Ecologia – o şansă pentru mileniul trei

NATURA

Nr. 04 (350)

Aprilie 2021

Publicaţie de ecologie, turism şi cultură

Director: Alecu Reniţă

PEISAJ DE PRIMĂVARĂ LA MOLEȘTI, IALOVENI

Andrei Mardari

Alecu RENIȚĂ

SE APROPIE ZIUA!

Moldovenii așteaptă izbăvirea nu de la ei, ci de la alții. Povestea e veche. Când nu știi ce vrei, când nu ai încredere în tine, în forțele tale, când nu poți să faci front comun cu neamul tău de sânge și limbă, cine ar putea să te ajute sau să-și irosească resursele ca să te salveze?

Timp de trei decenii, multă lume bună și curată la suflet din diferite țări, a venit la Chișinău să afle ce vor moldovenii, însă – cum a venit, așa și s-a dus, fără să audă un răspuns clar, ferm și definitiv. A fâlfâi sus pantalonii cârpiți în genunchi de atâta ploconeală față de stăpânul de la Kremlin și a striga că vrei să trăiești „ghini” încă nu înseamnă, nici pe departe, o viziune comună, un program colectiv pentru o republică bântuită de stafiile trecutului sovietic, de personaje sinistre, de incompetenți, șmecheri și tâlhari de miliarde.

Nu poți să vindeci o boală, dacă nu-i stabilești corect diagnosticul. Nu poți scoate din întuneric, marasm și sărăcie, o comunitate care alege să fie condusă de un bandit, nu ai cum să trăiești ca în Germania sau Elveția, dacă tu încredințezi bugetul și visteria țării în seama criminalilor, care au furat miliarde fără să fie trași la răspundere penală; nu poți să transformi R.Moldova într-un stat prosper, dacă dai puterea supremă unor nulități și tipi lacomi, certați cu legea, ca dodon, șor sau greceanâi.

Vine o zi când trebuie să culegi ceea ce ai semănat. Dacă copiii mari, bine puși pe picioare, își lasă părinții să moară de foame, e ridicol să dai vina pe alții. Ce educație oferă micuților mama și tata, când ei apar beți acasă și se iau la pumni sau îi bat pe prunci până sângerează? Evident, statul moldovenesc este acaparat de o clasă politică iresponsabilă, de bandiți și corupți ca șor și dodon, dar de ce mulți dintre oamenii simpli au ajuns să se mănânce între ei, să se fure unii pe alții, să calce orice norme de conduită la locul de trai? Când vom începe să vorbim în spațiul public și despre responsabilitatea individuală?

E ușor să arăți cu degetul la alții, dar e mult mai greu să faci curățenie în gospodăria ta, să ai grijă de educația copiilor, să nu dai mită, când ai de rezolvat o problemă personală la primărie sau la judecătorie. Oricât nu ne-ar place, dar R.Moldova arată exact ca cetățenii ei de la Bălți, Comrat, Orhei, Tiraspol, Soroca sau Chișinău. Nu dați vina pe oglindă, nu căutați vinovații în alte părți, nu vă umflați în pene, când copiii sau părinții argățesc în țări străine, iar R.Moldova este întreținută din banii și ajutoarele de la București, Bruxelles și Washington.

Moldovenii sunt nemulțumiți de conducătorii lor, de societatea agresivă, care și-a pierdut reperele morale, de oamenii brutali de pe stradă, din cartier, din sate și orașe, de dezordinea generală, de lipsa justiției, de batjocora instituțiilor de stat față de oamenii necăjiți etc. Însă ei refuză să înțeleagă că R.Moldova are chipul și asemănarea lor, că orice țară este oglinda oamenilor care locuiesc în ea, că atunci când îți alegi primarul, deputatul sau președintele o faci tu, cu mâna și capul tău, că nu vin nici nemții, nici italienii, nici spaniolii să voteze în locul tău. Ei au grijă de țările lor, de conducătorii lor și știu prea bine cum să-și apere interesele naționale, fără să întrebe Chișinăul sau Moscova. Din păcate, o parte importantă din populația nemulțumită de debandada din țară, a pierdut speranța și a ales să-și împacheteze bagajele și să se ducă oriunde, fiindcă pe orice meridian al planetei ar ajunge, atitudinea între oameni și față de oameni e mai bună decât în R.Moldova.

Cunosc destul de bine stările de spirit de acasă și din diasporă. Partidele parlamentare și toată clasa politică au devenit o frână puternică în evoluția firească a mentalităților colective, rămânând cu mult în urma alegătorilor români și europeni. Electoratul vrea o schimbare radicală, nu de fațadă, cu reglări de conturi între bandiți și menținerea puterii pentru a jefui bugetul și banii publici. Lumea s-a săturat până peste cap de lăcustele socialiste și șoriste. Proverbiala răbdare a moldovenilor e gata-gata să plesnească. Încă două-trei picături și paharul va fi plin-plinuț. Ținând cont că politicienii pierd legătura cu realitatea, mă văd nevoit să le spun în față tâlharilor și dodoniștilor de sus și de mai jos, profitorilor de ieri, de azi și de totdeauna, care încă dețin puterea cu votul alegătorilor cumpărați cu o mână de orez sau de crupe – praf și pulbere se va alege din averile voastre adunate din hoții. Timpul vostru se duce, expiră! Se apropie ziua, când cei pe care i-ați fugărit în străinătate, o să vă scoată, cu votul lor masiv, de pe scena politică, o să vă confiște proprietățile și o să vă pună cătușele meritate. Chiar dacă îi considerați pe moldoveni incapabili să se unească, împotriva voastră o vor face-o. Viitorul vă este pecetluit. Pe procurorul european, care va sta în fruntea Procuraturii generale a R.Moldova, nu-l veți cumpăra, cum ați cumpărat o parte din alegători și justiția de jos până sus. I-ați impus pe aproape un milion de moldoveni să-și facă bagajele și să plece de la baștină. Voi nu veți reuși, ca plahotniuc și șor, să vă împachetați banii furați și să fugiți peste hotare. Statul vostru mafiotic nu va putea să vă salveze, fiindcă va fi schimbat din rădăcină sau se va prăbuși odată și pentru totdeauna. Noi nu vom regreta, deoarece avem statul nostru, un stat de drept și european.

Se apropie ziua!

Primăvara în Lunca Prutului

Pelicani comuni *(Pelecanus onocrotalus)* pe Lacul Manta. Foto: Ion Grosu

Silvia URSUL

Aici primăvara vine simțitor mai devreme. Dacă la Chișinău copacii încă se gândesc să-și desfacă mugurii sau nu, în sud pomii fructiferi își arată deja podoabele înflorite, iar în fața caselor gospodărești zâmbesc la soare narcisele și toporașii.

Toate satele din Valea Prutului, înșirate unul după altul ca mărgelele pe ață, privesc spre râul Prut de-a lungul drumului ce străbate localitățile și se oprește la Giurgiulești, în extremitatea sudică a țării. Odată la câteva luni acest drum mă poartă de la Chișinău până la Rezervația „Prutul de Jos”, aflată între satele Slobozia Mare și Văleni (raionul Cahul). Calea e lungă, ține aproape 4 ore până acolo, așa că orice expediție spre sud începe dimineața devreme, când orășenii dorm dulce și troleibuzele abia încep că circule. Nu de puține ori am întâmpinat răsăritul soarelui din mașină, de pe traseul pitoresc ce trece prin pădurile Hînceștiului, prin câmpia râului Sărata, care cuprinde întreg raionul Leova și apoi prin valea Prutului străjuită de întinderile de stuf ce încep de la Cantemir.

De la Cantemir spre sud peisajul devine de-a dreptul familiar – pentru mine aici scrie „ACASĂ” în orice anotimp. Fiind mică, parcurgeam deseori traseul Cantemir-Cahul și țin minte de atunci toate satele străjuite de bălțile Prutului și ravenele de lut atât de des întâlnite în sudul țării. Dar adevăratele bălți începeau mai la vale de Cahul, acolo unde lacul Manta cuprindea într-o largă îmbrățișare tot pământul aflat între Prut și șoseaua națională, iar uneori depășea chiar și acest hotar de asfalt și ocupa porțiuni semnificative din drum, paralizând tot traficul. Copil fiind, ajunsesem rar mai la sud de Cahul, iar partea aceea de lume era în mintea mea un fel de ținut de basm, mereu sub ape, un ținut pescăresc în care oamenii au alte treburi și activități decât cei care locuiesc la șes sau la pădure. Iată că ajunsă la maturitate nu am putut scăpa de această imagine, însă cu numeroasele mele vizite am îmbogățit-o cu alte și alte impresii și tablouri din Valea Prutului de Jos.

Imediat după orașul Cahul, acolo unde râulețul Frumoasa se varsă în Prut, se ivește la orizont uriașa întindere de apă ce se numește lacul Manta. Acest lac este unul dintre ultimele acumulări naturale de apă ale râului Prut, însă alături mai există o serie de amenajări piscicole care în timpul perioadei sovietice au constituit baza unui combinat piscicol de unde întregul URSS se hrănea cu pește basarabean. Multe din aceste bazine acvatice au fost făcute pe locul bălților din care localnicii pescuiau din vechi timpuri și pe care le-au botezat cu diverse nume: Bălacea, Bribari, Carasul, Dracele, Foltanele, Motranul, Surda. În dreptul acestor bălți stă satul Crihana Veche,

Bălțile din apropierea satului Crihana Veche. Foto: Gh. Țîcu

amplasat la doar 5 km de Cahul. De acest sat mă leagă câteva amintiri interesante, din vremea copilăriei, când mergeam în vizite la prieteni de familie. Anume aici am auzit pentru prima oară în viață graiul interesant al oamenilor din Valea Prutului, marcat de alternanța dintre literele F și H: herăstrău în loc de ferăstrău, hierbere în loc de fierbere, a hi în loc de a fi și tot așa, sau horbă pentru vorbă, hin în loc de vin.

Satul Crihana Veche se termină în dreptul Tișcanei - digul de separare între Balta Crihanei și Balta de la Manta. De aici începe satul Pașcani și tot de aici începe uriașul lac Manta, care se oprește hăt după satul cu același nume. În sezonul cald, pe acest lac imens, îi poți observa la orice oră pe cei mai fideli clienți ai bălții – pelicanii mari și pelicanii creți, care stau aici înconjurați de cormorani mari și pescăruși – cu toții puși pe mâncat pește în cantități impresionante.

Lacul Manta se termină pe nesimțite undeva printre terenurile agricole pierdute în zare, dar firul apei este continuat imediat de iezerul de la Vadul lui Isac, invadat de stuf și de mulți corcodei mari, ce preferă apa aceasta stătătoare. Numele satului ar proveni de la tragica istorie a unui cioban numit Isac, care a încercat să fugă de tătari printr-un loc unde nivelul apei era superficial, dar s-a înecat în Prut. Această localitate mai este cunoscută și grație faptului că la limita sudică se întinde un fragment din renumitul Val al lui Traian, acea construcție de apărare ce avea ca scop să marcheze hotarul Imperiului Roman. Numele complet al barierei antice se numește „Valul lui Traian de Jos”, pentru că mai există un val ce trece puțin mai la nord, de la Leova și până lângă Tighina, numit Valul lui Traian de Sus. Valul de jos începe anume de la Vadul lui Isac și ajunge până la lacul Sasâc din regiunea Odesa, având o lungime totală de 126 de km. Din păcate, trecerea vremii a erodat măreția de cândva a Valului lui Traian de Jos, însă și politicile agricole din anii precedenți au afectat grav acest vestigiu.

Drumul merge mai departe spre sud, dar noi ne oprim aici și vă lăsăm să vă bucurați de traseele propuse spre împărăția apelor din sud. Revenim curând și continuăm spre celelalte sate, până la Giurgiulești.

Conacul Leondari-Buznea din Ciuciulea

Regăsirea atmosferei de epocă

Vadim ȘTERBATE

Pe una dintre ulițele satului Ciuciulea, localitate de prin părțile Glodeniului, apare în față o poartă imensă cu piloni de cărămidă, deosebită de celelalte de pe aici. Deasupra porții, într-un medalion, se află monograma foștilor proprietari. Aici era curtea nobililor Leondari și Buznea care au ctitorit și biserica din apropiere, iar conacul și astăzi le poartă numele.

Unele surse afirmă că edificiul principal a fost ridicat în prima parte a secolului XIX, împreună cu sfântul lăcaș, dar versiunea oficială spune că acest conac ar fi fost construit la sfârșitul secolului XIX sau la începutul secolului XX. Se știe că în afară de piatra și cărămida utilizate la construcția conacului, un accent deosebit a fost pus și pe tencuială, folosindu-se var, nisip și lână de oaie mărunțită, care au menținut pereții până în prezent. Gheorghe Leondari și Mihail Buznea ar fi fost cumnați, iar conacul era mândria lor. Astăzi în fosta curte boierească poate intra oricine, unii vizitatori vin special pentru a regăsi atmosfera de epocă.

Clădirea în formă dreptunghiulară, pare mai degrabă edificiul unei vechi instituții de învățământ și până nu demult aici chiar a fost sediul unei școli profesionale. Cei care au avut norocul să intre în ea au găsit un interior care contrastează puternic cu exteriorul. Sobele din teracotă, cu ornamente în partea superioară, fură ochiul. Decorul tavanului cu elemente floristice pare că a fost recent revopsit, deși nu este așa.

Cercetând interiorul sălii de festivități, poți întrezări sala de dansuri unde nobilii se adunau la balurile de la curtea boierească. Balconul, adăugat mai târziu, pare la prima vedere periculos pentru cei care vor să iasă pe el, în schimb, în acele vremuri, era un element care conferea eleganță întregii clădiri. În curte se găseau, acum un secol, o oranjerie, o fântână arteziană cu pești, statui etc. Conacul păstrează un aer aristocratic, iar restaurarea sa l-ar include în circuitul turistic local.

Distanța de la Chișinău 165 km

Orașe apropiate: Glodeni - 17 km Bălți - 49 km

Atracții turistice în regiune: Zimbrăria din „Pădurea Domnească” (14 km) „Țara Bâtlanilor” (23 km)

NOTA BENE: Accesul în curte este liber, iar turiștii care vor să cerceteze interiorul conacului trebuie să contacteze autoritățile locale pentru a-și programa vizita!

Cartea „99 de atracții turistice din Republica Moldova” poate fi procurată din librării sau de pe www.bookstore.md.

Peisaj tradițional în satele de pe malul Prutului de Jos

CONCURS

SATELE MOLDOVEI

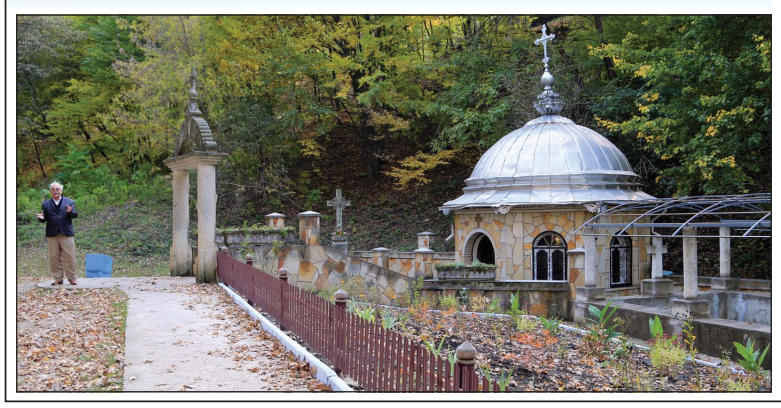

Dragi cititori,

Ne-am bucurat că ați recunoscut cu toții imaginea publicată la concurs în numărul trecut - vedere a Mănăstirii Hâncu, amplasată în satul Bursuc, raionul Nisporeni. Prin tragere la sorți, precum este condiția, de premiu se învrednicește Radu Carbinschi din Mereni, Anenii Noi.

Dacă ați recunoscut în ce localitate și ce reprezintă imaginea de la concursul din acest număr, scrieți-ne (prin e-mail sau prin poștă), până la data de 5 mai 2021.

Premiul oferit la concurs - o traistă cu logo revistei NATURA.

Starea mediului: tot mai gravă

Ofisură generată de lipsa de comunicare s-a produs și accentuat, pe durata pandemiei, între organizațiile societății civile și autoritatea centrală responsabilă de sectorul protecției mediului. Guvernanții au schimbat legi după bunul plac, în comisii au ignorat vocea sectorului asociativ, au negat legitimitatea Consiliului Național al ONG-urilor de mediu, au neglijat prevederile Convenției de la Aarhus, au continuat să administreze defectuos Fondul Ecologic Național, au slăbit veriga de mediu din cadrul Ministerului de resort. În ultimii ani s-a agravat starea tuturor componentelor de mediu, fiind și una dintre consecințele reformei instituționale eșuate. Aceste constatări sunt doar câteva dintre cele formulate la Forumul ONG-urilor de mediu, unde peste 100 de reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale au discutat despre problemele ecologice cu care se confruntă R. Moldova. „Sperăm că toate carențele evidențiate vor fi soluționate și nu vom mai avea situații cu care ne-am ciocnit în 2020. Ne dorim un dialog constructiv, totodată atrăgând atenția asupra impedimentelor identificate pe parcursul ultimului an. Să încercăm a găsi soluții și acțiuni comune pentru a evita și a opri degradarea, deteriorarea mediului pe care o constatăm", a menționat, în debutul evenimentului, Rodica Iordanov, directoare executivă a Asociației „EcoContact".

În cadrul a zece ateliere tematice, desfășurate în perioada 23-26 martie 2021, în format online, au fost prezenți atât reprezentanți ai autorităților, cât și ai donatorilor care sprijină dezvoltarea durabilă la nivel național.

În deschiderea Forumului, Secretarul de Stat al Ministerului Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului, Ghenadie Iurco, a subliniat importanța cooperării autorității centrale din domeniul protecției mediului și resurselor naturale cu ONG-urile de mediu - pentru creșterea conștientizării populației cu referire la necesitatea protecției mediului, reducerea și prevenirea poluării, precum și la antrenarea în elaborarea și adoptarea deciziilor de mediu. Rolul ONG-urilor în realizarea priorităților naționale în domeniul protecției mediului și suportul partenerilor de dezvoltare a fost discutat la sesiunea plenară, cu participarea reprezentanților programelor Uniunii Europene, Ambasadei Suediei, Agenției Austriece pentru Dezvoltare, Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei, Ambasadei Britanice.

Forumul a scos în evidență problemele, dar și realizările pe domenii precum: starea mediului în R. Moldova; reforma instituțională în domeniul mediului; implementarea Acordului de Asociere la capitolul mediu; managementul resurselor de apă; ariile naturale protejate; regionalizarea prin aspectele de mediu; taxele de mediu; protecția fluviului Nistrului; energia durabilă; informarea și educarea ecologică.

Situația în RM în domeniul protecției mediului și gestiunii ariilor naturale protejate degradează constant, au concluzionat participanții la atelierul dedicat acestui sector. La discuțiile care au vizat gestionarea deșeurilor, cei prezenți s-au arătat îngrijorați de lipsa unui sistem eficient de management al acestora la nivel național, precum și de ratele reduse de reciclare și valorificare. Un alt aspect vulnerabil evidențiat ține de lipsa serviciilor de canalizare și epurare. Se atestă dificultăți în implementarea Directivei UE privind tratarea apelor urbane reziduale. S-a accentuat necesitatea promovării unor servicii regionalizate privind accesul populației la servicii de apă și canalizare, dar și de management al deșeurilor. Atelierul dedicat Convenției Aarhus a constatat o lipsă totală a acțiunilor din partea Guvernului RM direcționate spre implementarea acesteia, deși ea face parte din procesul de armonizare a legislației naționale cu cea din UE. Sesiunea dedicată Nistrului a pus accentul pe problemele gestionării transfrontaliere a fluviului, dar și pe situația râurilor mici din Bazinul Hidrografic Nistrean, care sunt într-o continuă degradare. S-a concluzionat necesitatea includerii educației ecologice ca materie obligatorie la toate nivelurile de educație și susținerea presei de mediu, precum și consolidarea cunoștințelor jurnaliștilor generaliști pe domeniul protecției mediului. De asemenea, s-a reiterat că inexistența unui Minister al Mediului se reflectă negativ asupra domeniului, inclusiv asupra asigurării dreptului la un mediu sănătos.

La final de Forum au fost aleși membrii noi ai Consiliului Național al ONG-urilor cu activități în domeniul mediului din R. Moldova. Acest consiliu este organul reprezentativ, consultativ, informativ care activează în perioada dintre forumuri, în numele ONG-urilor de mediu participante la acest eveniment.

Membrii Consiliului Național al ONG-urilor de mediu pentru perioada 2021-2023 sunt:

Artur Nebunu, Centru de Dezvoltare Regională Cahul;

Vitalie Cimpoeș, Cutezătorul;

Valeriu Rusu, AD Habitat;

Iordanca-Rodica Iordanov, EcoContact;

Lilia Curchi, Asociața Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic din Republica Moldova;

Ina Coșeru, Centrul Național de Mediu;

Ilya Trombițki, EcoTiras;

Alecu Reniță, Mișcarea Ecologistă din Moldova;

Ioana Bobînă, Asociația Femeilor pentru Protecția Mediului și Dezvoltare Durabilă.

La prima ședință, desfășurată după Forum, membrii Consiliului l-au ales pe dl Alecu Reniță, președinte, iar pe dna Rodica Iordanov, secretar al Consiliului Național al ONG de mediu. Scopul Consiliului constă în identificarea resurselor necesare pentru creșterea calității întregului proces de protecție a mediului și dezvoltării durabile, de implicare a publicului, precum și de reprezentare a opiniei ONG-urilor de mediu în raport cu autoritățile.

În rezultatul lucrărilor Forumului va fi lansată o Rezoluție, care conține principalele concluzii din cadrul atelierelor tematice. Astfel, organizațiile societății civile vor reitera importanța implementării prevederilor de mediu și schimbări climatice din Acordul de Asociere, vor milita pentru declararea protecției mediului drept una din prioritățile naționale de dezvoltare și pentru restabilirea Ministerului Mediului, ca instituție care să pledeze pentru îmbunătățirea factorilor de mediu și nu pentru exploatarea iresponsabilă a resurselor naturale în scopul obținerii unor beneficii pe termen scurt. Rezoluția va fi disponibilă pe platforma www.ecocontact.md.

Forumul a fost organizat de Asociația „EcoContact", cu suportul Suediei.

Lilia CURCHI

Respectă perioada de prohibiție!

Mai întâi de toate, reproducerea este acea verigă importantă a ciclului vital care asigură perpetuarea vieții pe Pământ. Până și în evul mediu, cu toate că resursele piscicole păreau inepuizabile, omenirea conștientiza importanța asigurării liniștii în timpul reproducerii peștilor, din care motiv nici clopotele la biserică nu se trăgeau, când avea loc „bătaia peștilor".

Pentru a înțelege din ce cauză unele specii de pești la noi prosperă, iar altele intră în zona de depresie numerică, trebuie să cunoaștem anumite particularități biologice reproductive.

Astfel, unele specii migratoare de pești (*sturionii, salmonidele, alosele* ș.a.) pentru a se reproduce, intră din mări în fluvii, iar în condiții când aceste fluvii sunt fragmentate de baraje și împânzite cu plase, acestea, sau nu mai au acces la boiști din cauza construcțiilor hidrotehnice, sau „orbite" de instinctul de a da viață - cad pradă braconierilor.

Este de menționat că majoritatea speciilor migratoare și cele caracteristice râurilor (specii reofile) depun icrele pe substrat pietros (specii litofile) și nisipos (specii psamofile) direct în albii, care, în prezent, sunt cel mai mult afectate de procesele active de înnămolire și „îmburuienire", deci condițiile de reproducere pentru această grupă ecologică au devenit mai puțin prielnice (*sturionii* ce produc caviar, *salmonidele* cu icrele roșii, unele ciprinide precum, *mreana, scobarul, morunașul*, percidele – *pietrarul, fusarul, zborișul* ș.a.).

O altă grupă o constituie speciile ce depun icrele pe substrat vegetal (speciile fitofile), fiind avantajate în condițiile actuale de lignificare a ecosistemelor riverane (*crapul, știuca, carasul argintiu, obletul, babușca, plătica, somnul* ș.a.). Totuși, unele din acestea, în special, cele care ating dimensiuni mari, se maturizează destul de târziu (la 4 - 6 ani), fiind adesea pescuite până a deveni părinți.

De asemenea, speciile de pești se grupează în funcție de perioada demarării reproducerii, ce are la baza clasificării gradientul termic. În așa fel, pentru speciile fl. Nistru și r. Prut există următoarele grupe ecologice, în funcție de perioada demarării procesului reproductiv:

Primăvara devreme în diapazonul temperaturilor 6-12 °C (*știuca, scobarul, bibanul, avatul, babușca* ș.a.).

La mijlocul primăverii – sf. primăverii în diapazonul temperaturilor 10-16 °C (*șalăul, plătica, ocheana* ș.a.).

La mijlocul primăverii – mijlocul verii – în diapazonul temperaturilor 16-23 °C (*scrumbia-de-Dunăre, morunașul, carasul argintiu, crapul, roșioara, somnul* ș.a.).

În unele cazuri, speciile menționate se pot reproduce și în afara perioadelor descrise, mai ales în condițiile schimbărilor climatice rapide și a modificărilor antropice de habitat.

În scopul asigurării condițiilor pentru reproducerea naturală a resurselor piscicole în anul 2021, Agenția de Mediu a stabilit pentru obiectivele acvatice piscicole naturale din interiorul Republicii Moldova o perioadă de prohibiție a pescuitului de 75 de zile consecutive, începând cu 1 aprilie și până pe 14 iunie, reieșind din propunerile instituțiilor științifice de profil (Institutul de Zoologie, Centrul pentru Cercetare a Resurselor Genetice Acvatice „AcvaGenResurs") și a Inspectoratului pentru Protecția Mediului.

Este strict necesar ca fiecare dintre noi să conștientizeze că în această perioadă scurtă de timp, dar foarte importantă, și resursele piscicole „au dreptul la recuperare".

Dr. hab. Dumitru BULAT,
Institutul de Zoologie

Deșeuri medicale în tomberoanele destinate pentru resturile menajere
Foto: redacția CU SENS

Sănătate la gunoi

Deșeuri COVID-19 arse pe teritoriul spitalelor sau depozitate în tomberoane laolaltă cu gunoiul menajer, deși acest lucru este strict interzis. Sunt doar câteva nereguli pe care le-am găsit în unele instituții medicale din Republica Moldova în care sunt tratați pacienții bolnavi cu noul tip de coronavirus. Aceste deșeuri, aruncate la întâmplare, sunt un pericol biologic și o sursă de răspândire a virusului ucigaș, ne atenționează epidemiologii.

O anchetă realizată de colegii noștri de la redacția CU SENS, publicată recent, ne arată cât de grave sunt lucrurile și cât de prost stăm la capitolul gestionarea deșeurilor COVID-19. Publicăm aici o parte din investigație.

31 MARTIE 2021. SPITALUL RAIONAL UNGHENI

În tomberoanele albastre din curtea instituției, destinate doar deșeurilor menajere, depistăm și deșeuri medicale: pungi cu seringi și seturi pentru perfuzii folosite, dar și alte piese care fac parte din echipamentul de protecție al personalului medical. Încercăm să aflăm dacă acestea provin din secțiile unde sunt tratați pacienții testați pozitiv la COVID-19.

Constantin Căinărean, șeful serviciului tehnic, Spitalul raional Ungheni: *Acestea sunt deșeuri de pe teritoriu, construcții, altele nu sunt. Poate dumneavoastră le-ați pus aici intenționat cu cineva, aveți o tangență să le puneți.*

Tomberoanele se află la doar 80 de metri de blocurile spitalului unde sunt tratați pacienții infectați cu Sars-Cov-2. Locul este unul destul de aglomerat. Alături sunt parcate zeci de mașini, iar fluxul persoanelor care vin și aruncă deșeuri aici sau, pur și simplu, trec prin preajmă este unul destul de mare.

În Spitalului raional Ungheni sunt internate aproximativ 140 de persoane testate pozitiv, ceea ce înseamnă aproape jumătate din numărul total de pacienți. Sesizăm conducerea instituției despre deșeurile medicale depozitate în locul nepermis.

Vladimir Popovici, director interimar, Spitalul raional Ungheni: *Ăsta-i caz unic, caz unic de azi când așa s-a întâmplat. Sunt infirmiere noi luate la lucru și care nu s-au descurcat. Nu au știut femeile unde [să arunce], înțelegeți?*

La scurt timp, directorul interimar al spitalului vine să inspecteze tomberoanele cu pricina și să se lămurească cine se face vinovat de neregulile depistate de echipa de filmare CU SENS. Constată că deșeurile sunt din secția de reanimare unde sunt internați pacienți infectați cu coronavirus.

Toate obiectele care intră în contact cu pacienții bolnavi de Covid-19, mai ales în spitale, și care ajung la gunoi cu titlul de deșeuri medicale sunt periculoase și reprezintă o sursă sigură de răspândire a infecției. Acestea trebuie colectate în saci de culoare galbenă pe care obligatoriu trebuie să fie pictograma – pericol biologic. Ulterior, sacii sunt puși în tomberoane, la fel, galbene și cu același simbol imprimat. La rândul lor, tomberoanele trebuie să fie amplasate în spații închise sau deschise, dar cu acces limitat și sub lacăt.

Potrivit Regulamentului sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, singura metodă prin care sunt sterilizate deșeurile infecțioase este autoclavarea. Dacă instituțiile medicale dispun de utilaj pentru autoclavare, pot efectua procedura în spital. Dacă nu, trebuie să apeleze la serviciile companiilor private care dețin autorizație în acest sens. Culmea e că Spitalul raional Ungheni are și contract cu o firmă de gestionare a deșeurilor medicale, dar și autoclavă.

Pentru ca deșeurile infecțioase să nu ajungă la groapa de gunoi, șeful spitalului le-a dat indicații unor angajați să le sorteze. Angajații spitalului nu au ținut cont, însă, de faptul că, odată ce deșeul Covid a contactat cu deșeul obișnuit, cel din urmă devine, la rândul lui, periculos – o sursă în plus de răspândire a noului tip de virus. Respectiv, acesta nu poate fi lăsat la tomberonul pentru gunoi menajer.

Liuba ȘEVCIUC, Felicia CREȚU

Investigația efectuată de echipa CU SENS poate fi citită și vizionată în întregime pe www.cusens.md. Subiectul a fost realizat cu suportul Institute of War and Peace Reporting (IWPR) în cadrul proiectului „Giving Voice, Driving Change – from the Borderland to the Steppes". Părerile exprimate în cadrul acestui subiect aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția IWPR sau a partenerilor săi.

O primăvară a curățeniei

Lilia CURCHI

Curățenia de primăvară nu poate fi anulată, chiar de-i pandemie. Echipați cu mături, greble și saci, în mai multe sate, localnicii au pornit să facă ordine pe după porți, pe la margini de drumuri, ajungând până și pe la gunoiștile stihiinice.

De cinci ori mai mult teren acoperit cu gunoi decât cu apă

Am ajuns să producem fiecare câteva sute de kg de gunoi anual. Datele statistice arată că în ultimele două decenii, am triplat cantitatea de reziduuri pe care o generăm - de la 122 kg deșeuri/persoană în 2001 la 330 kg deșeuri/persoană anual. Și mai grav este că 90% din gunoi ajunge la groapă, în loc să fie reciclat sau compostat. Până la groapă, însă, mai sunt și stații intermediare - deșeurile mai sunt lăsate pe la margine de câmpuri și dealuri, în râuri sau vâlcele numite la grămadă și în mod eronat „râpe”, pe la fiecare colț de mahala lăturalnică sau după gardul unor „gospodari”. Ca să înțelegem amploarea gunoiului împrăștiat peste tot, ne uităm la cifrele oferite de Asociația pentru Valorificarea Deșeurilor (www.e-circular.org), care reflectă starea de lucruri din 2018: la nivel național, aveam cartografiate peste 23 mii ha de terenuri acoperite cu gunoiști stihinice și peste 85 mii ha terenuri de gunoiști exploatate. Am căutat un expert care să ne ajute să vizualizăm aceste date. Expertul Victor Parlicov ne spune că, dacă cifrele nu s-au schimbat în acești ani, atunci, la nivel național, avem de cinci ori mai mult teren acoperit cu gunoi decât cu apă (suprafața lacurilor și iazurilor din R. Moldova)!

Cetățenii implicați în luarea deciziilor sunt mai atenți cu mediul

Problema gunoiului ajuns la streașină este arhicunoscută. Dar nu toți stau „cu mâinile în sân”. Mai multe inițiative la nivel de comunități rurale, realizate cu sprijin european și nu numai, vin să ne ajute să ieșim din deșeuri. În afară de crearea infrastructurii, este, însă, necesară și schimbarea nivelului de înțelegere din partea cetățenilor. Aurelia Bahnaru, președinta AVD, observă că lucrurile se îmbunătățesc în localitățile unde oamenii sunt implicați în luarea deciziilor privind gestionarea deșeurilor, le sunt explicate tarifele, sunt organizate puncte de colectare separată a plasticului. Este cazul satului Sireți, raionul Strășeni, unde cetățenii și serviciul de salubrizare gestionat de primărie au pornit o campanie de sortare a plasticului și deja primul camion plin cu plastic a fost scos din localitate.„Aici avem un model de urmat pentru majoritatea primăriilor Republicii Moldova”, spune Aurelia Bahnaru.

Un anotimp potrivit

Și în alte sate ale raionului Strășeni am observat o adevărată competiție în acțiunile de salubrizare. Grupul de pe facebook „Strășeni, mon amour”, dedicat protecției mediului în regiunea menționată, creat și administrat de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, abundă de exemple: se face ordine la Dolna, Cojușna, Sireți, Negrești, Scoreni, Făgureni, Lozova, Zubrești, Vorniceni și nu doar. Cu ajutorul tinerilor, a grupurilor de inițiativă sau organizațiilor locale, acțiunile nu se limitează la „datul cu mătura”.

La Scoreni, elevii Liceului Teoretic „Universul”, membri ai grupului local „Eco Scoreni”, au tipărit un pliant prin care îndeamnă băștinașii să nu depoziteze gunoiul în locuri neautorizate, să semneze un contract cu primăria privind evacuarea deșeurilor, să colecteze separat plasticul. Mai mult, tinerii au aflat și ce cheltuială se face pentru menținerea curățeniei în localitate. „Din numărul total de 1387 de gospodării din sat, doar 195 au contractat serviciul de colectare a deșeurilor”, scriu cei de la „Eco Scoreni”. Aici, tariful pentru gestionarea deșeurilor este de 30 lei lunar. Interesate sunt și alte detalii: anual se efectuează circa cinci lucrări de întreținere a gunoiștii satului, cu tractorul specializat, costul fiecărei operațiuni de acest fel fiind de 7-8 mii lei.

O acțiune de informare a inițiat și primăria municipiului Strășeni, care, în această primăvară a adoptat și un Regulament local cu privire la salubrizarea teritoriului și menținerea ordinii sanitaro-ecologice. „Apelul nostru este să ieșim cu toții să ne curățim localitatea, inclusiv în jurul gunoiștii, să ajungem și pe toate drumurile de câmp, unde locuitorii orașului au format gunoiști neautorizate”, spune Valentina Casian, primara municipiului Strășeni.

Dar la Negrești… să vezi și să nu crezi. O gunoiște de la marginea satului a fost

Acțiuni de salubrizare în satele Dolna și Scoreni din raionul Strășeni

lichidată definitiv, iar planul sătenilor este de a crea o zonă verde pe locul rușinii de odinioară. Teritoriul destinat depozitării deșeurilor a fost îngrădit cu sprijinul primăriei, iar locuitorii sunt îndemnați să respecte toate regulile de stocare a gunoiului în spațiul special organizat pentru asta. „În caz contrar - amenzi usturătoare vor fi aplicate”, afirmă primarul Alexandru Schirliu.

Însă nu întotdeauna mesajul este înțeles de toți membrii comunității. Pentru unii, apelul la conștiință, bun simț sau respect nu funcționează. Așa au pățit cei de la Zubrești: după ce au curățat locul unei gunoiști, dimineața s-au pomenit cu o căruță de saci cu gunoi în locul proaspăt curățat. Maria Manoli, primara satului, nu s-a lăsat păgubașă. În gunoi a fost găsită o chitanță cu semnătura proprietarului, care a fost dat în căutare prin sat.

Compost, nu foc

De fapt, campaniile de curățenie pe timp de primăvară, în ajunul Sfintelor Sărbători, sunt tradiționale pentru toate localitățile noastre. Unele localități organizează concursuri precum „Cea mai curată, cea mai amenajată mahala, stradă”. Aceste „clăci” colective mobilizează oamenii, îi determină să arate că sunt gospodari nu doar în ograda lor, le dă „mandat” să ceară respectarea curățeniei.

Totuși, desfășurând acțiuni de salubrizare, nu uitați de regulile de protecție a mediului. Este interzisă și se amendează arderea resturilor vegetale (frunze, resturi de crengi, coarde de la vița de vie, iarbă uscată etc.). Acestea pot fi în schimb compostate: rezervați un loc la capătul grădinii, instalați o ladă pentru compostare și depozitați acolo inclusiv resturi organice. De asemenea, nu este permisă arderea plasticului sau altor deșeuri adunate în procesul salubrizării. Pentru acestea puteți apela la un serviciu de evacuare a gunoiului în locul special amenajat și aprobat de primărie.

Caricatură ecologică

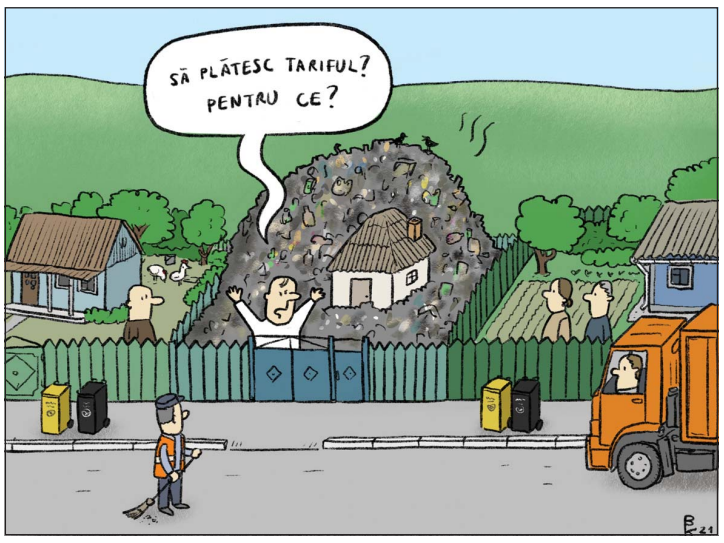

O situație des întâlnită în localitățile noastre, când unii cetățeni refuză să se aboneze la serviciul de colectare/transportare a deșeurilor.

Multe familii refuză să beneficieze de serviciile de colectare și aruncă deșeurile pe margini de drumuri, terenuri agricole, pe câmpuri etc., situație ilustrată și prin caricatura realizată de Alex Buretz.

Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, fondatoarea Ecopresa.md, este beneficiara Programului de Granturi Locale al Uniunii Europene (UE) și implementează Proiectul „Responsabilizare prin informare în localitățile codrene” în raionul Strășeni.

Programul de Granturi Locale este lansat în baza Cadrului Unic de Sprijin a UE, acordat pentru Republica Moldova (2017-2020) din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, prin intermediul Proiectului „Abilitarea cetățenilor din Republica Moldova” (2019-2021), finanțat de către Uniunea Europeană și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). Partenerul proiectului pentru creșterea potențialului de vizibilitate și implicare a cetățenilor este Asociația Presei Independente (API).

Misiune specială

Cristina STRATON

De luni până sâmbătă, un grup de trei bărbați, fac naveta pe o bună parte dintre străzile orașului Ialoveni. Au o misiune specială – de a menține curățenia în orașul soarelui.

Valerian Rusu – trecut de prima tinerețe, conduce cea mai bună mașină a Gospodăriei Comunale – marca Ford Cardo, cumpărată grație unui grant de la Fondul Ecologic Național. Alături îi sunt coechipierii, mai tineri, cu care se expune zilnic la mizerie, praf și mirosuri de gunoaie…

Ziua de joi, când i-am însoțit pe teren, a început cu ghinion: una dintre roțile mașinii s-a spart. Deși roata i-a dat anume acum „de sminteală”, mașina nu a avut stricăciuni majore în ultimii cinci ani.

De la primul bloc încep adevăratele probleme: mașinile

Valerian Rusu, șoferul autospecialei care evacuează gunoiul la Ialoveni

parcate neregulamentar, care împiedică accesul la tomberoane. Colegii îl ghidează pe dl Valerian, pentru ca autospeciala să ajungă la platforma unde sunt amplasate containerele. Echipajul este dotat și cu o mătură, și o lopată, astfel că totul este curățat, în caz că la golirea tomberoanelor cad resturi.

Dacă la bloc hamalii pur și simplu descarcă tomberoanele, la case situația este un pic diferită. Fiecare familie este responsabilă să scoată containerul în fața porții. Dl Valerian verifică în listă: numărul membrilor familiei, suma pe care o achită și cantitatea de gunoi pe care trebuie să o scoată la poartă. Toate abaterile sunt înregistrate.

Pe lângă containerele cu gunoi amestecat, cu autospeciala sunt transportate și deșeurile colectate separat: plasticul, hârtia și sticla. În total, în Ialoveni sunt 100 de tomberoane pe categorii, toate amplasate în cartierele cu blocuri. La sectorul caselor încă nu este disponibil acest serviciu.

Deși sunt transportate separat de restul gunoiului, deșeurile ajung la aceiași gunoiște, doar că sunt depozitate deoparte, până va fi identificat un agent economic care să le poată prelucra. Excepție face sticla – este și singurul deșeu colectat separat care aduce un oarecare venit întreprinderii.

Tatiana Danu, contabila întreprinderii, enumeră cheltuielile incluse în tariful de 15 lei per persoană, achitat de ialoveneni: salariul angajaților, întreținerea mașinilor, combustibilul, reparațiile și altele – operaționale, neprevăzute. Deși tariful trebuie calculat în baza metodologiei aprobate la nivel de Guvern și adaptat în funcție de cheltuieli, decizia finală aparține Consiliului local. „Conform calculelor noastre, trebuie să fie 26 de lei de persoană, dar consiliul ne-a aprobat doar 15 lei. Compensăm cheltuielile din contul altor servicii pe care le prestăm”, explică contabila.

Sergiu Vasiliță, directorul interimar al Gospodăriei Locativ Comunale Ialoveni, spune că gunoiștea nu este autorizată, nu corespunde normativelor, iar din tariful de 15 lei nici nu poate fi vorba de investiții pentru schimbarea situației. „Suntem nevoiți să o exploatăm pe aceasta, deși avem probleme mari cu locatarii orașului, este prea aproape de oraș”. Pentru transportarea deșeurilor la o gunoiște autorizată, la o distanță mai mare de oraș, cheltuielile ar crește, iar diferența ar trebui achitată fie din contul majorării tarifului, fie din sursele primăriei.

În prezent, la Ialoveni, 100% dintre locatarii blocurilor au contracte pentru evacuarea deșeurilor și circa 85 la sută dintre persoanele de la case. Lunar, un volum de 30 de mii de metri cubi de deșeuri ajung la gunoiște.

Zilnic, câte două autospeciale pline cu deșeuri sunt evacuate la gunoiștea din Ialoveni. Foto: Ecaterina Alexandr

În „maternitatea naturii” de la Manta și Beleu

Viorica PALADI,
Rezervația „Prutul de Jos”,
Institutul de Zoologie

Sectorul inferior al Prutului este o zonă extrem de interesantă, care include lacurile naturale Beleu și Manta, dar și stufării și păduri inundabile. Acestea alcătuiesc un mediu optim pentru traiul multor specii vegetale și animale, însă un loc aparte îl ocupă păsările. Ornitofauna este reprezentată aici de peste 221 specii de păsări, care se împart în specii migratoare (oaspeți de vară și de iarnă), sedentare și de pasaj (în trecere). Speciile sedentare și majoritatea oaspeților de vară găsesc aici condiții prielnice pentru reproducere, hrană și adăpost.

La începutul primăverii începe sezonul de reproducere. Majoritatea păsărilor sunt bune familiste. Ele își atrag partenerul, apoi își întăresc relația într-o varietate de feluri: cântă, își afișează penajul special, realizează acrobații aeriene sau dansează etc. După frumoasa paradă nupțială, urmează alegerea locului pentru cuibărit: pe sol, pe crengile arborilor sau în scorburile acestora, în stufării, pe suprafața apei sau în malurile abrupte etc. După confecționarea cuibului are loc depunerea ouălor de către femelă. Unul sau ambii părinți stau pe ouă clocindu-le, păstrându-le suficient de calde pentru a permite dezvoltarea embrionilor. Puiul se eliberează scobind o gaură prin coajă.

În cele ce urmează, voi descrie câteva specii de păsări ce se reproduc în bălțile din Prutul Inferior.

Corcodelul mare (*Podiceps cristatus*): este o specie acvatică, comună, oaspete de vară, clocitoare pe întreg teritoriul republicii. Uneori poate fi observat și pe timpul iernii. E un cufundător de elită care preferă apele stagnante și slab curgătoare cu stuf și papură. Primăvara, în timpul reproducerii, are două moțuri negre pe cap și un guler brun-întunecat, impresionant ca mărime și formă. Ambele sexe au colorit asemănător. Nota caracteristică a dansului nupțial o constituie flirtul, piept la piept, cu scufundarea puternică a capului și înfoiatul penajului din zona gușei. Punctul culminant este oferirea reciprocă de alge, culese de la fundul apei sau a unui peștișor. Ambii parteneri participă la confecționarea unui cuib plutitor din plante acvatice, la suprafața luciului de apă. Femela depune 2-5 ouă albe, pe care le clocesc ambii părinți. În timpul clocitului plantele acvatice din care a fost construit cuibul se descompun, influențând astfel și culoarea ouălor, care capătă o nuanță ruginie. Când părintele părăsește pentru o perioadă scurtă de timp cuibul, acoperă ouăle cu plante, pentru a le ține calde și a le feri de prădători. Puii eclozează pe rând, părăsind apoi cuibul. Aceștia continuă să fie îngrijiți de părinți încă 8-9 săptămâni.

Lișița (*Fulica atra*) este o specie acvatică întâlnită pe tot parcursul anului, clocitoare pe întreg teritoriul republicii. Unele exemplare migrează pe timpul iernii. Are penajul negru-opac, care contrastează cu ciocul și pata de pe frunte de culoare albă. După executarea jocului nupțial, perechile se separă pentru a confecționa cuibul. În general, femela construiește, iar masculul aduce materiale de construcție (tulpini de stuf, papură și rogoz). Cuibul este amplasat la suprafața apei, printre stuf sau papură. În apropierea acestuia lișița mai construiește un cuib plutitor pentru odihnă. Femela depune 13 ouă albe-surii cu puncte negre, pe care le clocesc ambii părinți. Puii eclozați își pot urma părinții chiar din prima zi. Aceștia continuă să fie îngrijiți de părinți timp de două luni.

Codobatura galbenă (*Motacilla flava*) este oaspete de vară care clocește pe întreg teritoriul republicii. Denumirea speciei se datorează culorii galbene a părții inferioare a corpului. Preferă luncile și sectoarele umede ale lacurilor. Masculul își ademenește femela prin trilul melodios, în timp ce stă cocoțat pe vârful unor plante înalte. Cuibul este amplasat pe sol, confecționat din plante ierboase uscate, căptușit în interior cu fire subțiri de păr și puf. La construcția acestuia participă doar femela. Ponta este alcătuită din 4-7 ouă de culoare surie, verzui sau gălbui, cu numeroase puncte maronii. Aceasta este clocită doar de femelă timp de 11-13 zile. Pe timpul verii codobatura galbenă poate depune două ponte. Puii sunt nidicoli (golași, fără pene) care necesită îngrijirea părinților.

Lebăda de vară (*Cygnus olor*) este o specie vulnerabilă, ocrotită de lege, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Sosește la noi începând cu luna martie. În iernile cu temperaturi favorabile, poate ierna în bălțile din Prutul Inferior. Este o specie clocitoare pe aproape întreg teritoriul republicii, monogamă, care formează perechea pentru toată viața. Comportamentul nupțial

Lebădă de vară cu pui

este inițiat de mascul. Cuibul masiv este amplasat în stufăriș, în locuri ferite. Acesta este confecționat din fragmente de vegetație palustră. Femela depune 5-9 ouă mari de culoare albă pe care le clocește timp de 36 de zile. Când păsările părăsesc cuibul pentru a se hrăni, acoperă ouăle cu vegetație uscată. După eclozare, puii își urmează părinții pe apă. Seara se retrag iarăși la cuib. Pentru a fi în siguranță adesea sunt purtați de părinți pe spate și devin independenți după 2,5 luni. Maturitatea sexuală este atinsă după al treilea an de viață. Puii și imaturii au penajul de culoare gri. Hrana este alcătuită din rădăcini și rizomi de plante acvatice și animale nevertebrate de pe ele.

Chirighița cu obraz alb (*Chlidonias hybridus*) este specie clocitoare și oaspete de vară. Preferă pentru reproducere habitatele acvatice din lunca Prutului inferior, unde formează colonii monospecifice în perioada mai-iunie. Cuiburile sunt confecționate de ambii parteneri, din fragmente de plante acvatice, la suprafața apei. Ponta este alcătuită din 3-5 ouă de culoare măslinie, pestrițe. Clocește preponderent femela timp de 18-20 de zile. Puii nidifugi (acoperiți de pene) sunt hrăniți de ambii părinți timp de 21-23 de zile. Păsările mature sunt foarte agresive în momentul când simt prezența prădătorilor, chiar și a omului. Se hrănesc cu insecte acvatice și larvele lor.

Stârcul galben (*Ardeola ralloides*) este o specie periclitată, ocrotită de lege, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Este un oaspete de vară care cuibărește în bălțile din cursul inferior al Prutului și Nistrului. În timpul pasajului poate fi întâlnit în căutarea hranei și în alte zone ale țării. Sosește târziu, la sfârșitul lunii aprilie. Se alătură în timpul reproducerii în colonii cu alte specii (egreta mică, stârc de noapte, lopătar etc.). Perechea formată reamenajează unul din cuiburile rămase din anii precedenți sau construiește unul nou. În unele cazuri poate cuibări și în stufării. În luna mai femela depune 4-6 ouă verzui-albastre, pe care le clocește timp de 22-24 de zile. După apariția puilor femela îi încălzește câteva zile, iar masculul le asigură hrana. Consumă pește mărunt, insecte și amfibieni. La vârsta de 3 săptămâni puii se pot deplasa pe ramurile învecinate cuibului. Pe măsură ce devin apți de zbor, părăsesc cuibul împreună cu părinții.

Stârcul de noapte (*Nycticorax nycticorax*) este oaspete de vară, cuibărind în bălțile și iazurile cu stuf din republică. Este o pasăre solitară, care ziua se odihnește în stufărișuri, fiind mai mult activă în amurg și noaptea. În perioada nupțială, pe cap sunt prezente pene lungi ornamentale de culoare albă. În bălțile din Prutul Inferior cuibărește în colonii mixte, alături de alte specii de păsări, în stufării sau sălciș. Construcția cuibului este realizată de ambii părinți. Depune 3-5 ouă, de culoare albă. Clocitul se realizează de ambii parteneri, după depunerea primului ou. Primele zile femela apără și încălzește puii, în timp ce masculul este responsabil de hrană. La vârsta de 35 de zile puii devin apți de zbor. Dieta este alcătuită din pești, amfibieni și insecte acvatice.

Țigănuș (*Plegadis falcinellus*) este o specie critic periclitată, ocrotită de lege, inclusă în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Oaspete de vară, specie clocitoare doar în sudul țării. Apare în teritoriu în prima jumătate a lunii aprilie. După formarea perechii, ambii parteneri se ocupă de construcția cuibului, folosind stuf sau crengi, uneori și resturi vegetale. Acesta poate fi amplasat în coloniile mixte, alături de egreta mică, stârc de noapte, stârc galben etc. Uneori pot forma și colonii monospecifice. După finisarea cuibului femela depune 3-5 ouă de culoare albastră-verzuie. Clocesc pe rând ambii părinți. După 3 săptămâni apare primul pui. Timp de o lună puii sunt hrăniți foarte intens. Aceștia părăsesc cuibul după aproximativ 45 de zile. Rația alimentară este alcătuită din diverse nevertebrate acvatice, amfibieni, mormoloci, pești mărunți și reptile.

Juvenili de stârc galben

Cuib de lișiță

Pui și ou de chirighiță cu obraz alb

Pițigoiul

Stanislav DUDUCIUC

Nu e cine știe ce mare cântăreț, în schimb, cântarea-i fermecată! Primăvara, trilul pițigoiului e precum o goarnă militară, menită să transmită ceva important. Și semnalul: „Deșteptarea!”, e trâmbițat de sus, de pe cea mai înaltă creangă. E la datorie gornistul și când vine toamna. Numai că mesajul e altfel. Mai nostalgic, mai domol, așa cum pare frunza urzită-n țol de o ploaie ciobănească.

Pițigoi

Ador la nebunie pițigoiul. Și primăvara! Și în plină toamnă. Că-i vornicelul ce zvonește primul, când timpul se deșteaptă ori pleacă-n ațipire.

Pânza lui Faraon

Aceasta a fost acum doi ani, când aproape nimeni nu știa despre pandemia Covid-19 și nu se aștepta la așa ceva. În acel moment, conform tradiției, săpam grădina bunelului.

Bunicul meu Vasile, dogar de profesie, mi-a insuflat că pământul trebuie să fie săpat în toamnă, înainte de venirea înghețului...

Când m-am uitat atent, accidental și neașteptat, la un copac uscat, la marginea părții de nord-vest a grădinii, am observat un fel de păienjeniș fabulos. Impresionat, mi-am uitat și numele, și unde sunt. Am lăsat săpatul și am fugit după cameră. În America există conceptul de „Gold Rush” - goana după aur. Se pare că eu am avut o stare similară - „Febră de săpare” și „Febră fotografică” și „am prins dintr-o lovitură doi iepuri”, ceea ce nu este tipic pentru mine.

Calitatea imaginii, însă, era de dorit să fie mai bună. Dar nu judecați aspru, dragi cititori. Din cauza emoțiilor mari, am rămas fără cuvinte și nu m-am putut liniști. După cum se spune, fotografii unice se fac „la locul potrivit, în momentul potrivit”. O legendă străveche spune că „după ce ai săpat o grădină, vei găsi bogăție”. Deși au trecut vreo două decenii de la plecarea bunicului meu Vasile, nu am găsit un „cufăr de avere”, ci o „bogăție fotografică” - un subiect unic. Au trecut de atunci aproximativ doi ani și nu pot să-mi dau seama cum să înțeleg imaginea?

Există oare o arhivă-fototecă de păianjeni din lumea întreagă, în vest sau Orient, fie că sunt păianjeni din jungla din India, Africa sau America de Sud? Există o rețea cu aceeași configurație în altă parte? Sau lucrarea mea este prima și unica?! Nicăieri în internetul lumii nu am găsit o astfel de „Pânză a lui Faraon”. Există multe minuni pe planeta Pământ. Aș vrea ca și lucrarea mea să fie în rând cu minunile lumii. „A dori nu este dăunător”, cum spunea tatăl meu, Ion Chibzii, fotograf și el. Dragi cititori, ce părere aveți despre asta?

Text şi foto: Radu CHIBZII, Chişinău

Cine mai are nevoie azi de literatură?

Silvia STRĂTILĂ

Întrebarea nu-mi aparține, dar cred că stă în mintea și pe buzele multora, în special ale profesorilor de limba și literatura română, scriitorilor, criticilor literari, în sfârșit, ale celor care știu că a citi înseamnă să fii mai cult și mai bogat sufletește. Cu un suflet bogat și fizicul poate fi câștigat, nu neapărat până la confuzia cu frumusețea adonică, săracă și goală. Întrebarea „Cine mai are nevoie azi de literatură?" am preluat-o de la criticul literar Alex Ștefănescu, publicist, istoric, prozator, dramaturg, realizator de emisiuni TV, uitându-mă cu regularitate la emisiunea „Lecția de literatură" pe Trinitas TV. Alte spații culturale televizate pe care le vizualizez împreună cu elevii mei sunt cele 5-10 minute de cultură, transmise la TV - „100 de semnături" și „Pagini despre satul românesc", emisiuni realizate de A. Ștefănescu. Și ca să cred că Mecena profesorului din mine este generos în a-i determina pe elevi să îi asculte pe clasici prin reflecțiile lui Alex Ștefănescu, ascult pe bucăți (cât îmi permit timpul și tema la cursuri) interviurile sale despre cultură, literatură etc., motivându-i astfel că evoluția lor depinde de opera pe care trebuie să o citească.

Genericul lecției de literatură (mă refer la titlul calupului de emisiuni prezentate de criticul literar) nu creează senzații, nu poftește la curiozități adolescentine și mă cam îndoiesc dacă un licean ar asculta emisiunea criticului fără îndemnul profesorului. Mă frământă însă o curiozitate profesională - dacă tânărul și-ar exprima respectul, admirația sau mulțumirea cu un like în urma vizionării emisiunii. În cele câteva minute de literatură bună, elevii constată că profesorul lor este transfigurat într-un personaj al criticului atunci când pledoaria ambilor se îndreaptă spre aceleași idei: „Oamenii au inventat literatura ca să-și ofere plăcere", „Un scriitor talentat face ca orice subiect, oricât de anost, să devină interesant", că cel care citește devine mai frumos. Iar parabola cu marinarii care s-au îmbolnăvit de scorbut (lipsa vitaminei C, pentru că nu mâncau alimente proaspete) și deveneau tot mai urâți din cauza petelor pe față, le trezește o mare îngrijorare, mai mare decât o notă mică pe care le-o dă profesorul – dovadă a urii lor de literatură, de lectură. Sunt mai tentați să mângâie pe furiș, fără niciun efect intelectual fața întunecată a mobilului, pe care-l țin în expectativă pe genunchi, ascuns între paginile manualului sau în buzunarul de la vedere a ghiozdanului cu mâna pregătită să-l deschidă când sună la pauză (dacă mai are răbdare să audă sunetul care anunță că ora s-a terminat). Și totuși întrebările criticului „Te poți lipsi de literatură?", „Este literatura o sursă de plăcere?" sunt atât de frecvente, dar nu și lipsite de un adevăr cumplit de dureros.

Alte întrebări ale distinsului critic literar Alex Ștefănescu „Ce este lectura?", „De ce să (mai) citim?", „Se citește într-o societate care nu mai este atrasă de-o carte?", „Ce aduce cartea în viața omului?", „De ce e preferabil să citim?", referențiale contextului dat, au argumente revelatorii: „Lectura e un leac care ne vindecă de rele"; „(mai) citim ca să fim o persoană cultivată, înzestrată cu intelect". Unii poate că se întreabă dacă o asemenea persoană își mai regăsește locul în societate. Eu cred că e mai mult un mit, iar argumentul, pentru a fi mai plauzibil, vine de la teoreticianul A. Ștefănescu, pentru care lectura este o profesie. Omul cultivat prin școală, lecturi, studii, omul cărții adică, poate că este de cele mai multe ori un elitar invizibil, dar respect a avut întotdeauna. Ce aduce cartea în viața omului? ...Cel care citește este mai frumos. Leacul cărții și al lecturii te vindecă de singurătate, spune Alex Ștefănescu, îți multiplică existența. Cum se face asta? Te face să te bucuri de viață, comunici cu oamenii inteligenți, prin personaje, trăiești viețile lor, poți fi „vecin" cu Eminescu, cu Shakespeare.

Legătura cu literatura, indiscutabil și cu lectura, îl individualizează pe om, îl face mai frumos, îi cultivă maniere, simț și rușine. Acesta nu poate fi rău sau invidios, egoist sau mizantrop, trăind mereu drama insuficienței de imagine, într-o cursă avidă după like-uri. Acesta se va numi cititor cult, iar oamenii culți nu seamănă între ei. Aceștia au darul să admire, își creează lor, dar și altora un „paradis al inteligenței" – sunt cele mai „tari" exemple, cum ar spune tânărul de azi, venite de la criticul literar Alex Ștefănescu.

Maxima lunii

Sui-generis

(lat. „Propriu, unic în felul său").

Se spune și la modul serios, și ironic: un argument sui-generis – o minciună sui-generis. Locuțiunea servește și pentru ființe și pentru lucruri: un om, o floare, o haină, un parfum sui-generis.

Cultura ecologică a tinerilor

Astăzi multe țări, dacă nu chiar întreaga planetă, caută soluții privind protecția mediului. În timp ce problema este dezbătută pe toate continentele, Elveția, care, spun știrile de peste tot, nu taie niciun copac, a găsit modalități de reciclare a deșeurilor. Probabil, dacă nu chiar sigur, și locuitorii ei au educația igienei mentale, de aceea țara lor este cea mai verde din lume.

Republica Moldova, dar și Țara-mamă din a cărei componentă este, au fost binecuvântate cu peisaje naturale frumoase, cu pământ roditor, munți, râuri etc., așa încât i-ar face concurență faimoasei Elveții. Ca frumusețile noastre să ne bucure, trebuie să le ocrotim și acest fel de menținere a naturii intacte se face prin educație.

Lupta cu degradarea mediului este un proiect educațional care și l-a asumat profesoara de geografie Tatiana Comendant de la Liceul „Vasile Alecsandri" din Chișinău. Din 2013, lansarea „e-Twinning Plus" a determinat-o pe profesoara de geografie să educe discipolilor o atitudine responsabilă față de natură, pentru ca mediul în care locuiesc să fie în siguranță. Aceste moduri de educație d-na Comendant le face prin intermediul diverselor proiecte: „S.O.S.! Save the Blue Planet!", „Old Traditions, New Traditions in Europe", „360 Big European Solar Tour". Ultimul proiect ecologic, care va continua în următoarele cinci luni, este ECOLIFE.

I-am rugat pe mai mulți elevi, din diferite localități, să ne spună ce-i motivează să participe la asemenea activități, dar mai ales ce idei inovatoare și funcționale, în scopul dezvoltării sustenabile, vor aduce în noul proiect ECOLIFE, sprijiniți de profesorii lor.

Alina Ceapa, Liceul „V. Alecsandri", Chișinău:

În primul rând, elevii sunt motivați de profesorii lor, care reușesc să le transmită dragostea pentru un mediu curat. În al doilea rând, majoritatea este motivată de dorința interioară de a schimba lumea, de a trăi într-un mediu prielnic unei vieți frumoase. Gândirea proaspătă și maturitatea, de care dau dovadă elevii, îi fac să reflecte și asupra viitorului planetei, nu doar al lor, de aceea participă în acest proiect cu nădejdea de a influența mai mulți adolescenți să se implice pentru crearea unui mediu ambiant. Ei sunt speriați de poluarea care provoacă probleme de sănătate.

Participarea în proiectul ECOLIFE dezvoltă elevilor o atitudine corectă față de mediu. Noul proiect oferă posibilitatea fiecărui elev de a înainta soluții la problemele cu care se confruntă mediul. Pentru mine este o experiență minunată, care îmi oferă o educație ecologică.

Dumitrița Onciu, Liceul „V. Alecsandri", Chișinău:

Eu sunt motivată să particip la o asemenea activitate pentru că îmi pasă de mediul în care trăiesc, îmi place să văd în jurul meu doar verde și nu deșeuri de tot felul. Îmi place să ies în sânul naturii și să mă bucur de frumusețea ei aleasă. Implicarea mea se datorează și profesoarei de geografie, Tatiana Comendant, care, zi de zi, ne îndeamnă să ocrotim și să salvăm natura.

Acest proiect îmi oferă o experiență unică și posibilitatea de a mă manifesta și exprima opinia referitor la mediul în care trăiesc, împărtășesc experiența cu alți colegi care mă inspiră și îmi demonstrează că totul este posibil, dar și că totul începe de la noi.

Daniela Cecoi, Liceul „Onisifor Ghibu", Chișinău:

Tinerii de azi sunt mai activi, mai implicați și mai doritori de a face schimbări în societatea în care locuiesc. Dorința, implicarea, siguranța că pot schimba ceva sunt, după părerea mea, principalii factori motivaționali.

Cât despre noul proiect ECOLIFE, noile idei inovatoare și funcționale sunt pentru un mod sustenabil de viață și protecție a mediului. Obiectivele proiectului sunt: creșterea nivelului de informare și promovare a educației ecologice, problema sortării și reciclării, salubrizarea zonelor din vecinătate.

Marialina Mocanu, Liceul „Onisifor Ghibu", Chișinău:

Chiar dacă stăm mult în fața calculatorului, nimeni nu ne oprește să activăm și să promovăm ideea de a fi Eco friendly, de a ne informa atât noi, cât și pe cei din jur. Degradarea mediului are consecințe dezastruoase. Tocmai asta ne determină să facem o schimbare spre bine. Ideile inovatoare și funcționale, în scopul dezvoltării sustenabile a mediului, au la bază stabilirea unui echilibru ecologic, renunțarea la anumite vicii (precum utilizarea plasticului), trecerea la sortarea corectă a gunoiului, informarea populației în legătură cu gravitatea problemei, conștientizarea și aplicarea activităților practice în cadrul ecologic. Cu cât sunt mai multe persoane interesate în participarea diverselor proiecte și activități, cu atât cresc șansele de salvare a mediului în care trăim, a viitorului nostru!

Ruxandra Iurcișin, Centrul de Excelență în Horticultură și Tehnologii Agricole, s. Țaul, r. Dondușeni:

În proiectul ECOLIFE am avut posibilitatea unei comunicări eficiente cu semenii privind problemele de mediu, am descoperit tineri interesați și îngrijorați de starea de lucruri. Totodată, am cunoscut tineri care vin cu soluții pentru schimbare: cum să reutilizezi deșeurile, oferindu-le o nouă viață, cum să reamenajezi teritorii, pentru a exclude degradarea solurilor, cum să asiguri o viață mai lungă speciilor ce nu suportă seceta, cum să prelungești viața firului de iarbă și a Terrei.

Localitatea mea natală, Țaul, are un parc ce trebuie salvat. Eu mă implic, caut să-i motivez și pe alții.

Ana Berjan, Centrul de Excelență în Horticultură și Tehnologii Agricole, s. Țaul, r. Dondușeni:

Experiența participării în proiectul ECOLIFE este o schimbare colectivă, pe care dorim să o facem la nivel de stat. Fiecare din noi conștientizează că lucrurile mici vor aduce rezultate fructuose.

Implicarea în acest proiect, dezvoltă în fiecare participant o dorință arzătoare de a se apropia de mediu, iar activitățile implementate ne oferă lecții utile, pe care le vom aplica în viața de zi cu zi. Înțelegerea problemelor cu care se confruntă mediul este o necesitate pe care am realizat-o în activitățile dezvoltate în proiect și cred că va deveni o tradiție de a organiza astfel de activități de salvare a mediului, căci noi putem da o nouă viață planetei.

Alexandrina Bordan, Liceul „Ștefan cel Mare și Sfânt", s. Taraclia, r. Căușeni:

Este primul proiect ecologic național la care particip în calitate de voluntar. Activitățile realizate în echipă pentru mine sunt un schimb de experiență, colaborare. Am aflat lucruri noi despre problemele ecologice, despre reciclarea și reutilizarea unor obiecte în scop decorativ.

Nouă ne revine sarcina de a implica și explica semenilor, părinților, bunicilor importanța protejării mediului. Idei inovatoare pe care le pot propune în cadrul proiectului sunt: plantarea unei suprafețe cu arbori, curățarea râulețului din localitate sau a izvoarelor, sortarea deșeurilor în lăzi, confecționarea căsuțelor improvizate pentru păsări etc.

Sunt recunoscătoare proiectului național ECOLIVE pentru că vom valorifica resursele naturale de care dispunem.

Daniela Versteac, Liceul „Ștefan cel Mare și Sfânt", s. Taraclia, r. Căușeni:

Am acceptat să fac parte din echipa voluntarilor liceeni „Ecolive Taraclia", deoarece îmi doresc un mediu curat și nepoluat.

În acest proiect împreună cu colegii ne propunem să informăm cât mai mulți actori ai comunității despre necesitatea conservării și utilizării corecte a resurselor naturale.

În scopul dezvoltării sustenabile a mediului fiecare participant va începe schimbarea de la sine, prin sortarea sticlei, hârtiei, deșeurilor menajere degradabile, plastic și depozitarea lor în saci speciali sau pungi biodegradabile, apoi stocarea în lăzi destinate pentru aceste obiecte reciclabile.

Tatiana Neaga, Liceul „George Călinescu", Chișinău:

Consider că motivul participării elevilor la asemenea activități ar fi schimbarea înspre bine a mediului; păstrarea naturii.

Experiența participării în noul proiect ECOLIFE ne dă speranță, ne motivează și încurajează că împreună vom reuși să păstrăm mediul ambiant. Cu ajutorul proiectului îi vom îndruma și pe ceilalți să planteze copaci și flori, să curețe râurile, fântânile, să recicleze corect obiectele din masă plastică etc. Astfel, în viitorul apropiat, sperăm că populația va deveni mai responsabilă și va respecta toate măsurile pentru a avea un mediu cât mai curat!

Anastasia Neceaeva, Liceul „George Călinescu", Chișinău:

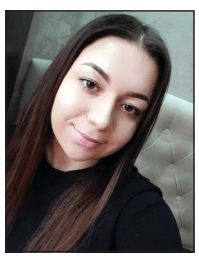

Aceste activități au ca scop să formeze cetățeni preocupați de îngrijirea mediului care să înțeleagă și să acționeze cu responsabilitate pentru ocrotirea mediului. Prin activitățile proiectului aducem la conștiința cetățenilor unele lucruri, precum reducerea cantității de poluanți, stimularea reutilizării, reciclării și recuperării materialelor, exploatarea rațională a resurselor naturale.

Acest proiect ne oferă nouă, dar și generațiilor viitoare, șansa ca să facem un pas Eco spre un mediu mai curat.

Pagină realizată de Silvia STRĂTILĂ

Vetrele noastre strămoșești

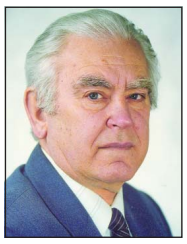

Călăraşi

prof. Anatol EREMIA

Oraș, centrul administrativ al raionului Călărași. Este situat pe cursul superior al râului Bâc, la nord-vest de Chișinău. Ca localitate rurală este atestat documentar cu acest nume în anul 1784. Coordonate geografice: 47°15' lat. N, 28°18' long. E. Altitudinea localității față de nivelul mării – 124 m. Suprafața orașului – 42, 35 km². Gospodării individuale, apartamente – 5867 (2004). Populația – 14516 loc. (2004), 14754 loc. (2014). Structura etnică (2004): 90,68% români, 4,36% ruși, 3,24% ucraineni, 0,23% bulgari, 0,19% găgăuzi, 0,14% evrei, 0,03% polonezi ș.a. Bisericile Sf. Alexandru Nevschi *(1885) și* Sfânta Treime *(1888). Orașul include în componența sa satul Oricova. Distanțe: 49 km până la Chișinău. Stația de c.f. la Călărași.*

Cadrul geografic. Zona de așezare a localității face parte din Podișul Moldovei Centrale, cu altitudini între 300 și 400 m față de nivelul mării, cu șesuri înguste de-a lungul văilor de râuri și râulețe. Rețeaua hidrografică o alcătuiesc afluenții râului Bâc: Cotovățul, Budăiul, Vălcinețul, Pojarna, Ruginoasa, Bucovățul. De Codrii Bâcului țin pădurile și crângurile din zonă. În vecinătatea urbei se află sate cu vechime de veacuri: Tuzara, Novacii, Răciula, Nișcanii, Păuleștii, Seliștea, Pitușca. Pe moșia Tuzarei a luat ființă însuși Călărașii de astăzi, orașul având strânse legături și cu celelalte localități din zonă.

Mențiuni documentare. Despre existența Tuzarei aflăm dintr-un document din anul 1432, prin care se confirmă cneazului Nicoară, pentru slujba credincioasă față de domnie, satul Tuzara de pe apa Bâcului. Dania domnească făcută lui Nicoară se reconfirmă în hrisovul din 1440, în care sunt arătate mai multe locuri de hotar: Dealul Dereneului, La Fântână, Prisaca, Iazurile, Morile pe Bâc. În 1558 Alexandru Lăpușneanu întărește lui One și fratelui său Mihail „o jumătate din jumătatea de sat din Tuzara, cu loc de moară în Bâc". Mențiuni din alte acte domnești: părți de ocină cumpărate de la răzeșii din Tuzară (1642); Constantin Vodă Mavrocordat scutește de toate dijmele călărașii de Bărăiac, lăsându-i „să poarte grija menzilului" din Bărăiac (1734, în trecut *menzil* „han pentru călători cu poștă de cai"); boierului Toader Râșcanu îi sunt întărite mai multe sate din ținuturile Orhei și Iași, inclusiv „Tuzara de la Podul Bărăiacului de peste Bâc" (1738); Ion Potoroagă, căpitanul călărașilor din Bărăiac apare ca martor în satul Nișcani (1762). Reținem deci mențiunile: moșia Tuzara, satul din vecinătate Bărăiac, cu călărașii scutiți de dăjdii. Deducem: atestările documentare din acești ani sunt dovezi sigure despre prezența călărașilor în zonă.

Conform surselor istorice, călărașii formau corpul de oșteni cel mai important în armata țărilor românești, având misiunea să apere hotarele de margine și marele drumuri comerciale. În timp de pace ei îndeplineau funcția de curieri domnești și, în anumite situații, unele funcții administrative în organele locale. Călărașii se recrutau dintre țăranii liberi, fiind așezați prin poruncă domnească în slobozii sau pe moșiile boierești și mănăstirești. Serviciile militare și administrative le făceau în schimbul scutirilor fiscale (de dăjdii, impozite). Documentele vechi îi atestă frecvent pe călărașii din ținuturile basarabene Lăpușna, Orhei, Soroca, Hotin.

Recensământul din 1772 înregistrează satul Bărăiac cu 79 de locuitori. În 1777 călărașii de Bărăiac sunt puși în slujba spătarului de Orhei. Satul Călărașii de pe Bâc apare menționat pentru prima dată în izvodul de moșie din anul 1784. Tuzarei i ce conferă statutul de târg în 1794. Condica fiscală din 1803 include satele Tuzara și Bărăiac cu plătitori de impozite trimestriale și anuale. Începând din 1832 la Tuzara se organizau iarmaroace săptămânale. Bâlciuri cu ptreceri spectaculoase au început să se facă și în Călărași.

Statisticele de mai târziu conțin informațiile: *Tuzara-Călărași,* 375 de gospodării (1859); *Călărași,* 279 de case cu 678 de locuitori (1868), *Călăraşi,* târg în jud. Chișinău, biserică ortodoxă, spital, școală elementară, depozite de cereale, poștă cu cai (1872); *Călărași,* centru comercial, gară feroviară pe traseul de cale ferată Chișinău-Cornești-Ungheni (1875); *Călărași,* 710 case, 2346 de locuitori români și evrei, ateliere meșteșugărești, brutării, hoteluri, prăvălii (1900).

Zamfir Arbore, în „Dicționarul geografic al Basarabiei" din 1904, descrie astfel localitatea: târgușor în jud. Orhei, volostea Tuzara, așezat în valea Bâcului, lângă linia de cale ferată Chișinău-Ungheni; are 460 de case, cu o populație de 2345 locuitori, dintre care 1028 evrei, Biserica *Sfântul Nicolae*, spital de zemstvă, două școli, poștă, telegraf, 7 mori de vânt; lângă sat este un mare helești, împrejur sunt vii și grădini de pomi. La reforma agrară din 1918-1924 în Călărași au fost împroprietăriți

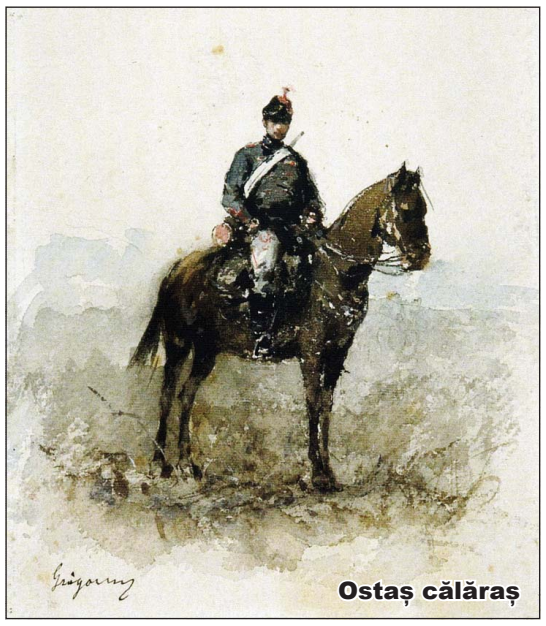

cu pământ arabil 313 țărani nevoiași. În 1923 localitatea avea deja 1000 de case, 5780 de locuitori, 3 școli primare, cooperativă agricolă, biserică ortodoxă, câteva sinagogi, sucursala Băncii din Basarabia, spital cu medici și agenți sanitari, medic veterinar. Prin anii 20-30 ai secolului trecut aici funcționau o fabrică de zahăr, o fabrică de spirt, activau mai multe ateliere de fierărie, tâmplărie, dogărie, croitorie. S-au amenajat scuarele, s-au pavat străzile.

Călărașii devine localitate cu statut de oraș și din 1940 centru administrativ de raion. Și Călărașii a avut de suferit de pe urma calamităților sociale și naturale: războiul mondial, seceta, dar și foametea organizată de diriguitorii străini, fărădelegile lor puse în aplicare, precum arestările și condamnările la închisoare a oamenilor nevinovați, deportările bunilor gospodari în pustiurile siberiene. Au trecut anii, s-au perindat evenimentele, marcând pe parcurs dinamica demografică a localității: 6 200 loc. (1940), 3 750 loc. (1949), 5 108 loc. (1959), 14 500 loc. (1970), 18 927 loc. (1979), 18 927 loc. (1989), 14 516 loc. (2004), 14 754 loc. (2014).

Obiective edilitare, sociale, economice, culturale. Pe parcursul anilor au activat întreprinderile, organizațiile și instituțiile: în sectorul industrial – combinatul de vinuri, combinatul de conserve, fabrica de lactate, asociații agroindustriale și agroalimentatre, colective de construcții, baze de transport auto; în sectorul culturii și învățământului – Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu", Colegiul pedagogic „Alexandru cel Bun", școala de arte, școala profesională polivalentă, școala de sport, grădinițe de copii, palatul de cultură, biblioteca publică, un muzeu, cinematograful; în sectorul social-public – spital, policlinică, ambulatoriu, farmacii, tabără de odihnă, bază turistică, club sportiv, stadion. Producția de vinuri și coniac („Călărași", „Ștefan Vodă", „Luceafărul", „Tezaur", „Noroc" ș.a.), la concursurile internaționale obținând medalii de aur și argint, este exportată în țările din Europa. Articolele de vestimentație, confecționate la Societatea pe acțiuni „Codreanca", sunt destinate firmelor din Italia, Germania, Olanda. Orașul întreține legături economice și culturale cu multe orașe europene.

Onomastică. Numele comun al locuitorilor: *călărășean, călărășeană* (*călărășeancă*); *călărășeni, călărășene* (*călărășence*). Etimologia: *Călărași,* oiconim istoric comemorativ, denumirea orașului evocă numele corpului de armată din oștirile țărilor românești – „ostași călăreți", „curieri domnești", „oșteni cu anumite funcții administrative". Nume de familie frecvente în localitate: *Arapan, Bătrâncea, Băxăneanu, Borș, Bulgaru, Burcă, Ciobanu, Ciubotaru, Chicu, Chiriac, Chitoroagă, Curecheru, Dabija, Dodon, Ene, Gavriliță, Gheorghiță, Gherman, Grosu, Harea, Iosob, Jomir, Jornea, Leahu, Luca, Lungu, Lupu, Melnic, Moraru, Năstase, Negru, Olaru, Onceanu, Oprișan, Pleșca, Popa, Popescu, Radu, Roșca, Său, Scurtu, Sile, Spânu, Stratan, Stratulat, Trifan, Ursu, Vrânceanu.* Din microtoponimia istorică și actuală a localităților Tuzara și Călărași: *Bulbonile, Cartofăria, Chiscul, Dealul Bălanului, Fantalul, Fălcile, Gârla, Holmul, Împărăteasca, Dealul Crucii, Între Grădini, Jgheabul, La Stejar, Lunca, Lupușei, Odaia, Păduricea, Pe Vale, Podișul, Podul Bărăiacului, Podul Lung, Poiana, Prisaca, Stuhăria, Șesul, Toloaca, Valea Săliștei, Vătămăneasa, Voloaca, Voloșica.*

Personalități: **Alexandru Baltaga** (1886-1941), preot martir, fost deputat în Sfatul Țării; **Petre Haneș** (1879-1966), scriitor, cercetător literar; **Mihail Daicu** (1908-1960), violonist în orchestrele simfonice și de muzică populară; **Samson Șleahu** (1915-1993), prozator, scenarist; **Aba Litvac** (n. 1926), botanist, doctor în științe biologice; **Dumitru Rusu-Scvorțov** (1926-1991), sculptor monumentalist, profesor în școlile de artă; **Andrei Gavriliță** (n. 1947), inginer-hidrotehnician, doctor habilitat în științe agricole; **Eleonora Barabaș** (n. 1959), arhitect, critic de artă; **Lidia Timuță** (1964), pedagog, doctor în științe biologice; **Mihail Agafiță** (n. 1973), muzician, dirijor de orchestre simfonice.

Dincolo de zid

Lista cu prieteni

Doina DABIJA

Când eram copilă și mă întreba cineva câți prieteni am, afirmam cu încredere că aceștia sunt câteva sute sau chiar câteva mii.

Și nu înțelegeam de ce adulții îmi zâmbesc cu atâta neîncredere. Știam că spun adevărul.

Aveam o listă a mea unde-i numărasem pe toți. Și chiar dacă mai scriam o dată același nume pe care-l mai notasem și-n ziua anterioară, acest lucru nu conta. Abia mult mai târziu am observat că lista e mult mai scurtă și spre surprinderea mea prietenii mei erau din ce în ce mai puțini. Fie m-am schimbat eu, fie timpul, societatea, cert este că la o vârstă mai tânără ai mulți prieteni, chiar o lume întreagă. Și acest lucru se întâmplă pentru că îi credem pe toți cei din jurul nostru buni.

Așa cum și un bătrân fiind întrebat de ce nu-și încuie casa, acesta a întrebat și el mirat: „Păi ce, avem noi oare hoți în sat?" Iată că sunt și unii care au încărunțit în bunătatea lor. Iar noi, parcă am lăsat acest sentiment să se atenueze. Și l-am înlocuit cu invidia, neîncrederea și cu obiceiul de-a scutura continuu praful de pe haina celuilalt. Abandonând în felul acesta și toate gândurile bune. De parcă singurul scop pe care-l mai avem este să studiem defectele omenirii. Dar, până la urmă, nu-i atât de greu să fii prieten și să ai prieteni. Avem nevoie doar de-un singur lucru: să fim îngăduitori unii față de alții și să nu judecăm după aparențe, pentru că nimeni nu știe ce-i în sufletul altuia, dar să ne acceptăm așa cum suntem.

PAMFLET

Eternitatea şi hoitarii

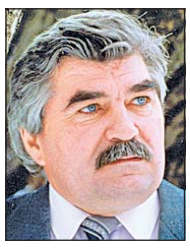

Ionel CĂPIȚĂ

O are de ce? Pentru ce? Doar pentru că Cel-de-Sus i-a dat mai mult har la naștere, mai multă bunătate și mai multă strălucire, pentru asta să-l invidiezi pe Aproapele? Pentru asta să-L urăști pe Tatăl Ceresc – că i-a dat mai mult altuia decât ție? Păi, dacă i-a dat mai mult, acest Ales al lui Dumnezeu mai mult dă din multul ce i s-a dat – de, are de unde! Să-l invidiezi că El dă mai mult ca tine, că bucură mai multă lume decât tine, că opera lui e mai strălucitoare ca a celor din jur și luminează calea Neamului din care faci și tu parte? Pentru asta să-l invidiezi pe fratele tău?

Din păcate, îi cunosc pe unii din tagma invidioșilor că, nenorociții ăștia, nu le-o pot ierta celor mai frumoși ca ei, mai înțelepți, mai talentați, mai darnici, mai iubitori de Neam și Țară, și… mai iubiți de toată lumea, nu le-o pot ierta nici după ce s-au ridicat în Împărăția Cerurilor. În cazul ilustrului poet Nicolae Dabija însă – cu mult înainte de a i se ridica sufletul la Ceruri, au năvălit hoitarii (hoitar sm [At: SADOVEANU, P. M. 48 / Pl: ~i / E: hoit + -ar] Vultur pleșuv, de culoare albă-gălbuie, cu vârful aripilor negre, cu fața și bărbia golașe, care se hrănește cu hoituri, excremente și insecte *(Neophorn percnopterus),* au năpustit să dea de știre lumii că ei n-au murit încă și au prins a „vocifera"deasupra mormântului nou-adormitului și ciupind care mai de care din bunul nume Dabija, împroșcând cu mizeria lor în Lumina acestui Astru în drum spre Împărăția Cerului. Cel mai nemulțumit s-a arătat a fi un hoitar care atât ce a avut a face toată viața cât a tot strălucit pe pământ Nicolae Dabija – să se lustruiască pe sine în văzul lumii și din umbră să-l ponegrească pe distinsul Poet. Dar autorul „ochiului al treilea" l-a depistat și… l-a iertat. Iar hoitarul? A așteptat să închidă ochii marele Dabija…, dar nu a mai putut răbda cele patruzeci de zile, când se va ridica sufletul fratelui nostru întru Hristos la Ceruri, și s-a declanșat, chemând lumea să ia atitudine față de felul cum a procedat Nicolae Dabija și după moartea lui fizică: „Și-a ales locul de veci, nu în altă parte, ci în Cimitirul Central Ortodox din Chișinău, ca să fie înmormântat în ușa Bisericii Duminica Tuturor Sfinților".

Doamne, iartă Hoitarul, precum l-a iertat și Apostolul nostru Nicolae Dabija… Unde s-a văzut, unde s-a auzit ca un răposat să-și aleagă el locul de veci? Iisuse Hristoase! Dabija nici cât a fost în viață nu și-a căutat loc unde să-i fie înmormântate rămășițele pământești, nu și-a făcut cavou pe Pământ, precum își fac și mulți pigmei, el, fiind un creștin desăvârșit, și-a înălțat un Palat în Împărăția lui Dumnezeu – din Sfântul Duh și Lumină, iar nouă ne-a lăsat, Aici, o comoară spirituală ce preț nu are – de am fi în stare să ne bucurăm cu toții de ea.

Doamne, ce-i cu invidia asta? Nu are stavilă nici pe timp de pandemie… Se duc valorile Neamului, frații și surorile noastre, mamele, tații, rudele, prietenii…, se duc fără întoarcere, dar invidia, hoitarii?... Ce rost are să spui lumii că tu ești alb, dacă ești negru? Doar nu-i toată lumea chioară, după cum o socoți, nu-ți pare? Dacă Dumnezeu te-a creat broască, nu încerca să te umfli până la mărimea unui elefant: a încercat altădată o broască și… a crăpat! Chiar să nu știi? Nu-i destul să cunoști doar alfabetul și lumea să-ți creadă vorbelor tale că ești mai ceva ca Dabija, Vieru sau Cimpoi. Semnalul recunoașterii succesului cuiva este, totuși, invidia, ceea ce, hoitarilor, vă macină liniștea și pacea. Și astfel ce faceți neadormiților? Căutați, în fel și chip, să demolați munții Neamului, fără a lua în seamă că invidia este cancerul fiecărui invidios. Și când te gândești că viața e atât de scurtă… De ce să nu ne bucurăm de ea, de ce să nu ne bucurăm că Dumnezeu i-a dat unuia mai mult ca mie și dăruie Aproapelui, Neamului mai mult decât îmi este dat mie să dau?! De ce să nu ne bucurăm că suntem contemporani cu Nicolae Dabija, că a fost și rămâne în eternitate un mare Poet, cu aripi de geniu? Oare de ce pe unii îi roade măreția altuia? Nu aș vedea motive. Ce ziceți, hoitarilor? Voi, care gunoi sunteți și numai gunoi vedeți.

PS Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud:

„Noi trebuie să ținem, cum este și firesc, de Biserica neamului nostru...”

- Preasfințite Părinte Veniamin, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române v-a ales ca episcop al Basarabiei de Sud, unde păstoriți în prezent, adică îndrumați creștinii conform cu legile Bisericii. Ce reprezintă această episcopie și unde aveți reședința ei?

- Precum este cunoscut, după declararea Independenței și destrămarea Uniunii Sovietice, în urma solicitării clericilor și a credincioșilor din R. Moldova, în decembrie 1992 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat act de reactivarea Mitropoliei Basarabiei și a primit pe Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Petru ca membru al său. Ulterior, în anul 2002, după recunoașterea de către autoritățile de la Chișinău a Mitropoliei Basarabiei, au fost reactivate și eparhiile ei sufragane, Episcopia Basarabiei de Sud fiind înregistrată în anul 2006 ca succesoare canonică și istorică a fostei Episcopii a Cetății Albe-Ismail, având până în anul 2018 sediul la Cania, raionul Cantemir.

În anul Centenar - 2018, la solicitarea Adunărilor eparhiale, locțiitorul canonic, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Petru al Basarabiei și Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Basarabiei au solicitat Sfântului Sinod să aleagă pe episcopii eparhioți ai acestor eparhii vacante de mai bine de un deceniu.

Prin urmare, analizând propunerea Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Basarabiei și ascultând argumentele Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Petru al Basarabiei, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales, canonic și statutar, la 24 mai 2018, pe Episcopul de Bălți, respectiv - pe cel al Basarabiei de Sud, dintre candidații propuși de către Sinodul Mitropolitan. Astfel, Sfântul Sinod m-a ales pentru Episcopia Basarabiei de Sud, fiind hirotonit episcop la 26 mai 2018, în Catedrala Patriarhală din București.

La 29 mai 2018 am sosit în Eparhie, începând lucrarea misionară și organizând viața bisericească din parohiile și mănăstirile aflate în cadrul Episcopiei Basarabiei de Sud. Din rațiuni pastorale, în luna decembrie 2018, am schimbat sediul de la Cania, la Cahul, unde funcționează Centrul eparhial.

- Tatăl Dumneavoastră a fost preot în cadrul Mitropoliei Chișinăului și a întregii Moldove. Mai aveți patru frați care au urmat studii teologice. Cine și cum a deschis porțile credinței și slujirii lui Dumnezeu în familia Goreanu din Puhoi?

- Pot spune că sunt un om binecuvântat. M-am născut în satul Puhoi, situat la 30 km de Chișinău, într-o familie de credincioși practicanți, oameni simpli, dar cu o mare credință în Dumnezeu.

În copilăria mea era cel mai viu și frumos sat, eram înconjurați de pădure, livezi, vii, oameni harnici și gospodari. Erau foarte mulți copii - peste 1000 de elevi pe când eram elev în școala medie din Puhoi (1982-1990), se învăța și după amiază. Vara, de la vârsta de 10 ani, am lucrat în brigăzile școlărești sau îmi ajutam părinții la diferite munci agricole, mergeam la cosit, creșteam animale, vizitam diferite obiective turistice, citeam cărți etc.

Când m-am născut, în 1975, situația religioasă din RSS Moldovenească era critică, deoarece existau foarte puține biserici deschise. Noi mergeam la biserică în satul vecin, Țipala (la 6 km pe drumul direct, peste deal), raionul Ialoveni, dar de cele mai multe ori - la Chișinău. Biserica din satul Puhoi era închisă și se ruina... Parcă văd și acum clopotnița care stătea să pice și îmi sună în urechi glasul clopotului pe care îl auzeam când murea cineva sau când era un incendiu. Cu toate acestea, aproape în fiecare duminică mergeam la Chișinău – la Biserica Ciuflea, pe atunci catedrală episcopală. Eram foarte bucuros când la slujbe venea Episcopul Ioanafan al Chișinăului și ne împărtea cruciulițe.

Pot spune că am învățat credința în familie, de la părinți, dar și de la bunici. Bunicii îmi vorbeau despre Dumnezeu, mă învățau rugăciuni și mă luau cu ei la biserică. Bunicii îmi vorbeau și de istoria românilor, de perioada interbelică, trezindu-mi curiozitatea în legătură și trecutul nostru.

După transformările din anul 1990, am fost admis la Seminarul de la Mănăstirea Neamț. Tata a fost hirotonit preot în 1992, de către Mitropolitul Vladimir, pe când eram în anul trei de seminar. A mers ca preot la o parohie din raionul Anenii Noi, slujind cu multă dăruire și devotament. Începând cu 1992, toate vacanțele le petreceam împreună cu tata la biserică, organizam activități frumoase la marile sărbători și eram implicat în toate proiectele parohiei. Tata chema lumea la biserică, iar pe cei tineri îi îndemna să devină preoți, descoperindu-le frumusețea preoției și a slujirii. A îndrumat și format mulți tineri, având o bunătate și o răbdare de pateric. Petrecea ore întregi la rugăciune și adesea mânca abia spre seară, postind și rugându-se mult. El trăia cu adevărat credința și nu-i plăcea să fie superficial. El m-a încurajat să fac teologia și își dorea să fiu preot cu el la parohie.

Inspirați de credința părinților și dornici de a cunoaște mai multe, am absolvit teologia, mai întâi eu, apoi doi dintre frați și două surori. Frații sunt doctori în teologie și desfășoară activități frumoase, unul în R. Moldova, iar cel mai mic - la București.

- Preasfințite Părinte Veniamin, acum doi ani ați fost hirotonit ca arhiereu de către Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Mergând în Țară dintr-un sat basarabean, prin ce a trebuit să treceți sau ce V-a favorizat urcarea pe cea mai înaltă treaptă în ierarhia Bisericii Ortodoxe Române?

Părintele Veniamin (stânga) hirotonit ca arhiereu de către Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

- În anul 1990 m-am înscris la Seminarul Teologic Veniamin Costachi de la Mănăstirea Neamț, pe care l-am absolvit în anul 1995. Ajungând în România am cunoscut frumusețea Ortodoxiei românești, am fost impresionat de muzica bizantină, de vechile mănăstiri ștefaniene, de marii duhovnici (părintele Cleopa și Ioanichie de la Sihăstria, alți părinți duhovnici de la mănăstirile nemțene), de privegherile de la Mănăstirea Neamț sau chiar cele de la seminar, de profesorii de la seminar și de oamenii pe care i-am întâlnit, văzând credința, dragostea și deschiderea lor față de noi.

Am fost surprins în toamna anului 1990 să văd evlavia românilor pentru Sfânta Parascheva de la Iași, am fost fascinat de măreția Catedralei Mitropolitane din Iași, descoperind o altă lume. Până atunci auzisem multe lucruri greșite despre ortodoxia românească și valorile pe care aceasta le păstrează. Nu mai întâlnisem atâția pelerini veniți la hramul unei biserici, cum am întâlnit la Iași, în octombrie 1990, la Neamț și la Putna în 1991. Până atunci judecam simplist lucrurile necunoscute și trăiam cu impresia greșită despre spiritualitatea românească, stare indusă uneori de necunoscătorii din Republica Moldova, care încercau să ne manipuleze.

Începând din anul 1995, am făcut studiile la Facultatea de Teologie din București, aici i-am întâlnit pe părintele Sofian și pe părintele Adrian Făgețeanul de la Mănăstirea Antim, pe părintele Petre David, pe părintele Galeriu și alți profesori de la Facultatea de Teologie din generația de aur, mari personalități care mi-au marcat viața și au avut un rol important în formarea mea. Admiram privegherile de la Mănăstirea Antim și lucrarea vrednicului de pomenire Patriarh Teoctist, a celorlalți ierarhi de la București. Eram fascinat de dinamica vieții bisericești din București și doream să fiu util Bisericii, descopeream Biserica așa cum cu adevărat este, pentru că în Basarabia erau mulți preoți și credincioși care încă aveau de învățat. În acest sens, amintesc că mulți clerici din perioada respectivă din Basarabia erau fără studii și fără experiența necesară misiunii lor, fapt care îi făcea să fie superstițioși și chiar să facă afirmații grave despre credință și istoria Bisericii. Așa a fost situația, erau multe lipsuri după perioada de comunism și persecuțiile prin care a trecut Biserica Ortodoxă din Basarabia.

După absolvirea cursurilor de masterat, în anul 2000 m-am întors la Chișinău și, între anii 2000-2003, am activat ca profesor la Academia de Teologie, predând teologia dogmatică, arta creștină și altele. Am cunoscut ierarhii și mulți clerici importanți din Mitropolia Chișinăului, participând la diferite evenimente misionare, culturale și academice. Tot în această perioadă am fost fondator și redactor la Revista „Orthodoxia” a Episcopiei de Edineț și Briceni, fiind un apropiat al Episcopului Dorimendont Cecan. Începând cu toamna anului 2003, fiind la doctorat la București, am hotărât să închei activitatea la Chișinău și să mă ocup de redactarea tezei de doctorat.

În paralel, prin bunăvoința vrednicului de pomenire Patriarh Teoctist, am fost angajat la Sectorul Învățământ al Patriarhiei Române. Între anii 2003-2009 am ocupat mai multe posturi în Administrația Patriarhală. În anul 2006 mi-am susținut teza de doctorat și doream să activez în învățământ, fapt pentru care, din anul 2010, am suplinit un post de lector la Facultatea de Teologie din București.

De mic admiram călugării și îmi doream să fiu și eu călugăr, fapt care s-a îndeplinit în anul 2007, când Preafericitul Părinte Daniel, văzând preocupările mele, mi-a aprobat depunerea voturilor monahale, ulterior hirotonia în treapta de ierodiacon (7 ianuarie 2008) și ieromonah (17 ianuarie 2008), încredințându-mi ascultarea de preot coordonator la Catedrala Mitropolitană Sfântul Spiridon Nou. Aici am început un amplu proiect de restaurare, restaurând biserica și două clădiri anexe. Am îmbinat practica cu teoria, învățând atât administrație, cât și teologie din relația cu oamenii și studenții de la Teologie.

Din mai 2009 am fost numit consilier administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor, formându-mă în preajma Preafericitului Părinte Patriarh Daniel (coordonam cel mai important sector, răspundeam de personalul clerical și neclerical), iar din decembrie 2015 am activat pe postul de consilier patriarhal la Cancelaria Sfântului Sinod, având responsabilitatea relației cu Parlamentul României. Astfel, în miezul problemelor, am învățat multe lucruri, fiind încurajat și îndrumat pe parcursul a mai bine de 10 ani cu dragoste și înțelepciune de către primul ierarh al Bisericii Ortodoxe Române - Patriarhul României.

Pentru a ocupa funcțiile pe care le-am deținut, n-a trebuit să fac ceva deosebit, doar să-mi îndeplinesc datoria de cleric și atribuțiile administrative. Am muncit foarte mult și m-am lăsat în voia lui Dumnezeu. Este adevărat că pare greu de înțeles cum un tânăr oarecare, dintr-un sat din Basarabia, a ajuns să fie consilierul Patriarhului Daniel. A fost lucrarea lui Dumnezeu și înțelepciunea Preafericitului de a-mi descoperi abilitățile și a-mi modela formarea profesională pentru a putea sluji cu demnitate Biserica. Eu cred că Dumnezeu mi-a călăuzit pașii prin viață și m-a ocrotit de toate, dându-mi posibilitatea să cunosc pe vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist și să fiu un apropiat colaborator al Patriarhului Daniel. Dumnezeu știe de ce facem anumite lucruri în viață și ne pregătește pentru lucrarea Lui. Noi trebuie doar să vedem chemarea și să ne facem împlinitori ai voinței Lui, să răspundem chemării Sale.

- Ca episcop al Basarabiei de Sud, în ce relații sunteți cu episcopii Mitropoliei Moldovei, în special – cu episcopul Anatolie de Cahul și Comrat? Există situații în care fețele bisericești ale Mitropoliei Basarabiei să se îmbrățișeze, creștinește, cu cele ale Mitropoliei Moldovei, care este subordonată Patriarhiei Ruse?

- În general, avem o relație bună cu ierarhii și clericii din Mitropolia Chișinăului. Îi înțeleg. Ei slujesc interesele Bisericii Ruse, fapt care-i face să se manifeste ca atare. Încă de la venirea în Episcopie i-am invitat să conlucrăm pentru consolidarea Ortodoxiei din Republica Moldova, dar au refuzat, motivând că ei nu pot conlucra cu noi. Credeam la început că voi reuși să depășim starea tensionată existentă. Din păcate, am constatat că deschiderea este doar din partea noastră. Mai grav este că aceștia încearcă să confiște identitatea românească și să promoveze, contrar adevărului istoric, teoria moldovenismului. Ori, în privința aceasta s-au pronunțat Academia de Științe, oamenii politici din Rusia și istoricii competenți, arătând că această teorie a fost creată artificial pentru a manipula masele în perioada sovietică.

Cu tristețe, am constatat că unii clerici au rămas în lumea lor, au aceeași atitudine sfidătoare față de tot ce este românesc și o atitudine slugarnică față de superiorii lor din Răsărit, păstrând gândirea sentimentalistă din epoca sovietică. E greu atunci când oamenii nu au cultura dialogului și nici nu se informează din surse veridice. Ei doar transmit mesajul pe care îl primesc de la superiori, fără a-l trece prin filtrul rațiunii.

Dar scopul nostru este să consolidăm Ortodoxia în Republica Moldova, o țară majoritar ortodoxă, dar cu foarte puțini credincioși practicanți. Dacă ne gândim la procentul celor declarați ortodocși și reflectăm la realitatea din teren, constatăm cu tristețe că misiunea lasă de dorit, iar noi avem mult de lucru pentru a-i ajuta pe creștinii ortodocși să știe cine sunt, care trebuie să fie atitudinea unui ortodox în viață și care sunt perspectivele. Până nu vom rezolva problema identitară și nu vom depăși criza prin care trecem, se va menține situația actuală. Sper ca generația actuală să fie mai curajoasă, mai implicată în viața Bisericii, iar clericii să fie mai ancorați în realitățile vremurilor în care trăim și mai dornici de a fi în fruntea păstoriților, având conștiința că vor răspunde de sufletele care le-au fost încredințate.

- Ați studiat la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi” de la Mănăstirea Neamț și tot aici, mai târziu, ați fost tuns în monahism de către episcopul-vicar patriarhal Ciprian Câmpineanul. Mănăstirea Neamț din munții Carpați are o creație a ei pe pământurile de pe malurile Nistrului, care i-au aparținut cândva – Mănăstirea Noul

Neamț din satul Chițcani, teritoriu aflat acum în jurisdicția regimului separatist de la Tiraspol. Cunoașteți dacă mai există legături între frații din Carpați cu frații de la Nistru?

- Biserica Ortodoxă nu se împiedică de granițele terestre. Ortodoxia este universală, iar frații rămân frați. Când este vorba de Ortodoxie, nu avem probleme, deoarece acestea apar atunci când atingem interesele oamenilor sau ale instituțiilor.

Înainte de secolul XIX mai multe mănăstiri din dreapta Prutului aveau metocuri, schituri, iar uneori au înființat chiar mănăstiri în stânga Prutului. Mănăstirea Neamț avea mai multe moșii în zona Republicii Moldova de astăzi, iar călugării veniți să administreze bunurile Mănăstirii Neamț din Carpați au înființat o frumoasă mănăstire pe malul Nistrului, mănăstire care a avut un rol deosebit în păstrarea spiritualității ortodoxe din acest spațiu din ultimele două secole.

După reactivarea ei în anii 1990, această mănăstire a avut un rol aparte în spiritualitatea basarabeană, aici formându-se mulți dintre monahii și clericii din Republica Moldova.

Am vizitat în repetate rânduri această mănăstire, iar părinții de aici și-au arătat dragostea pentru ortodoxie, neam și țară. M-am întâlnit cu părinții de aici la Neamț, dar și la alte mănăstiri din România. Din câte știu eu, între cele două mănăstiri există o relație de conlucrare, iar părintele Arhimandrit Benedict Sauciuc, Starețul Mănăstirii Neamț, se bucură de vizitele părinților de la Noul Neamț, dar și de la alte mănăstiri din Republica Moldova, Ucraina, Grecia, Serbia și Rusia. Mănăstirea Neamț este un adevărat tezaur al Ortodoxiei și un izvor de inspirație pentru toți pelerinii care vin să se roage și să-și plece genunchii la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

- Preasfințite Părinte Veniamin, suntem în Postul Mare, se apropie Sărbătorile Pascale, dar toată lumea și mai ales Europa, inclusiv Republica Moldova, continuă să fie atacată de un antihrist invizibil, numit Covid-19. În asemenea condiții, creștinii cum să se pregătească, dar, mai ales, cum să sărbătorească Învierea și Înălțarea fiului lui Dumnezeu – Iisus Hristos?

- În aceste momente de încercare pentru întreaga lume, trebuie să înmulțim rugăciunea și nevoința duhovnicească, să ne pregătim pentru Sărbătoarea Învierii cu nădejdea că vom depăși toate greutățile care au marcat un an din viața noastră. A fost un an în care am avut de învățat unii de la alții, devenind mai sensibili la nevoile celor din jur și mai conștienți de vremelnicia din lumea aceasta. Orice criză își are originile în criza spirituală generată de omul contemporan, care se așează în centrul universului ca stăpân, iar nu ca ființă creată de Dumnezeu. Din păcate, lăcomia, egoismul și individualismul, alimentate de o rațiune neîncălzită de Duhul Sfânt, conduc la dispariția armoniei și a bucuriei din lume. De aceea, ar trebui să înmulțim postul și rugăciunea, faptele bune și să chemăm mila lui Dumnezeu asupra noastră. Să dea Domnul ca această perioadă de post să ne întoarcă pacea și bucuria în ființa noastră și să îndepărteze suferința și frica aduse în lume de pandemia Covid-19.

Sărbătoarea Învierii Domnului să ne găsească pe toți mai buni și mai aproape unii de alții, făcând faptele credinței și lucrând cu responsabilitate la mântuirea noastră și la promovarea binelui în societatea în care trăim.

- Cu Doamne ajută!

Gheorghe BUDEANU

Constantin BÂRCĂ

Patria mea – ACASĂ

Cândva, întrebat ce subînțeleg eu prin noțiunea „acasă”, m-am gândit la Hligeni și am răspuns: E un cuvânt foarte încăpător – universal, aș zice. E ca și numele de botez, de care nu te desparți niciodată, pentru că e imposibil s-o faci. În linii mari, poți spune că e Începutul începuturilor tale: primul ochi către lumina zilei, prima gură de aer, prima picătură de lapte matern, primul strop de apă... prima fărâmă de pâine... primul pas... prima șotie copilărească... prima trântă pe toloacă... prima învățătoare... prima notă... prima dragoste... prima... Totul și toate pe care le-ai avut și le-ai urmat țin, se cuprind în această noțiune dragă și scumpă – ACASĂ!

Regimurile care s-au perindat l-au tot botezat și răsbotezat: Hligeni, Hlingeni, Glijeni, Glinjeni, Gligeni, Glingeni... și l-au tot strămutat, administrativ, din județul Orhei în raionul Rezina, din Rezina – în Șoldănești, ulterior devenit... Cernenko (!)... și înapoi – spre Rezina, spre Orhei, spre... actualmente, la 2021, aflându-se în raionul Șoldănești. De, regimurile vin–se duc, s-au topit și se topesc în bezna vremurilor, satul a rămas și rămâne în adâncul sufletelor.

Din file de istorie aflu că satul meu… ar fi existând de pe la 1300, dar descălecătorul nu se cunoaște. Se mai zice că este întemeiat de niște călugări. Aici, într-o stâncă, s-a găsit săpată o mână și mai multe cruci... A fost o mare prigoană a credincioșilor din partea turcilor, mulți creștini fugind spre Prut, unde au înființat o așezare cu aceeași denumire (actualmente – Glinjeni, raionul Fălești) și cu aproape aceleași nume de familie. Istoria mai spune, că prin aceste locuri s-a oprit și Ștefan cel Mare și că peștera, ale cărei rămășițe se mai văd, a avut cinstea să fie călcată de picioarele domnitorului… În partea de miazăzi satul are urmele unei movile ce se crede că ar fi fost făcută de turci. După unele hârburi găsite și după anumite ieroglife, însă, s-ar ajunge la convingerea că ea se trage de pe vremea sciților. Oalele descoperite, lucrate cu măiestrită artă, mărgelele de lut, diferite oseminte de animale, aurul, care se bănuiește că ar fi existând, adeveresc aceasta, căci regii sciților se îngropau cu toată averea lor.

Istorie, legende și oameni, humă, piatră și izvoare sunt Hligenii mei. Huma vine și din vechea cetate a Alcedarului, crescută din apa Nistrului, piatra se ridică din Valea Ciornei (fund de mare), iar izvoarele curg din povârnișuri de Rădi, Fundătură, Ponoare, Cetățuie, Roșia, Cotita, Vălicica, Adânca, Tăbărăști, Scala lui Zaharia, Căprării, Cărbunării, Budăi, Hârtoape, Cudric. Fiecare în parte e o istorie veche-străveche, o legendă înrămurată în soare, umbre de codru, întâmplări, chipuri și destine omenești.

În copilărie, desculț, în pantalonași de casă, cusuți de mama Hartina, bătând ulițele și ogrăzile, am văzut cum hligenenii își botează nou-născuții, cum se încumetresc, cum se cunună la biserică și cum nuntesc, cu vornicei pe cai focoși, cu druște îmbujorate... cum hrămuiesc, dar și cum își bocesc morții. Fetele mari îmi păreau cele mai mândre și mai frumoase Cosânzene din povești. Pe flăcăii arătoși, cu șlepcile pe-o ureche, fuduli, voinici, nu i-am văzut să se îmbete și să se tăvălească pe sub garduri (cum se întâmplă, bunăoară, pe alocuri, în prezent).

– Dacă flăcăul se face băutor, zicea tuța Gheorghe, încruntat, nu mai vede mireasă!...

În copilăria mea Hligenii nu aveau buldozer sau screper, fabrică de asfalt, de ciment, de beton armat, dar ulița era uliță – dreaptă ca nuiaua de alun, bătătorită și curată, gardul din piatră, fără firicel de mortar, – „gard țurcă” – vorba lui moș Cozmușor Huzun; porțile gospodarilor se țineau în balamale, ulucele izvoarelor erau întregi, fântânile curățate, acoperite, limpezi... cuvântul oamenilor maturi – lege, limba – curată, amintirea înaintașilor – icoană la care te închinai.

În fiecare sâmbătă mama Hartina mă punea să mătur ograda, drumul, cât ținea de partea noastră de gospodărie, să adun gunoiul și să-l duc în groapa de după casă. Duminica mă lua la biserică. Lumea nu știa de „Mercedes” ori „BMV”, venea pe jos, cei din satele vecine – în căruțe, multe meșterite de străbunicul meu, Alexandru, își făceau semnul crucii, la poartă, și, smeriți, cu capul plecat, intrau să asculte slujba și să se roage.

De sărbători oamenii se adunau în mijlocul satului, la horă, la scrânciobul lui Iacov sau, pur și simplu, să mai pună țara la cale, nu să dezghioace semințe ori să nu-și dea rând la sticla de votcă, la fumat, de rând cu odraslele înmucoșate, de care dau uneori pe aici.

Pe omul în vârstă sau necunoscut îl salutam – primul, de departe, cu chipiul în mâini. De-mi scăpa cumva din vedere „datoria și obiceiul”, pe loc se găsea cineva să-mi dea în obraz ori să mă amenințe că are să mă aștearnă „la mama Hartina a lui Toadere al lui Gheorghe al lui Alexandru, fierarul și meșterul...”

Scriind despre Hligenii copilăriei, desigur, mă bucur nespus de mult. Amintirile mă încălzesc, sunt ca ceaiul din crenguțe de vișin, flori de tei, măceș, dulceață de cireșe amare, de gutui... tămăduitor de răceală, alergată pe afară, dezbrăcată, și adusă pe cuptor, la cald. Copilăria, cu degetele picioarelor stâlcite de petrele drumului somnoros, presărate cu țărână, colăceii de nalbă, susaiul și vlăstarii de viță-de-vie, frecați în palme și mâncați ca de zile mari, laptele de buhai din marcoteț și turtișoarele, rupte bucățele și amestecate cu mac spumos, cartofii copți sub ceaunaș, dovleacul și sfecla scoasă din jăraticul iernii sunt cele mai dulci amintiri de baștină, la care se adaugă și cățăratul pe stânci, în peșterile prăpăstioase, dușul sub cascade, în pomii din grădinile vecinilor, pescuitul în bulboanele Ciornei, păscutul iezilor, prinderea țistarilor și a șerpilor, castorilor de apă și a broaștelor bulbucate, ungerea șinelor de cale ferată cu slănină sleită și... fuga rușinoasă-sănătoasă de „Grijania!...” în cârjă a lui Isai Huzun, tăvălirea pe moale a cânepei de pe ogoare și „ura-rea de bine” a gospodinelor, cu ocări alde „prăpăditul cela, al lui Bârcă”. Da, pentru că amintirile de Hligeni nu pot fi în afara aventurilor, năzdrăvăniilor și păcatelor, cu voie sau fără de voie, ale unui copil îndărătnic, zburdalnic, hoinar. Cu părere de rău, însă, toate au rămas o copilărie-sărbătoare, un Hligeni-amintire, la care revin de fiecare dată, când pot, cu dor, cu dragoste, deși...

Mai an, trecând puntea lui Toma Șaptefrați, dascălul meu de litere, bunul învățător și cumnat al unchiului Mihai Volontir, tristețea m-a cuprins dureros: un oarecare Vasea, nerăspunzându-mi la „Bună dimineața!”, se interesă de unde ar putea lua „o bancă (un borcan) de vin”. Nu i-am răspuns. La Hligeni eu nu vin cu borcanul...

Mă întristară și casele înstrăinate, fără stăpân... de pe o parte și de pe altă parte a mahalalei, unde m-am născut și am crescut, gardurile prăvălite, pomii frânți și izvoarele Rădiului – înnămolite... drumurile sparte, gunoaiele pe sub porți și portițe... Mă întristă și priveliștea…, cum în ușa bisericii popa „sfințea” o limuzină luxoasă a unui „bos” hligenean, venit și el odată la doi ani să-și pomenească părinții din veșnicie. Și mă mai gândeam la bietul primar, pe capul căruia toate cad...

Cu o altă ocazie, oprit la baștină, colindându-i hârtoapele, dealurile și hudițele, mi s-a dat să-l aud pe un moș, întrebând:

– Al cui este?

La care un altul îl dumeri:

– Al lui Fedea al Hartinei a lui Gheorghe al lui Alexandru Bârcă... Bun om!

Că „bun”- ul acesta se referea la mine sau că la bunii mei părinți, bunel, mamă-bunică, străbunel nu l-am întrebat. M-am bucurat, totuși, că cineva mai ține minte și mai recunoaște lumea plecată cândva din sat, că nu s-au șters toate numele de pe banda memoriei. Nici de pe a mea nu s-au șters: unul era Goriță, care m-a purtat în brațe, pici fiind, celălalt – Ilarion, poreclit Turcul. Oameni buni, de treabă! Și un gând sănătos mă mai alină, că generația prezentului, pe care o descopăr la școală, la bibliotecă, aplecată asupra cărții, nu-și va lua lumea în cap și va pleca „după fericire”, uitând de rădăcini. De rădăcinile Patriei de acasă, am în vedere.

Și mă mai gândesc eu în acest moment, că rădăcinile Hligenilor au fost și rămân oamenii primitori de oameni de credință, de cuvânt, cu care sunt gata să împartă ultima bucățică de pâine și ultima picătură de busuioacă. Drept că despre oameni se mai spune că nu se lasă de musafirii poftiți și nepoftiți până nu-i „dezbracă” de toate noutățile și biografiile, curiozitatea fiind „cariul rozător” – vorba lui Neculce. Vorbesc prin aluzii, parabole, dar și pe șleau; cu una-două nu se dau bătuți, cu promisiuni deșarte nu se măgulesc, cu zăhărelul nu pot fi luați. Nici în campaniile electorale chiar.

Mai an, cică, în sat sosi un reprezentant de „bandid” (un fost coleg de școală, glumeț, spune „partidului” – „bandid”), cu agitația, mobilizarea și convingerea că 2 ori 2 fac 7. Le-a promis drumuri asfaltate, din deal în vale și din vale – hăt! până în Cotita; le-a arătat și niște proiecte de alimentare cu apă de la Roșia, pe care se angaja să le realizeze, dacă... Un altul a poposit cu pungi cu făină, sare, săpun, lumânări... steguleț cu harta Europei înstelate și chipul lui Ștefan Vodă. Le-a împărțit, a îndemnat, a promis, dacă...

Oamenii, însă, la toate au privit sec, cu neîncredere și, desigur, nu l-au votat. Ulterior, l-au ales pe un consătean, în care și-au pus toată speranța și care, precum aud și văd, prea multe nu promite, dar treabă, în măsura posibilităților, face: gaz-metan a adus, conductă de apă a tras, drumurile încet-încet se pospăiesc… Principala condiție e să fie susținut de consilieri, înțeles, ajutat la timp și cu răbdare de mic și mare. Condiția se acceptă și în afara „bandidelor” politice, reprezentanților cu ajutoare sociale în dricul momentului, de care au interes.

Da, satul se schimbă. Și oamenii se schimbă.

Știut că „civilizația” în care au trăit părinții mei nu mai este. Nici horă în mijlocul Hligenilor nu se mai face, nici de șezători nu se mai aude. Mulți tineri au părăsit baștina, împrăștiindu-se prin Rusia, Asia, Europa, SUA, Canada... Pe tăpșanul unde se bătea hostropățul acum pasc gâștele, mai la vale, la o azvârlitură de țăruș de izvor, zbiară o capră. Doar apa susură ca pe vremuri. În mijloc stă o casă, cu beci –„Magazin”. Cândva nu era. „Magazin” era mai sus, „La Tanea”, în ograda lui Ion Șaptefrați, fratele lui Toma, scumpului meu învățător. Ăsta nu știu al cui este și care i-i destinația. Dar, fiind și eu hligenean curios, intru.

Niște neveste stau cu spatele către ușă, cu capetele plecate, cu coatele înfipte în tejghea, cu câte un păhărel în față, băut pe jumătate, câțiva biscuiți și câteva bomboane într-o farfurioară. De-ar fi fost bărbați, îmi trece prin minte, poate că „la peisaj” s-ar mai fi adăugat și o halbă de bere, un nor de fum, să-l tai cu briciul. Bărbați însă nu văd, peisajul e... pur feminin.

Spun „Bună ziua!” la care nimeni nu-mi răspunde.

– Dă și neata pe la noi, dacă nu ți-i cu supărare! mă îndeamnă o doamnă, parcă observându-mă, parcă așa, ca să nu tacă.

Îi mulțumesc, dar refuz.

– Te fudulești, ha? întrebă a doua, ochindu-mă de sus în jos și de jos în sus – Roentgen, nu alta!

– Am intrat și eu, să vă întreb de alegeri... unde fac.

Femeia pufni în râs:

– Neata, ce, ai băut gaz?

– Ei, cumătră, lasă omul în pace! Poate că-i spart la gât, de a intrat, pentru alegeri!... presupune a treia, pe un ton serios.

– Care alegeri? La ce alegeri? Iaca, sărbătoresc și ele sărbătoarea de sfântă Duminică!... mă dumeri vânzătoarea, apărută după tejghea. Că după o săptămână de chin ce să mai facă? De, să se mai răcorească, să se mai hodinească, nu? Matale cum crezi?

– Cred că Pământul e rotund! o trântesc și eu, cer o sticlă de apă „cu gaze”, achit și ies.

Sătencele n-au mai întors capul în urma mea. Le-am lăsat să se răcorească în continuare, sigur fiind că nu sunt lăsat necântărit și nemăsurat cu părerea și ochiul: doamnele își au propriul „pat al lui Procust”, pentru că la Hligeni, de cobori călare – urci pe jos, de intri îmbrăcat – ieși în ce te-a fătat muma, de vii flămând și însetat – pleci sătul și băut, doar dacă zici „Da, măi cumetre!...”

Îmi trag cozorocul pe ochi și o iau cătinel spre izvoarele Rădiului – oază de amintiri.

În multe, hligenenii mei pot să nu fie de acord, pentru că, de ar fi, nu ar fi hligeneni. În singura privință, că Hligeniul este cel mai frumos, cel mai drag și mai scump din lume, ei nu mă pot contrazice.

Plecând, las un cult și iau cu mine un vis al copilăriei, al amintirilor. Din humă, piatră și izvoarele de la Roșia, Rădi... și Valea Ciornei.

Ciorbă de miel cu smântână și verdețuri

Ingrediente: *1 kg de carne de miel cu os (cap, oase de la pulpe, coaste, gât), 3 morcovi, 1 rădăcină de păstârnac, 1 rădăcină de pătrunjel, 2 cartofi medii sau 100 gr orez uscat, 1 ceapă medie, 1 ardei roșu (opțional), 1 mână de păstăi de fasole verde congelate (opțional), piper, sare.*

Pentru dres: *400 gr smântână fermentată (acrișoară) cu min. 20% grăsime, 3 gălbenușuri proaspete, zeamă de la o lămâie (după gust) sau 300 ml borș acru fierbinte, ori frunze de măcriș, frunze proaspete de leurdă, pătrunjel, mărar, puțin usturoi verde tocat sau 1-2 căței de usturoi uscat (opțional).*

Mod de preparare: Pulpa de miel dezosată, capul, gâtul, niște costițe și câteva bucățele de carne se pun la fiert într-o oală cu apă rece și 2 linguriță de sare. Se spumează constant până ce supa rămâne limpede.

În acest răstimp se spală, decojesc, toacă zarzavaturile. Morcovii se taie rondele, ca să fie mai vizibili în ciorbă. Cartofii se pregătesc mai târziu, deoarece ei fierb mai repede decât rădăcinoasele.

Se pun toate zarzavaturile tocate (mai puțin cartofii) în oala cu ciorbă și se fierb până ce se înmoaie aproape de tot. După vreo 20 de minute se adaugă și cartofii tăiați în cubulețe mici și câteva păstăi de fasole verde congelată (se pot pune și mazăre verde, buchețele de conopidă sau broccoli, un ardei roșu).

Peste cca. 15-20 de minute, cât să fiarbă cartofii și păstăile de fasole, se potrivește de sare, se pune puțin piper negru proaspăt măcinat și se întrerupe focul de sub oală. Oasele din ciorba caldă se desprind de carnea rămasă pe ele. Bucățelele fragede de carne de miel se întorc în oala cu ciorbă.

Se freacă smântâna cu gălbenușurile, cu zeama de la 1/2 lămâie (mai puteți pune și ulterior) și cu un praf de sare. Toate acestea se amestecă cu un tel și apoi se toarnă în oala cu ciorbă fierbinte (care nu mai este pe foc!).

Se toacă repede leurda, mărarul și pătrunjelul verde (opțional puteți folosi usturoi verde sau chiar 1-2 căței de usturoi vechi, ca să compensați aroma de usturoi a leurdei) și se aruncă în oala cu ciorbă de miel. Cine dorește o poate acri cu borș de casă.

Ștrudel cu verdețuri de primăvară

Ingrediente: *1 pachet foi de plăcintă, 1/2 cană orez - cca. 80 gr, 60-80 gr caşcaval ras, 2 ouă, ulei de măsline, 300 gr urzici, 300 gr leurdă, 300 gr stevie, vegeta, 2-3 fire ceapă verde, pătrunjel, mărar, piper alb, sare.*

Mod de preparare: Se fierbe orezul într-o cană de apă cu un praf de sare. Se spală bine verdețurile. Urzicile se opăresc, se scot în apă foarte rece pentru ca să-și păstreze culoarea. Se pun la scurs și se toacă julien. Ceapa tăiată mărunt se călește în puțin ulei.

Se adaugă leurda și stevia tăiată fâșii, pentru 1 minut.

Într-un bol se amestecă orezul, ceapa călită cu urzicile, leurda și stevia. Se bate un ou și un albuș cu o furculiță și se adaugă la amestec. Al doilea gălbenuș îl vom folosi la uns foile. Se condimentează cu vegeta sau sare și piper alb. Se adaugă și caşcavalul ras, omogenizând compoziția.

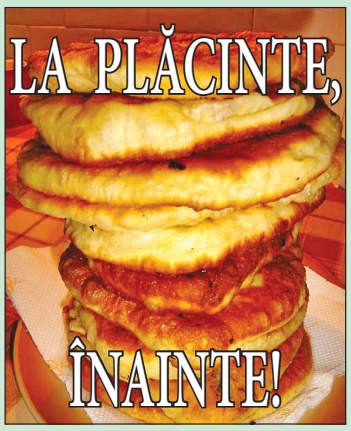

Se unge o foaie de plăcintă cu ulei, se așează o altă foaie unsă cu ulei, apoi a treia foaie. Se întinde o parte din umplutură, se rulează și se așează ștrudelul într-o tavă pentru cuptor. Se repetă la fel cu restul de foi și de umplutură.

Rezultă 4 ștrudele, care se ung cu gălbenușul de ou și se dau la cuptorul preîncălzit la 180 °C pentru cca. 30 de minute.

Se scot din cuptor, se lasă în tavă să se răcească puțin și se servesc. Se pot mânca și a doua zi încălzite în microunde. Sunt la fel de bune!

Salată cu creveți și ananas

Ingrediente: *3 ouă fierte, 250 gr creveți gata curățați, 200 gr caşcaval, 150 gr maioneză, 100 gr iaurt, 150 gr ananas bucăți/ conservă (se poate* înlocui și *cu cel proaspăt), 0,5 buc. lămâie, 100 gr verdețuri pentru salată, 0,5 linguriță sare.*

Mod de preparare: Se fierb creveții 2-3 minute în apă clocotită cu sare. Apoi se scot pe o farfurie cu o spumieră. Deasupra se stropesc cu puțină zeamă de lămâie și se lasă să se răcească complet.

Între timp se prepară sosul pentru salată – se combină maioneza la borcan cu iaurtul grecesc și un pic de sare după gust.

Apoi se spală și usucă frunzele de salată, verdețurile. Se fierb și curăță ouăle.

Pe un platou mare și frumos se pune primul strat de verdețuri. Deasupra se distribuie cuburile de ananas. Se stropește totul cu sosul pregătit anterior. Peste sos se așează ouăle tăiate în cubulețe medii și, la fel, se ung cu sosul de maioneză.

Caşcavalul se trece prin răzătoarea fină chiar deasupra salatei, să arate mai frumos.

La final se aranjează creveții deasupra și salata este gata.

Se poate servi imediat sau în câteva ore.

Cornulețe fragede cu nucă

Ingrediente: *500 gr făină, 2 ouă, 100 gr unt, 200 gr nucă măcinată, 1 linguriță vanilie, 100 gr zahăr pudră, 100 gr zahăr pudră pentru tăvălit cornulețele.*

Mod de preparare: Untul moale se amestecă cu ouăle, zahărul pudră și vanilia până la omogenizare, apoi se adaugă nuca și se încorporează.

Puțin câte puțin, se adaugă făina, se frământă până se obține un aluat care nu se lipește de mâini. Pentru cel puțin 30 minute se dă la rece.

Se rup bucățele de aluat, care se modelează cu podul palmei, apoi se presează ușor la capete și se îndoaie astfel, încât să formeze o semilună.

Conulețele formate se pun în tava tapetată cu hârtie de copt și se coc în cuptorul preîncălzit, la 180 grade, pentru circa 10 minute, doar cât să se rumenească ușor.

Cât sunt calde încă, se dau cornulețele prin zahăr pudră.

Se păstrează fragede chiar și până la două săptămâni și au avantajul că pe măsură ce se învechesc devin și mai fragede.

PE PERVAZUL CU FLORI

5 flori ideale pentru decorul mesei de Paște

Paștele este sărbătoarea ce marchează fiecare primăvară. O sărbătoare ce simbolizează renașterea și noile începuturi nu are cum să nu fie corelată și cu ceea ce se întâmplă în natură în această perioadă. Florile de primăvară sunt cel mai bun exemplu al faptului că natura renaște în cel mai frumos mod în fiecare an.

Astfel, pe lângă bunătățile culinare de pe masa de Paște nu trebuie să lipsească florile. Există câteva flori ce au devenit de-a lungul timpului adevărate simboluri pentru sărbătoarea pascală. Iată care sunt acestea și ce semnificații au ele dacă le așezi în casă sau le dăruiești celor apropiați de Paște:

Crini

Dintre toate florile, crinii sunt florile care transmit cel mai puternic mesaj religios, în special crinii albi. Simbol al purității, curățeniei sufletești și al speranței, florile de crin sunt o alegere foarte bună pentru a-ți înfrumusețea casa într-o zi de sărbătoare și pentru a transmite o energie bună întregii familii.

Cale

Forma calelor seamănă cu o trompetă și se spune că îngerii cântau bucuria Învierii cu ajutorul lor. Sunt simbolul tinereții, al renașterii, devotamentului și al divinității. Într-un aranjament floral sau într-un buchet elegant, calele vor fi o alegere foarte bună pentru un cadou de Paște.

Narcise

De obicei, narcisele înfloresc în perioada sărbătorii de Paște, iar narcisele galbene sunt cele care transmit cel mai bine sentimentul de fericire datorită culorii lor. Galbenul este simbolul soarelui, al vieții, al prieteniei. De aceea este recomandat ca în ziua de Paște să ai pe masă o vază sau un aranjament floral cu narcise.

Lalele

Un alt simbol al primăverii, lalelele sunt perfecte pentru a fi așezate pe masa de Paște sau pentru a le oferi dacă mergi în vizită. Semnifică iubirea și trăinicia sentimentelor, în ciuda dificultăților sau obstacolelor. De asemenea, lalelele sunt și simbolul iertării.

Crizanteme

Deși nu sunt flori specifice primăverii, crizantemele sunt simbolul loialității, sunt flori vesele și simbolizează bucuria. Cele în culori calde precum galben sau portocaliu sunt o alegere inspirată pentru aranjamentul festiv pe care să îl așezi pe masa de Paște.

Regulile de aur ale bunicii

(oaspeți la masa de Paşte şi bune maniere)

* Sărbătorile reprezintă unul dintre prilejurile în care familia și prietenii se adună pentru a se bucura împreună. Paștele, ca și Crăciunul, este o sărbătoare a familiei. De Paște, cu mic, cu mare, de la bunici la nepoți, ne adunăm pentru a ciocni un ou roșu cu cei dragi, rostind „Hristos a Înviat!", bucurându-ne de Învierea Domnului.

* În toate casele se pregătesc pentru această sărbătoare ouă roșii, cozonac, pască, preparate din carne de miel, specifice mesei de Paște. Dacă suntem gazde și avem oaspeți la masa de Paște, vom avea grijă ca aceștia să găsească nu doar platouri pline cu bunătăți, ci și o atmosferă plăcută.

* Totul în casă trebuie să poarte amprenta primăverii. Florile de sezon - narcise albe și galbene, lalele și zambile multicolore - nu vor lipsi din camera în care pregătim masa. Dacă printre oaspeți vor fi și copii, nu trebuie uitate decorațiunile care îi bucură - iepurași, ouă colorate cu modele vesele sau decorate cu urechi din hârtie și pictate cu ochi și mustăți, luând chipul unui iepuraș.

* Masa de Paște va fi aranjată într-un loc luminos, spațios. Alegeți o față de masă cu decor specific - imprimată cu ouă colorate sau flori - dar puteți folosi și o față de masă albă, pe care veți așeza, din loc în loc, mici lumânări colorate și central, un vas plin cu flori. Alegeți un vas de înălțime mică, pentru ca oaspeții să se poată vedea și să poată discuta între ei.

* Veți surprinde în mod plăcut invitații dacă în farfurii veți așeza un ou personalizat, pe care ați scris, cu marker, numele fiecăruia. În acest mod le veți indica și locurile la masă.

* Dacă masa de Înviere se prelungește, schimbați farfuriile de aperitiv cu unele mai mari pentru tradiționalul drob și friptura de miel.

* Dacă masa este aranjată pentru noaptea de Înviere, când după slujba de la biserică veți veni acasă, lăsați pe masă, înainte de a pleca la biserică, un coș cu ouă și unul cu felii de cozonac, dar și farfuriile pentru aperitiv și paharele pentru vin și apă așezate frumos, cu tacâmurile alături. La întoarcere, veți ciocni un ou și veți bea un pahar de vin cu membrii familiei. Aveți grijă să existe pe masă farfurii mici, special pregătite pentru cojile de ou.

* Dacă masa este aranjată pentru prânzul din ziua de Paște, obligatoriu veți așeza două farfurii pe masă în dreptul fiecărui invitat, una pentru aperitiv, alta pentru friptură. Nu uitați micile farfurii pentru cojile de ou. Puneți în dreptul fiecărei farfurii cel puțin două pahare - pentru vin și apă. Tacâmurile vor fi așezate lângă farfurii - în stânga furculița, în dreapta cuțitul și lingura (dacă veți aduce la masă și ciorbă de miel). Ouăle colorate vor fi așezate central, într-un coș frumos sau, dacă masa este mai lungă și aveți mulți invitați, așezați 2-3 coșuri mai mici cu ouă, decorate cu flori de sezon cărora le-ați tăiat codițele cât mai scurt.

* Când ciocniți ouăle de Paște, de obicei persoana care lovește prima cu vârful oului și spune „Hristos a Înviat!" este persoana mai mare ca vârstă, iar persoana mai tânără răspunde „Adevărat a Înviat!".

* Dacă sunteți oaspete la masa de Paște, nu uitați să ciocniți un ou cu gazda, dar nu trebuie să vă simțiți obligat să ciocniți cu toți invitații, adunând în farfurie multe ouă sparte.

* Dacă sunteți gazde, aveți grijă să nu rămână gol coșul cu ouă în cazul în care invitații ciocnesc mai multe ouă decât ați presupus.

* Deși preparatele din carne de miel sunt tradiționale pentru masa de Paște, trebuie să aveți în vedere că nu toate persoanele mănâncă miel, deci pregătiți și un alt fel de friptură, pentru a oferi o alternativă.

* Nu uitați de copii, pentru ei pregătiți coșulețe speciale, cu figurine din ciocolată - ouă, iepurași. Nu le aduceți la masă de la început, pentru că tentația va fi mare și vor mânca doar ciocolată, uitând de celelalte.

Ce este tromboza?

În mod normal, sângele circulă liber în sistemul vascular al organismului. Ori de câte ori se produce o leziune la nivelul peretelui unui vas, intervine procesul de hemostază (oprire a sângerării) prin formarea locală a unui tromb (cheag de sânge); după blocarea pierderii de sânge, cheagul va fi dizolvat (procesul de fibrinoliză), asigurându-se permeabilizarea vasului. Fluiditatea sângelui este astfel controlată și menținută prin existența unui echilibru foarte fin între proteinele implicate în producerea cheagurilor (coagulare) și cele care au rolul de a preveni formarea acestora și dizolvarea trombilor deja formați (anticoagulare sau fibrinoliză).

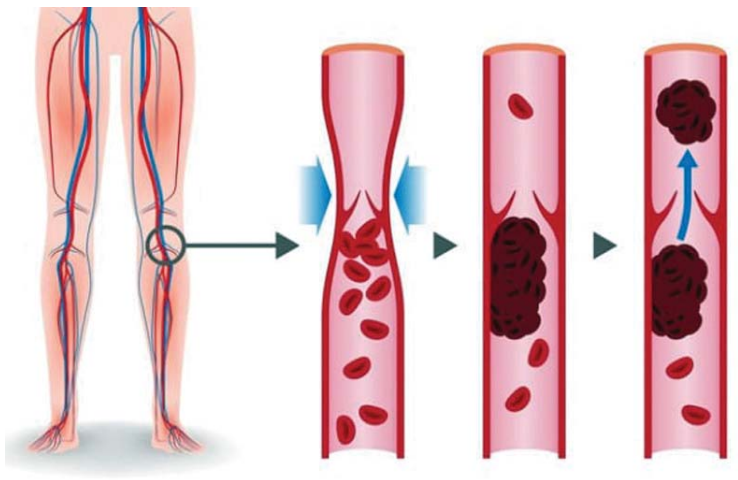

În situații patologice sunt generate cheaguri într-un mod inadecvat, care interferează cu circulația sangvină prin blocarea completă sau parțială a vaselor, având drept consecință deprivarea țesuturilor și organelor de oxigen și elemente nutritive. Mai mult, cheagurile pot crește rapid și dau naștere la fragmente ce pot migra la distanță și bloca vase mai mici (fenomenul de embolie). Cheagurile de sânge se pot forma atât în artere, cât și în vene. Evenimentele trombotice impun de obicei spitalizarea pacienților și instituirea promptă a unui tratament specific (anticoagulant).

Care sunt factorii care predispun la tromboză?

Predispoziția la tulburări de coagulare, în sensul formării excesive de cheaguri, se numește trombofilie.

Trombofilia este o afecțiune care poate să aibă atât cauze **ereditare** (defecte genetice moștenite), cât și **dobândite**.

Persoanele cu trombofilie prezintă un risc crescut pentru tromboze venoase, de obicei repetate, apărute la vârste sub 50 ani (tromboflebită profundă a membrelor, embolism pulmonar, tromboze în teritorii anatomice mai puțin obișnuite: creier, retină, ficat, intestin) și complicații ale sarcinii (pierderi neexplicate ale sarcinii mai ales în trimestrele II și III, preeclampsie, dezlipire prematură a placentei, etc.).

Se estimează că cel puțin fiecare a 20-a persoană din populație are riscul de a dezvolta tromboză prin prezența unui defect genetic.

Principala cauză de trombofilie dobândită în cursul vieții o reprezintă sindromul antifosfolipidic.

Cu toate acestea, există persoane cu trombofilie asimptomatice care nu sunt afectate de evenimente trombotice în cursul vieții. Depistarea unei trombofilii indică numai tendința de coagulare excesivă a sângelui, însă pentru ca aceasta să se manifeste clinic este necesar să existe anumite condiții favorizante, cum ar fi:

- imobilizarea prelungită la pat
- sarcina
- intervențiile chirurgicale majore
- obezitatea
- călătoriile cu avionul
- fumatul
- consumul de anticoncepționale orale.

De ce este utilă depistarea unei trombofilii?

Deoarece riscul de tromboză este accentuat de factori externi, ca de exemplu fumatul sau medicamentele, stabilirea predispoziției este importantă pentru prevenție. O viață care elimină factorii de risc, precum și terapia adecvată în cazul persoanelor predispuse (administrarea de medicamente cu acțiune anticoagulantă) reduc pericolul apariției trombozei.

La gravidele cu trombofilie tratamentul anticoagulant poate ajuta la menținerea sarcinii.

Cum se depistează trombofilia?

Testarea în vederea depistării trombofiliei se face în următoarele situații:

- pacienți cu episoade de tromboză apărute la vârste tinere sau cu tromboze venoase repetate;

- paciente cu diverse complicații ale sarcinii (pierderi recurente de sarcină, preeclampsie, decolare prematură de placentă, restricție de creștere intrauterină);

- istoric familial de tromboze apărute la vârste tinere; nu este recomandată însă testarea tuturor membrilor asimptomatici în familiile la care a fost depistat un defect trombofilic, ci numai dacă se are în vedere sarcina, tratamentul cu anticoncepționale orale sau intervențiile chirurgicale.

Adesea o persoană poate prezenta mai multe defecte trombofilice și, de aceea, este util ca testarea de laborator să includă profile de investigații.

10 reguli importante

pentru cei care locuiesc în casă cu un bolnav de COVID-19

Persoanele care au COVID-19 trebuie să se izoleze de restul familiei, iar regulile de igienă sunt stricte pentru a nu îi îmbolnăvi și pe alții: masca trebuie purtată de toți din familie, baia se curăță după fiecare utilizare și nu se folosesc tacâmuri la comun - sunt doar o parte dintre avertismente.

Profesorul de Boli Infecțioase și Microbiologie Clinică, Dr. Çağrı Büke, de la Acibaden Health Group a emis un ghid cu 10 reguli de care trebuie să ținem cont dacă locuim cu un bolnav cu COVID-19.

„Având în vedere faptul că aproximativ 80% dintre pacienții diagnosticați cu COVID-19 pot fi îngrijiți la domiciliu, ar trebui să ne amintim întotdeauna că virusul se transmite mai ales în spații închise, fapt care ne împinge să analizăm mai atent regulile pentru a conviețui cu un caz pozitiv", spune profesorul Büke.

Sunt 10 reguli, sfaturi și avertismente importante atunci când locuim cu un bolnav cu COVID-19.

Este necesar să locuiţi în camere separate

O persoană cu test COVID-19 pozitiv trebuie să locuiască într-o cameră separată pentru o vreme. Ușa camerei trebuie să fie întotdeauna închisă și pacientul trebuie inclusiv să mănânce în această cameră, departe de ceilalți membri ai familiei.

Masca trebuie purtată în mod obligatoriu atunci când intraţi în cameră

Nimeni nu ar trebui să intre în camera pacientului decât dacă este cu adevărat necesar și pacientul nu ar trebui să părăsească camera decât din motive imperioase. Dacă este nevoie să intrați în camera pacientului, trebuie purtată o mască astfel încât să acopere complet nasul și gura. Regula de purtare a măștii nu trebuie neglijată nici măcar pentru o clipă, iar distanțarea socială nu trebuie ignorată.

Baia trebuie curăţată după fiecare utilizare

Dacă este posibil, bolnavul va folosi o baie separată. Dacă nu este posibil și ceilalți membri ai familiei trebuie să folosească aceeași baie, atunci toaleta, chiuveta, robinetele, suprafețele și podeaua trebuie curățate cu un agent de dezinfectare după fiecare utilizare.

Lenjeria şi tacâmurile nu trebuie împărţite

Rufele, tacâmurile și alte articole, cum ar fi paharele de apă, utilizate de pacientul cu coronavirus nu trebuie împărțite. Rufele sale trebuie spălate separat (în mașina de spălat), în timp ce tacâmurile trebuie spălate bine cu detergent.

Mâinile trebuie spălate după folosirea zonelor comune

Mâinile trebuie spălate cu apă și săpun timp de 20 de secunde imediat după atingerea oricărei suprafețe în zonele comune, înainte și după masă, după baie, înainte și după gătit și după atingerea unor obiecte din spațiile interioare, obiecte ce ar fi putut fi atinse și de persoana infectată. Pot fi folosite și substanțe pentru dezinfectat mâinile.

Pacientul cu coronavirus trebuie să poarte mască acasă

Pacientul cu coronavirus trebuie să poarte mască, astfel încât să acopere complet gura și nasul, atunci când este necesar să meargă la baie sau în alte camere.

Anumite suprafeţe trebuie curăţate frecvent

Mânerele ușilor, întrerupătoarele electrice și alte suprafețe care pot fi atinse trebuie curățate bine cu dezinfectant și detergent după fiecare contact.

Trebuie folosit un prosop separat

Întrucât prosoapele prezintă un risc ridicat de contaminare, fiecare membru al familiei trebuie să utilizeze un prosop separat în circumstanțe normale. Mai ales dacă există un pacient cu coronavirus acasă, prosopul nu trebuie împărțit

niciodată. Trebuie alocat un prosop separat sau se poate folosi un prosop de hârtie. Prosoapele de hârtie și deșeurile de hârtie igienică trebuie păstrate într-o pungă separată și aruncate după ce punga este bine sigilată.

Feţele de pernă trebuie schimbate în fiecare zi

Fețele de pernă ale unui pacient cu coronavirus trebuie schimbate în fiecare zi și spălate în mașina de spălat la minimum 60 de grade Celsius, iar lenjeria de pat trebuie schimbată o dată la trei zile și spălată, la fel, la minimum 60 de grade Celsius.

Casa ar trebui să fie aerisită în mod frecvent

Camera pacientului cu coronavirus și toate celelalte zone ale casei trebuie aerisite zilnic câteva minute. De asemenea, membrii familiei negativi pentru COVID ar trebui să evite vizitarea pacientului și să nu le permită altor persoane să îl viziteze.

Profesorul de Boli Infecțioase și Microbiologie Clinică Dr. Çağrı Büke adaugă: „Astfel de măsuri ar trebui menținute o perioadă după ce rezultatul testului COVID-19 devine negativ; dacă nu s-a făcut niciun test, aceste măsuri trebuie menținute timp de 48 de ore după dispariția completă a simptomelor sau aproximativ 14 zile de la apariția simptomelor. Cu toate acestea, trebuie reținut că acest virus poate, uneori, să fie excretat de organism după un interval mai lung".

Laura BUCIU

Remedii pentru răceala de primăvară

Vremea capricioasă și schimbările bruște de temperatură pot să vă afecteze în mod negativ starea de sănătate, mai ales dacă nu aveți grijă să fiți mereu în formă.

Există cercetători care susțin că sunt circa 200 de virusuri care pot produce răceala. Aceiași specialiști susțin că predispoziția la alergii, existența polipilor nazali sau traiul sub stres continuu ne fac mult mai vulnerabili în fața răcelii decât expunerea la frig, privită, în mod tradițional, drept principala cauză a îmbolnăvirilor.

Două zile sau două săptămâni

Răceala este privită drept cea mai comună boală, care afectează aproape întreaga populație.

Simptomele - printre care se numără, așa cum bine știm, durerile de gât, strănutul, secrețiile nazale abundente, durerea de cap și, uneori, febra - nu sunt, de regulă, unele foarte severe.

Totuși, fiecare organism reacționează în modul său specific în lupta cu boala, astfel că unii pacienți nu resimt aceste simptome pentru mai mult de două zile. În cazul altora însă, disconfortul poate dura și până la două săptămâni.

Când trebuie să mergem la medic?

Bine ar fi să cereți părerea medicului de familie, odată ce aceste simptome s-au instalat. Vizita la cabinetul medical devine însă obligatorie dacă disconfortul se accentuează, dacă febra crește într-un timp scurt, iar dificultățile de respirație cauzate de obstrucția căilor nazale („nasului înfundat") se transformă în insuficiență respiratorie.

Toate aceste semne pot indica faptul că nu suferiți de răceală, ci de o afecțiune cu manifestări și consecințe mult mai grave.

În astfel de situații, recomandările medicului sunt vitale pentru vindecarea dumneavoastră.

Tratamentul specific

În cazul în care simptomele au intensitate moderată, adică vi se par suportabile, puteți să vă tratați cu aspirină și paracetamol, în cazul în care administrarea acestor medicamente nu v-a fost interzisă de medic.

Sfatul farmacistului v-ar putea fi și el de mare folos atunci când alegeți produsele medicamentoase pe care urmează să le folosiți.

Se recomandă, de asemenea, o alimentație adecvată situației: cantități suficiente, dar nu exagerate, de alimente și consumul din belșug a fructelor și legumelor bogate în vitamine, care să revitalizeze organismul.

De asemenea, este important să vă hidratați cât mai bine cu apă și ceaiuri calde și să evitați, pe cât posibil, consumul de tutun, alcool și cafea. S-ar putea să aveți nevoie și de repaus la pat.

Chiar dacă aveți o grămadă de probleme pe cap, gândiți-vă că e mai bine să luați o zi de pauză și să vă reveniți, decât să vă fie rău timp de o săptămână sau chiar două.

Clubul dietelor de slăbit

Scapi de 3 kg în doar 4 zile

Vă recomandăm o dietă de detoxifiere de 4 zile, bazată pe legume de sezon, nuci, lactate naturale și 4 l de lichide pe zi.

Pe durata celor 4 zile de detoxifiere, eliminați complet cafeaua, alcoolul și... ideal fără tutun! Lichidele recomandate sunt apa plată, ceaiul de urzici, ceaiul detoxifiant, sucul de iarbă de grâu și sucul de sfeclă roșie. Antrenamentele sunt obligatorii, zilnic, câte o oră pe zi.

Exercițiile fizice sunt menite să îmbunătățească tonusul muscular și să reducă stratul adipos. Exercițiile cardio sunt bune pentru eliminarea grăsimii de pe corp, iar exercițiile de rezistență și forță - pentru creșterea masei musculare.

Mic dejun: Salată dintr-o jumătate de avocado, o roșie, un ardei gras și salată verde creață, din belșug. Adăugați o lingură de ulei de măsline și puțină zeamă de lămâie.

Gustarea 1: un iaurt natural, de maximum 2% grăsime.

Prânz: un bol de supă crudă de roșii (roșii, țelină apio, ardei roșu, apă) și o salată energizantă cu germeni de lucernă (salată verde mix, ardei verde, semințe de dovleac crude, roșii cherry, o lingură de ulei de măsline, zeamă de lămâie. Germenii de lucernă se găsesc în plafare și în magazinele de produse BIO.

Gustarea 2: 30 gr migdale/caju/nuci crude.

Cină: quinoa de primăvară (2 linguri quinoa fiartă, 2 roșii tăiate cuburi, un ardei gras tăiat cuburi, 2 legături de pătrunjel verde tocat mărunt, zeamă de lămâie). Se amestecă legumele, se decorează cu câteva frunze de pătrunjel verde, o felie de lămâie sau lime și se stropește cu puțin ulei de măsline extravirgin.

perfecte.ro

Ouăle încondeiate – artă și spiritualitate

Încondeierea ouălor este un obicei străvechi în tradiția românească, un simbol al datinilor, credințelor și obiceiurilor pascale, fiind un element de cultură spirituală românească.

Oul roșu este purtătorul unor semnificații profunde legate de Învierea lui Isus Hristos și de reînnoirea naturii.

Oul văzut ca un simbol primordial, sămânța vieții, este vopsit și încondeiat, potrivit tradiției, în zilele de joi și sâmbătă din Săptămâna Mare, considerându-se mare păcat orice muncă făcută în casă vineri, când la biserică se săvârșește Prohodul.

Tehnica decorării ouălor este variată. Cele mai vechi condeie au fost lumânarea, cu al cărei capăt încins la foc se desenau pe ou anumite modele, și pana de gâscă.

Decorarea ouălor cu ceară se realizează cu ajutorul unui instrument special numit chișiță (condei, închistritoare). Acesta este, în esență, o bucățică de lemn care are în capăt un mic tub de metal (cupru) prin care trece ceara topită. Se topește ceara de albine în care se adaugă puțin cărbune pisat, se încondeiază ouăle cu motivele dorite, apoi se scufundă în vopsea pentru colorarea fondului.

Există și alte metode de decorare: ouă pictate manual, decorate în relief, încondeiate cu frunze de plante, împodobite cu mărgele, etc.

Oul încondeiat transmite bucurie, smerenie, admirație, uimire, încântare. În ornamentația lui se operează cu simboluri, modele din natură, modele populare, folclorice. De la o regiune la alta, tehnicile, modelele și semnificațiile diferă.

Iată câteva simboluri și semnificația lor:

Linia dreaptă verticală = viața

Linia dreaptă orizontală = moartea

Linia dublă dreaptă = eternitatea

Linia cu dreptunghiuri = cunoașterea, gândirea

Linia ușor ondulată = apa, purificarea

Spirala = timpul, eternitatea

Spirala dublă = legătura dintre viață și moarte

Motive:

Crucea = semnul creștinătății

Steaua = întâlnită mai ales în Bucovina și în vechiul Regat

Animale = albină, broască, șarpe, miel

Motive vegetale = frunză, spic de grâu

Unelte casnice = greblă, lopată, plug

Culorile vopselei pentru ouă au și ele simboluri:

Roșu – simbolizează jertfa lui Hristos

Galben – dorința de iluminare și înțelepciune

Alb – puritate

Verde – tinerețe și inocență

Portocaliu – forță, perseverență și ambiție

www.crestinortodox.ro

Coşul de Paşti

ce produse pot fi sfințite şi care nu ar trebui luate la biserică

Atributul tradițional pascal este coșul cu produse. Pentru multe persoane, acesta este, practic, cea mai importantă etapă a sărbătorii, unii oameni se străduie să pună în coșul de Paști cât mai multe produse, iar uneori, să ia cu ei chiar câteva coșuri.

Nu trebuie însă să uitați că sfințirea produselor la biserică este doar o blagoslovire a preotului pentru consumul alimentelor la care ați renunțat în perioada Postului Mare. De aceea, trebuie să sfințiți doar acele produse care au fost excluse din regimul alimentar în timpul ultimelor șapte săptămâni.

În timpurile străvechi se obișnuia să fie sfințită doar pâinea (cozonacul), ouăle, carnea, brânza și laptele. Aceste produse și le puteau permite atât bogătașii, cât și persoanele sărace. Astăzi, însă, „componența" coșului pascal depinde mai mult de bunăstarea familiei.

Pentru a înțelege care produse trebuie sfințite la biserică de Paști, puteți citi rugăciunile care sunt citite în Noaptea Învierii. Acestea sunt rugăciunile de blagoslovire pentru sfințirea pâinii (cozonacului), mielului de Paști (tradițional pentru Grecia, la noi sunt puse alte bucate din carne - mezeluri, carne afumată), produse lactate (brânză, unt, lapte, ouă). Acest set de produse rămâne neschimbat pe parcursul mai multor secole.

Nu se recomandă sfințirea mâncărurilor preparate sau a condimentelor (sare, piper, etc), dar și a băuturilor spirtoase.

Slujitorii bisericii insistă că nu trebuie sfințite sarea și piperul, deoarece aceste condimente nu au fost sub interdicție în perioada postului. De asemenea, nu se recomandă să aduceți la biserică fructe și legume.

Chiar dacă aveți o familie mare, nu este necesar să cumpărați cel mai mare coș, pe care să-l umpleți cu mâncare. Puneți de toate câte puțin, deoarece, produsele sfințite nu se consumă pentru saturație, ci doar pentru a gusta din ele în timpul citirii rugăciunii.

ÎNTÂMPLĂRI ADEVĂRATE

Banii n-aduc fericirea... (3)

Cine crede că e bogat acela care are mulți bani, greșește amarnic. Deși au valoare, banii nu sunt decât hârtie. Poți avea tone de „hârtie", dar să fii toată viața necăjit și sărac. Sărac cu duhul! Banii îți trebuiesc atâția ca să poți trăi decent. Ei nu înseamnă putere. La ce să te spetești să construiești palate și să cumperi mașini luxoase, doar ca să-ți întreci vecinul, nu iai nimic cu tine. Banul te roade și te mănâncă, nu te lasă să dormi liniștit noaptea.

Învață să trăiești frumos! Mai bine construiește o școală, înalță o biserică pentru credincioși, sapă o fântână pentru cei însetați ori cumpără cărți pentru biblioteca ta și dăruiește celor dornici de a citi. Măsoară-ți averea prin mintea și cultura ce o ai, nu prin banii furați sau agonisiți prin înșelăciune. Uită-te în jurul tău, la gloata care te înconjoară, sunt mult mai fericiți – sunt puternici pentru că sunt mulți, se bucură de dragoste, respect și pot dormi liniștiți noaptea. Nu te lăcomi la bani mulți, fii și tu fericit!

Paraschiva MĂMĂLIGĂ

(Sfârșit. Început în Nr. 10, octombrie 2020)

Ducu continua să trăiască o viață dublă. Când rămânea la Teia, îi spunea Steluței că e plecat într-o deplasare de lungă durată, la o conferință ori cu treburi de afaceri. Se întorcea cu cadouri scumpe și pentru Steluța nu mai conta dacă el a lipsit câteva zile. Pe Teia era mai ușor s-o mintă. Îi înșira verzi și uscate – că e foarte ocupat, că are multă treabă, că anumite lucrări în construcții se fac noaptea și el trebuie să fie neapărat pe șantier. Teia îl credea de fiecare dată, îl aștepta cu dragostea și căldura dintotdeauna.

În una din zile i s-a făcut rău. L-a telefonat de urgență. Însă… surprinzător de neașteptat a auzit o voce de femeie. Nu înțelegea nimic, credea că a greșit numărul și a format încă o dată cifrele. Aceeași voce obraznică o întrebă: „Tu cine ești? Ce vrei de la bărbatul meu?"

A încremenit cu receptorul în mână. „Cum adică, bărbatul meu? Ducu e viitorul meu soț, numai al meu!" Izbucni în plâns. Starea de rău nu înceta. Să-l telefoneze nu mai avea curaj. Îi ceru ajutorul lui Mihalcea. Acela alergă într-un suflet și o însoți până la clinică. Diagnosticul fu cât se poate de surprinzător – era însărcinată! Odată cu această veste s-au spulberat toate îndoielile. Cât de mult se va bucura Ducu când va afla! Dar n-a mai reușit să-i împartă acea mare bucurie…

Ducu nu știa cum să-și salveze pielea lui. Acasă, Steluța l-a întâlnit cu mare scandal. Miorlăită și alintată cum era, a intrat în isterică și s-a ajuns până la aceea că nu se mai mărită cu el. A intervenit nașul și au discutat ca între bărbați. Problema nu era numai în Steluța, dar și în reputația lui. Nașul Hary, persoană cunoscută în cercurile de elită, cum putea să fie umilit în halul ăsta? Așa că l-a condiționat pe Ducu – ori se însoară cu Steluța lui ori îl lipsește de toată moștenirea și chiar îl lasă pe drumuri.

O iubea cu adevărat pe Teia, știa că o rănește, însă miza pe faptul că îl va ierta oricând, dar nici la averile lui nașul nu putea renunța. Spera că timpul le va rezolva pe toate.

Steluța insista să știe cu cine a îndrăznit Ducu s-o schimbe, cu ce e mai bună, e mai mișto ca ea, e mai deșteaptă, e mai bogată?... În fiecare zi îi făcea peri suri, mofturi, concerte de gelozie. Se lehămătuise Ducu și ca să pună capăt la toate, luă o decizie care credea el că e cea mai potrivită pentru moment - să-și oficializeze relația cu Steluța cât mai repede. Așa că într-o săptămână s-a jucat nunta. Nunta nu a fost, totuși, fără peripeții.

Mihalcea, plimbându-se de gură-cască prin oraș, ajunse în mijlocul acestei nunți tocmai când se făcea înregistrarea. O anunță imediat pe Teia. Aceasta, naivă și bună cum era, se gândi să meargă să-i felicite pe tinerii însurăței nu în semn de răzbunare, ci de bun augur. Luă un buchet de flori, își trase pe ea rochița cu buline și alergă cât o țineau picioarele la Casa nunții. Nu o observase nimeni, toți își ațintiseră privirea către tineri. Când și-au schimbat verighetele și au fost declarați soț și soție, publicul a început să strige „amar". Ducu a rămas rece și îngândurat. Atunci în față a apărut Teia și cât o ținea gura strigă: „Amar! Amar! Să se pupe mirii!", apoi dispăru.

Nimeni nu-și dădu seama cine e fata cu ochii ca smoala și părul cârlionțat, lucios ca argintul. Singurul care știa ce se petrece era Ducu. În culmea fericirii, Steluța n-a mai luat capăt de vorbă despre acest caz. Pe zi ce trecea, în loc să se bucure, Ducu era tot mai trist. Viața alături de Steluța era monotonă, rece și deșartă. Până la urmă, erau două persoane din diferite lumi.

Așa a gândit la început și Teia – că Ducu vine acum dintr-o altă lume, aristocratică, bogată și nu are nici un drept moral să pretindă la el. Dar s-a înșelat! Legătura dintre ei era prea puternică și nu putea fi ruptă nici de castelele și conturile în milioane ale nașului și nici de strălucirea și dichiseala Steluței.

A încercat Ducu să improvizeze o căsătorie fericită cu Steluța, dar nu i-a reușit. Zi și noapte se gândea numai la ea. Despre faptul că Teia aștepta un copil de la el așa și n-a aflat.

Teia a încercat și ea să-l uite, să șteargă orice amintire. După acea despărțire atât de bruscă și dureroasă, Teia s-a întors în sat, la mătușa ei. Deși burtica ei începuse să prindă contur, lumea din sat vorbea despre ea cu mare dragoste și compasiune.

Zile la rând stătea Teia nemișcată pe laița din casa mătușii, cu ochii ațintiți în pod, indiferentă, vlăguită.

…Într-o zi le bătu cineva la poartă. Cine credeți? Mihalcea cel buzat însoțit de Ducu. Mihalcea devenise unicul fir de legătură între ea și Ducu. După multe lacrimi, reproșuri, scuze, Teia l-a iertat, altfel nici nu putea fi. Îl iubea prea mult… Iar peste câteva luni urma să apară fructul dragostei lor. Ducu nu mai voia nici averile, nici banii, nici afacerile lui nașu, cu atât mai mult pe Steluța. A rămas alături de Teia lui dragă, să se bucure de verile toride, iernile pline de zăpadă, răul învolburat, răcoarea dimineților de toamnă și liniștea de la țară.

Pagini organizate după „Formula AS", „Asul Verde", ziare.com și alte surse de Paraschiva MĂMĂLIGĂ

MORMINTE ISTORICE

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2021 drept Anul omagial al pastorației românilor din afara României și Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor.

În contextul comemorării și valorii culturale a cimitirelor, am primit în adresa redacției o scrisoare semnată de MariaIșaev, care, ne propune să inaugurăm o rubrică și să „ne implicăm și noi în acest proiect, publicând medalioane despre mormintele unor personalități marcante basarabene din Basarabia, România și lumea largă. Am suficiente materiale inedite, dar și alții ar avea ce spune la acest subiect", spune dumneaei. Dăm curs propunerii și publicăm un prim material la această temă, propus de Maria Ișaev.

Furturi la Cimitirul Central Ortodox

(Cazul Alexandru Cristea)

Fotografia crucii dispărute de pe mormântul lui Alexandru Cristea

A fost o întâmplare, aș zice de la Dumnezeu, să descopăr dispariția crucii de la mormântul lui Alexandru Cristea (1890-1942), autorul muzicii Imnului de Stat al Republicii Moldova, pentru care am realizat în 2001 o monografie. Era într-o zi de iulie 2018, când la Academia de Științe era sărbătorit stimatul Nicolae Dabija, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Plecasem de la Academie cu părintele Octavian Moșin la Cimitirul Central Ortodox pentru a-i arăta mormântul preotului martir Teodor Harghel. La întoarcere părintele Moșin a propus să trecem pe la mormântul lui Alexandru Cristea.

Mare mi-a fost mirarea când am văzut că fundamentala, impresionanta și originala cruce de fier, executată de regretatul sculptor Mircea Spinei, nu mai este. Nu recunoșteam mormântul. Părintele Moșin, mirat și el, îmi mărturisise că fusese la cimitir o săptămână-două în urmă și crucea era pe loc.

L-am sunat imediat pe inginerul Andrei, cu care aveam relație bună de colaborare. Nu știa de cruce, dar a presupus că ea a fost furată în aceeași noapte când cineva a încercat să fure bustul de bronz de la mormântul unei cneaghine, situat pe marginea aleii, în fața mormântului lui Alexandru Cristea. Bustul fusese dat jos împreună cu o parte din postamentul pe care era montat, și abandonat lângă mormânt. „N-au putut să-l ducă pentru că era prea greu", a presupus dl inginer. Un paznic mi-a spus ulterior că postamentul desprins avea peste 150-200 kg.

Făptașii ambelor cazuri nu s-au găsit nici până în ziua de azi, din motive, după mine, suspecte.

Directorul general al cimitirului, dna Ludmila Boțan, știa de ele fiind sesizată de părintele Moșin și subalternul său. Marea mirare! și marele semn de întrebare? este că furtul și tentativa de furt s-au produs „sub ochii" camerei video, instalată pe un copac, vizavi de morminte.

Am rămas cu impresia că dna Ludmila Boțan a manifestat dezinteres și nepăsare totală față de cazuri. Intrasem peste câteva luni bune la juristul întreprinderii, dl Sergiu Gorojanchin. Voiam să aflu ce s-a mai întreprins vizavi de furtul crucii „Cristea", dar mai ales, să apăr gardul de la mormânt. Administrația cimitirului începuse o campanie ilegală de demontare a gardurilor artistice de epocă, și îi cerusem dlui jurist să nu se atingă de gardul de la mormântul lui Alexandru Cristea. Acesta este cuvântul. Cerusem! Domnul Goroganchin s-a arătat înțelegător, promițându-mi să lase gardul în pace, dar habar nu avea după atâtea luni de furtul crucii. „Nu m-au anunțat", recunoscuse dânsul mirat.

Dacă vă povestesc în ce condiții se păstra bustul cneaghinei – probă judiciară! – tocmai bune pentru a duce furtul până la capăt, n-o să vă vină să credeți. A fost abandonat afară, la vedere, lângă poartă. Păstrez fotografiile respective. Peste multe luni bustul era tot la poartă, mutat la 2-3 metri în alt loc, deși anterior atenționasem de câteva ori portarii, muncitorii și superiorii lor nemijlociți să fie dus la adăpost. Între timp, cineva a desprins bustul de postament, săpând cu dalta o groapă sub mecanismul cu șuruburi, ruginit și „betonat" de timp. Uimită de schimbare, l-am săltat cu mâna, aflând astfel că bronzul nu este greu. Păstrez și aceste fotografii.

„Noaptea minții", ar fi spus un prezentator TV. Numai datorită insistențelor subsemnatei bustul a fost mutat la adăpost. Am dus o adevărată bătălie verbală pentru ca juristul Gorojanchin să se desprindă de pe scaun și să mă însoțească la locul faptei. „Voi merge să văd mai târziu", tot insista dânsul, deși biroul lui se află la doi pași de poartă. Incomodat de mine, nu l-am lăsat în pace până nu s-a ridicat de pe scaun.

Adăpostul în care a fost transportată proba este capela de la intrarea în cimitir, transformată de administrație în depozit. E și asta o problemă. O capelă de valoare artistică, istorică, devenită depozit… O reminiscență sovietică, când bisericile erau transformate în depozite de chimicale, tutun, grajduri de cai, cămine culturale etc. Bustul stă și azi în depozit, fără să fie montat la loc. Mi-e teamă să nu dispară și de acolo. Ar trebui să se implice Ambasada Rusiei ori Centrul de cultură rus. Era un mormânt frumos de epocă, și îi stătea bine cu bustul cneaghinei.

Nu am urmărit cum s-a desfășurat campania de colectare a banilor pentru restaurarea monumentului funerar „Alexandru Cristea", și nu știam despre instalarea crucii-replici, deoarece mă aflu în România. Ceea ce știu sigur este că următorul pas trebuie să fie sesizarea și autosesizarea organelor de anchetă. În culise se discută mult, și de mult, despre ce se întâmplă la Cimitirul Central Ortodox din Chișinău, sub directoratul general al dnei Ludmila Boțan.

Maria VIERU-IȘAEV

Piatra de pe mormântul a lui Alexandru Cristea, rămasă fără cruce și fără numele pe ea. Foto: Nadejda Roșcovanu

PE ARIPILE TIMPULUI (3)

Dr. Mugur ANDRONIC
Suceava

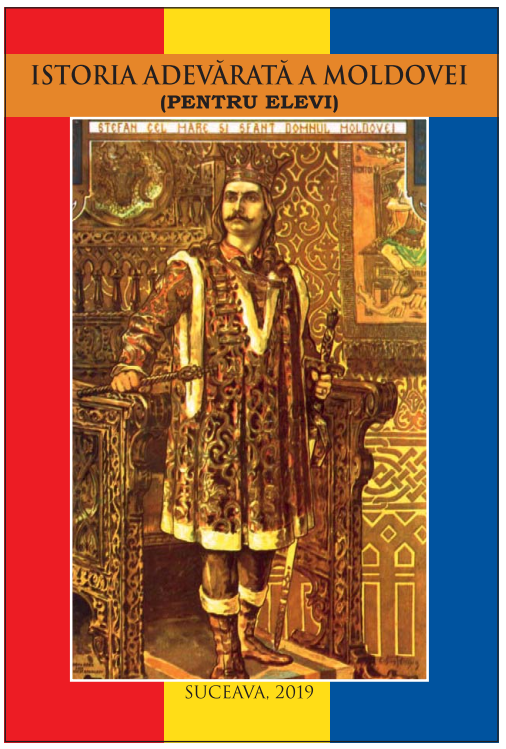

Deci, statul lui Burebista cuprindea și Basarabia de mai târziu. Mai mult, geții de aici și triburile sarmatice din zona sa sudică de câmpie, au participat efectiv la cele două războaie daco-romane, încheiate în 106 d. Hr.

În următoarele secole au loc două fenomene esențiale, romanizarea unei mari părți din spațiul geto-dacic și debutul seriei de mari migrații ale popoarelor. Inima Daciei romane a fost Transilvania, de unde - mai târziu și în diverse etape - se vor dispersa mari mase de români în Muntenia și Moldova.

La est de Carpații Orientali, s-au afirmat ca putere militară, uneori trecând Dunărea în expediții de jaf, triburile carpilor numiți după numele munților, sau invers, munții preluând numele lor. În spațiul est-carpatic au existat și fortificații, mai bine cercetate cele din România: Petrodava (Piatra Neamț), Poiana (Galați), Zargidava (Brad, Bacău), sau Utidava (Târgu Ocna). La nord de arealul lor, mai sigur dincolo de granița României și R. Moldova, până aproape de Liov (L'viv), au viețuit **costobocii**, ulterior participând etnic la nașterea poporului ucrainean din arealul său vestic.

Pe la 300 după Hristos, se consideră că triburile vestice ale goților (vizigoții), au trecut Nistrul. Inițial acești germanici au plecat din zona baltică spre nordul Mării Negre. Pe parcursul itinerarului lor, în contact cu costobocii și apoi mai la sud cu civilizația orașelor grecești de la mare, au preluat roata olarului și alte numeroase elemente de civilizație romană provincială.

În acest complex arheologic, numit Sântana de Mureș (centru Transilvaniei) – Cerneahiv (zona Kiev), caracterizat de o puternică amprentă materială de civilizație romană, au viețuit în vest geto-daci, resturi de sciți târzii, sarmați târzii, și în partea răsăriteană posibil și unele neamuri foarte timpurii de slavi, nedefiniți încă etnic bine. Geto-dacii se incinerau, iar goții se înhumau. În Basarabia un mare cimitir a fost cercetat la Dănceni/Ialoveni.

Convietuirea geto-dacilor cu goții, preț de vreo două generații, a dus practic la o dublare a densității de locuire, distrusă însă din cauza teribilei migrații a hunilor de la 376 d. Hr. Goții părăsesc majoritar acest spațiu, parte trecând Dunărea în Imperiul roman de răsărit, parte plecând spre vestul continentului. Plecarea goților, apoi decăderea puterii hunilor au fost cauze pentru o penetrare ușoară după 500 a triburilor înapoiate ale slavilor migratori, unde se perpetua încă o sclavie patriarhală și nu se folosea încă roata olarului, printre altele. Teoriile imperiale ruse au tot încercat să susțină rolul civilizator al slavilor, exact ca și mai târziu după cotropirea Basarabiei, plus apoi rolul eliberator, toate susținând blestemata politică a panslavismului, care continuă și mai intens astăzi prin înarmarea fără precedent a imperiului rus, fără grija asigurării unui nivel decent de trai al populației. Politica lui Putin, contra căreia tot mai mulți ruși curajoși ies în stradă, fără să îi tragă de mână afară din casă americanii, care mereu sunt criticați de ruși.

Patria de formare a slavilor s-a întins între Elba și Nipru, iar cele mai multe triburi din spațiul extracarpatic, profitând de căderea pazei militare bizantine pe Dunăre din vanul 602, au trecut fluviul spre sud, unele comunități ajungând chiar în nordul Greciei, unde ulterior au fost asimilați.

Fiind agricultori, sedentari, ne-au influențat lingvistic, dar datorită superiorității paleoromânei, a culturii materiale, și în unele zone a celei numerice a autohtonilor, au fost asimilați. În plus, în urma deselor incursiuni de jaf la sud de Dunăre, slavii obișnuiau să aducă la întoarcere numeroși prizonieri romanici, contribuind la fenomenul general al romanizării lingvistice.

În secolul VI, al domniei lui Iustinian și al urmașilor săi, are loc o puternică acțiune de misionari de creștinare dincolo de fluviu. Între Carpați și Nistru s-au descoperit deja arheologic numeroase vestigii paleocreștine. Ceea ce trebuie să reținem spre a expune tuturor, mai ales celor mințiți fără pic de bun simț de falsificatori, sunt două idei de forță:

POPORUL ROMÂN S-A NĂSCUT CREȘTIN, romanizarea fiind în mare sincronă cu creștinarea, astfel că suntem singurii dintre vecini care nu am fost creștinați, decizie impusă printr-o decizie politico-religioasă de vârf. Și cei mai vechi creștini.

SUNTEM SINGURUL POPOR CONTEMPORAN CE AM PĂSTRAT NUMELE CELEBREI ROME, imperiul său civilizator al continentului fiind după mine o primă UNIUNE EUROPEANĂ.

Deci MÂNDRU SĂ FII ROMÂN chiar și la jumătate de mileniu, de când însuși Ștefan cel Mare se autodefinea în documentele sale voievodale VALAH, ROMÂN și nu moldovean (!!!). A se vedea site-ul menționat la sfârșit.

În spațiul carpato-nistrean, mai ales în zona sudică și centrală, au existat așezări autohtone romanice, care au avut cultura arheologică Costișa-Botoșana-Hansca, ulterior Lozna-Dodești. În secolul X, de mare explozie demografică pe tot continentul, populația strămănească, parte posibil extinsă din nord-estul Munteniei, strămoșii noștri au avut cultura arheologică Dridu. Astfel de așezări cercetate la Giurgiulești, Calfa, Molești, Brănești, Hansca, etc. În partea nordică, în special zona dintre Nistru mijlociu și Prutul superior (în mare reg. Cernăuți de azi), a existat o densitate deosebită de așezări slave. În partea de N-E a Basarabiei, între Răut și Nistru, a locuit o populație (slavi ?), ce și-a amenajat și o serie de fortificații din lemn și pământ (grupul cultural Alcedar-Echimăuți). În sec. XI-XII, în zona centrală s-a definit cultura românească Răducăneni (numită după comuna din jud. Vaslui).

Pentru copierea gratuită a cărții ISTORIA ADEVĂRATĂ A MOLDOVEI PENTRU ELEVI, în fapt scrisă pe înțelesul tuturor, rog intrați pe Google, cu link-ul **goo.gl/b9BQne**. Popularizați cartea și link-ul. Rog arhivați fiecare parte din materialele noastre lunare din revistă, iar bibliotecile să o printeze spre inventariere. Vă iubesc. Va urma.

IN MEMORIAM

La Popești, visez dropii

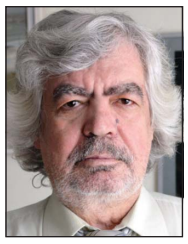

Ioan MÂNĂSCURTĂ, scriitor

Vară adâncă până la stele și Luna rostogolindu-se prin harbuzăria cerului, și o droaie de fluturi roind în jurul ei. Grâul își albește mustața pentru cea din urmă închinare. Noapte de vrajă, noapte spoită cu scurte triluri și tainice avertizări de pasăre nevăzută. Și prin livezi lumină de mere domnești.

Pace și împăcare!

Stau sub nucul sădit cu mâna mea acum niște ani de mult trecuți, unde a mai fost un nuc sădit cu mână străbunicului într-un an și mai de mult trecut și visez dropii.

Ce nebunie, ce vis bizar! Mai mult o năzărire, năluci ce vor să iasă la lumina Lunii prin ochii mei… Aș putea să visez tractoare, brusturi, țistari, dihori și avioane, dar iată că visez dropii… O fi și acesta un semn al așa-zisei nostalgii pentru trecut, cu care ni se împuia capul pe timpul slăvitei studenții comuniste?... Doamne, mă iartă!

Luna privită printre gene este o mare dropie de aur sau monumentul ei înălțat pe cel mai ridicat pisc al văzduhului.

Într-un dud din curtea vecinului dorm niște curci, care or fi un fel de rude declasate ale dropiilor. Nu cred că trebuie să le disprețuim sau condamnăm: plătesc vamă grea, dar își perpetuează semințiа. Puteau, la urma urmei, să se aciueze și dropiile pe lângă casele oamenilor… Alta le-ar fi fost soarta!

Sus, dropia de aur ciugulește semințe pe câmpia cerului. Jos, umbrele se joacă de-a mijoarca, ritualic, încet și tainic, altfel decât iepurașii de soare. Lumina Lunii este întotdeauna generoasă visării… Visez dropii și văd umbre de dropii căzând din înalt. Ce poate fi mai firesc? Mi-am făcut descălecatul pe tărâmul dropiilor, sub zidurile verzi ale fostului lor imperiu – mă aflu în zona Drochiei și văd peste deal, dincolo de Movila lui Busuioc, luminile orașului Drochia (drochie, vă dați seama, este un regionalism și tot dropie înseamnă).

Dropiile au fost pieile roșii, mayașii și mohicanii acestor tărâmuri. A rămas doar numele și imaginea lor pe blazonul orașului. Înseamnă și asta ceva!

Ce imensă tristețe, totuși, când o vietate, care pentru mine întotdeauna a rimat cu zeitate, se preface în simplă noțiune geografică…

Visez dropii și văd umbre de dropii. Sunt sigur până în măduva oaselor că umbrele nopții sunt amintiri de dropii. Tot așa, iepurașii de soare sunt amintirea iepurilor vânați la lumina criminală a farurilor de automobil. Mă mir de multe ori că iepurii astrului nu-și răzbună confrații masacrați pe pământ, nu ne iau vederile, nu pârjolesc casele vânătorilor și câmpurile noastre otrăvite. Vor fi având o logică deosebită de a noastră, vor fi considerând că suntem și noi niște iepuri, frați de-ai lor, dar tineri și neînțelegători.

Nici dropiile nu-și revendică strămoșeasca țară, Drochia, și poposesc aici noaptea – umbre imponderabile ce se pot mistui într-o clipită, lăsând doar surata de aur să vegheze de pe înălțimea ei cerească, unde n-o ajunge nicio pușcă. Ferice de ea! Dropiile care au avut naivitatea să coboare pe păcătosul pământ (al oamenilor!?) s-au călătorit pe drumul neîntoarcerii. Unicul păcat al lor fiind acela că aveau carne multă și dulce…

Ferice, îmi zic, de sticleți, ferice de privighetori, de vrăbii, mierle, pupeze, ciocănitori și cintezoi, ferice, mai ales, de aușei și, mai cu seamă, de colibri – sunt atât de mărunței la trupul lor de sub pene încât e păcat să strici cartușele cu ei!

Ferice de ciori, de corbi, stănci, coțofene și gaițe, ferice de vulturul înalt și șoimul repede – au carne de iască și, prin urmare, drept la existență!

Ferice de bufnițe, de buhă și de cucuvea, de huhurezi și cobi și alte păsări cu ochii mari – zboară doar noaptea și minte au!

Dropia

N-au putut oare și dropiile să fie mai deștepte, mai șmechere încaltea? Sau, naive fiind, credeau că vom avea noi, oamenii, mai multă deșteptăciune, mai multă decât aceea care ne-a trebuit ca să le înscriem în Cartea Roșie?

Dropiile erau păsări sfinte și, când nu le-a mai încăput pământul, s-au ridicat în slăvi, s-au dus în Lună, crezând, poate, că ne fac un bine, că ne cedează, ca niște strămoși înțelepți, locul sub soare?

Scrie la carte că pe la una mie patru sute și ceva erau atât de multe dropii, încât genovezii pripășiți prin părțile noastre, mai ales în părțile dinspre Mare, liman și lacuri, le prindeau cu plasele de pescuit și le vindeau, iar pe banii câștigați astfel (răs)cumpărau robi de la tătari…

Mai încoace, după o mie și opt sute de la Nașterea Mântuitorului, scriitorul nostru Constantin Stamati-Ciurea cobora de pe plaiurile Ocniței la vale, către moșia veche a Basarabilor și se petrecea acolo vânând dropii. Un boier mare ca dumnealui nu putea să alerge după dropii stinghere, ceea ce vrea să spună că mai hălăduiau prin stepele noastre cârduri întregi.

S-au dus toți și s-au dus toate! Nu mai există nici nobilul vânător, nici vânatul după care trăsnea cu pușca în vânt!... He-hei!

N-am pretenția să fiu și eu înregistrat într-o carte roșie a amintirii, dar fac parte dintre tot mai puținii care au văzut cu ochii lor această pasăre mândră. A fost demult, într-un an vechi, al una mie nouă sute șaizecilea după numărătoarea de acum. Mergeam prin câmpul primăverii, într-un loc anume de la Popești, numit Delniță, și la un moment dat a izbucnit de sub picioarele mele o pasăre uriașă – da, o pasăre cât Luna de mare, când stă să răsară deasupra orizontului… cât pajura din poveste și poate că încă oleacă mai mare – care a rupt-o la fugă cu aripile larg desfăcute… Ajungând în locul unde Delnița noastră coboară în Vâlcică, s-a desprins de la pământ și a început să planeze; astăzi, aș compara acel salt al dropiei cu decolarea maiestuoasă și nespusă a unui deltaplanorist… (șchioapătă și aceasta, ca orice comparație!) De fapt, imaginea a fost mult mai tulburătoare…

O altă dropie, pe care n-am văzut-o, dar despre care mi s-a povestit, se aciua în fiecare seară pe casa unui gospodar din Popești. Se vede că era om bun și ocrotitor gospodarul și dropia înțelesese acest lucru.

Dropia de aur se cuibărește în orizont, providențial, exact după dealul în spatele căruia mai pâlpâie luminile Drochiei.

Reveria s-a sfârșit, umbrele se mistuie…

Este foarte chinuitor să visezi dropii. Nu mi s-au arătat nici o dată zimbrii. Trebuie să fie un vis și mai năucitor.

Vreau să cred că în zodia dropiilor stă scris că ele vor reveni pe tărâmurile Drochiei!

Drochienii, barem din ambiție, ar putea să întemeieze o crescătorie, o rezervație de dropii. Îmi vine să cred că „drochian”, cum își zic câteva zeci de mii de oameni care trăiesc prin părțile Drochiei ori s-au născut aici, înseamnă la origini fiu, copil de dropie… neîndoios, între oameni și dropii există un anumit grad de rudenie. Este sigur că și astăzi dropia mai veghează destinele lor…

Doamne, mi-am zis dimineața pe lumină, al dropiilor și zimbrilor, fă să se întoarcă la noi măcar dropiile, că pe zimbrul sobru și regal nu-l mai încap codrii împuținați, fă să nu plece de la noi alte păsări și fiare, fă!...

…Și am văzut alergând printre gene la orizont un faun îndrăgostit.

Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului

Vă propun să facem câteva plimbări scurte în Dumbrava Sibiului și să intrăm în cel mai mare muzeu în aer liber din Europa: Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA, situat la doar 6,5 km de orașul Sibiu.

Mircea MITROFAN

Dacă vrei să te destinzi, acesta este locul perfect. Ascuns în Pădurea Dumbravei, acest muzeu etnografic se extinde pe 96 de hectare, peste pajiști ușor vălurite, cu arbori bătrâni, crânguri, lacuri cu păsări sălbatice și iazuri. Cei care vin aici pot vizita un Pavilion Muzeal Multicultural, pot afla lucruri interesante de la un birou de informare turistică, se pot odihni în voie la numeroasele locuri de popas, pot lua masa la cele două restaurante din sânul naturii, pot dormi o noapte sau mai multe la cele două pensiuni, copiii au la dispoziție un loc de joacă, iar cei care vin cu mașinile personale trebuie să știe că muzeul are patru parcări.

Ne putem mândri oriunde în lume cu acest loc pentru că aici se păstrează ce avem noi mai de preț, spiritul autentic românesc. Scopul muzeului constă în prezentarea completă a bogatei și variatei moșteniri rurale a României. Marea majoritate dintre noi suntem fascinați de Muzeul Satului din București, care se întinde pe o suprafață doar de 15 hectare. Cum ar fi să vedeți acest muzeu pe o suprafață de 96 de hectare în zona Sibiului? Evident, mult mai bogat în peisaje deosebite. Colecțiile muzeului numără câteva sute de clădiri și instalații tehnologice din toate regiunile țării. Este vorba despre clădiri și instalații pentru prelucrarea alimentelor, transport și comunicații, biserici și hanuri, clădiri în care se produceau uneltele casnice și agricole, o expoziție de sculptură modernă inspirată din viața rurală și naturală, ateliere și instalații legate de prelucrarea pieilor și a lânii. Privite în ansamblul lor, exponatele ilustrează inventivitatea țăranilor români.

Povestea muzeului începe în anul 1905. De ce ASTRA? Cele două muzee ASTRA și-au luat numele de la un cenaclu literar din Sibiu, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Profund patriotic, acesta a ajutat la înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România. Și dacă tot am vorbit mai sus despre diversitatea instalațiilor care se găsesc aici, ar fi cazul să enumăr câteva: mori plutitoare care erau folosite pe Marea Neagră, un bac cu vâsle, pive de postav, teascuri de vin, ateliere de prelucrare a mătăsii și a cânepei, forje, distilerii, ateliere de rotărie. Să ai timp berechet să hoinărești că oricum nu reușești să vezi tot. Dacă te afli în Sibiu să știi că există un autobuz din centrul orașului care te poate aduce până la Dumbravă. Există și o linie de tramvai din Calea Rășinari până la Dumbravă.

Muzeul ASTRA din Dumbrava Sibiului oferă vizitatorilor zece trasee turistice cu o durată de aproximativ două ore fiecare (1 oră și 40 minute): Târgul, Floarea, Pălăria, Gardul, Piatra, Nuiaua, Bradul, Vremea, Grâul și Roata. La Pavilionul Muzeal Multicultural vei găsi broșuri cu toate aceste trasee turistice. Îți iei broșura gratuit, studiezi harta, urmezi instrucțiunile și pornești la drum. După ce ai parcurs traseul, la Pavilion primești o recompensă.

Scrisoarea lunii

UNIREA CEA MARE

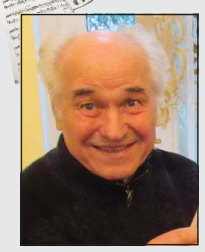

Eugen DOGA

Dragii mei,

Mulți dintre noi credem că Unirea cea Mare va veni singură, iar noi vom aștepta (cât timp?) semnarea protocoalelor sau acordurilor și vom dormi liniștit.

Nu, dragilor, nu este chiar așa.

Unirea se face zi de zi: cartea, muzica, editată sau scrisă la Chișinău sau Bucuresti să se asculte și să se cânte pe ambele maluri ale Prutului și pe tot întinsul spațiului românesc. Spectacolele, concertele, filmele, emisiunile radio și TV să poată fi privite și ascultate pe ambele maluri ale Prutului și pe tot întinsul românesc.

Curgerea unui râu se face între două maluri. Nu poate fi un râu cu un singur mal, fie din stânga sau din dreapta.

Mă întreb și vă întreb:

- Ce sau cine a încurcat și mai încurcă ca «Hora prieteniei" pe care am scris-o încă în anii '60 ai sec. 20 să ajungă în România sau să fie cunoscută măcar aici, pe malul stâng?

- Unde se cântă Imnul lui Ștefan cel Mare, Imnul lui Mihai Viteazul, Imnul lui Alexandru Ioan Cuza pe care le-am consacrat domnitorilor noștri de glorie?

- De ce nu se mai joacă spectacolul de la teatrul de Opera Română din Craiova „UNIREA CEA MARE"?

- De ce continuăm să cântăm și să dansăm horele dizbinării și nu ale Unirii?

Cărțile, ziarele, filmele în limba română nu se vând și nici nu se citesc.

Chiar și în timpul sovietic pe strada Pușkin erau magazine de carte românească și nu numai carte, ci și discuri cu muzică românească, dicționare, picturi, hărți… Acum însă privim cum „bravii" patrihoți rup hărțile în Parlamentul de la Chișinău.

De mult cercetătorii români în același domeniu ar trebui să lucreze împreună. De mult e timpul să vorbim despre lucrurile care ne unesc nu doar despre cele care ne despart.

Avem aceiași greblă și în Basarabia, și în Maramureș, pentru a cur[ța terenul de buruieni, noi însă călcăm grebla a câta oară?

Protocolul sau acordul vor fi împuterniciți să-l semneze două-trei persoane, în câteva clipe, iar pregătirea Sfintei Uniri o fac milioane de oameni, de-a lungul timpului.

Noi suntem chemați să accelerăm timpul pentru ReUnire, să-i dăm acestui proces o haină mai de-a noastră, mai aproape de trupul nostru și să aducem fiecare din noi câte o floare în marea cunună a Neamului Unit.

De la Hora Unirii din secolul 19 și Hora Prieteniei din sec. 20 să trecem la Imnul Marii Uniri al multpătimitului neam de la Nistru până la Tisa, de la Dunăre la Carpați, măcinat, chiar dacă inconștient, de același SINGUR MARE DOR.

Chișinău, 27 martie 2021

Păpădia

Se spune că la început Dumnezeu a trimis un înger la toate plantele ca să spună cum vor să arate. Numai păpădia nu știa cum dorea să arate și îngerul îi mai lăsă o zi să se gândească. În ziua aia păpădia rugându-se a dat cu ochii de soare și s-a hotărât să arate ca el și să-i zică îngerului cum vrea să arate, că vrea să fie galbenă și frumoasă ca soarele. Apoi văzu luna și se răzgândi. Vroia să arate ca ea. Să fie albă, rotundă și frumoasă. Apoi văzu și stelele și-i plăcură și acelea. Când veni îngerul nu știa ce să-i spună: voia să fie ca soarele, ca luna, ca stelele. Nu era hotărâtă.

Așa că Dumnezeu i-a îndeplinit toate dorințele. De aceea păpădia este la început galbenă ca soarele, apoi albă și dacă sufli peste ea se împrăștie precum stelele.

Janeta STATKEVICI

Guvernanții

Demnitari moldoveni se vaccinează în România. Se vindecă în Germania. Copiii și-i educă în Anglia. Casele lor sunt în Franța. Conturile în Elveția. Vacanțele la Maldive. Iar afacerile, în UE sau Rusia.

În RM, ei doar strâng rubla de la proști.

Lor li-i în cot de statul ăsta înfundat în boală, sărăcie și glod. Viitorul copiilor lor e în altă țară.

Dar tu, tu nu ai dreptul să fii indiferent!

Respectă! Schimbă! Ai grijă!

Alexandru CAZACU

Project funded by EUROPEAN UNION

LeNetEco 2

Black Sea CROSS BORDER COOPERATION

Control și monitorizare a mediului în bazinul Mării Negre

Titlul proiectului: Crearea unei rețele de învățare pentru efortul de consolidare a controlului și monitorizării mediului în comun în bazinul Mării Negre 2

Centrul de Consultanță Ecologică Cahul anunță că, în data de 26 februarie 2021, a fost lansat proiectul LeNetEco 2. Evenimentul a avut loc în orașul Cahul, în format hibrid și a avut ca scop prezentarea obiectivelor, activităților și rezultatelor așteptate ale proiectului.

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană, prin Programul Operațional Comun pentru „Bazinul Mării Negre 2014-2020", cu suma de 773 030.00 Euro, este coordonat de către Universitatea Danubius din Galați, România și are ca parteneri organizații din România, Republica Moldova, Ucraina și Bulgaria.

Obiectivul general al proiectului „LeNetEco 2" este consolidarea eforturilor și activarea societății în țările bazinului Mării Negre prin implementarea controlului de mediu și monitorizarea situației de mediu și îmbunătățirea acesteia în deltele râurilor din bazinul Mării Negre.

Proiectul propus „LeNetEco 2" intenționează să realizeze soluții complexe și să valorifice experiența existentă din eforturile regionale / naționale / transfrontaliere anterioare relevante pentru a dezvolta o nouă abordare interregională, combinând în complex:

a) utilizarea metodelor de învățare on-line;

b) utilizarea tehnologiilor Internet și GIS;

c) utilizarea motivației grupurilor țintă pentru activitatea de mediu.

Perioada de implementare a proiectului: 01.08.2020 – 31.07.2022.

Centrul de Consultanță Ecologică Cahul

cce_cahul@yahoo.com

CROSS BORDER COOPERATION

Am semnat Codul Deontologic al Jurnalistului

CE NUME PURTĂM

Dr. Maria COSNICEANU

ZGLĂVOC

Numele *Zglăvoc* provine de la substantivul *zglăvoc* (din bulgărescul *glavoci*), numirea unui „pește mic de culoare cenușie-cafenie, cu capul mare și turtit, cu corpul îngust, fără solzi, răspândit în apele repezi de munte". Prin anumite asociații a apărut porecla *Zglăvoc*, devenită apoi numele de familie *Zglăvoc*. Deși numirea de bază este specifică pentru regiunile de munte, numele *Zglăvoc* este atestat din sec. al XVIII-lea în localitatea basarabeană *Cârsteşti* (Cristești), cu formele *Zglăvog* și *Zglăvoci: Hortolomeiu Zglăvog* și *Gheorghi Zglăvog* din satul Cârstești, ținut. Lăpușna, la 1774. La 1778 este înregistrat *Gheorghi Zglăvoci,* răzeș de Cârstești, martor la hotărnicia moșiei Căzănești, ținut. Lăpușna. De la *Zglăvoc*, cu sufixul diminutival-dezmierdător *-uță*, a apărut numele *Zglăvuță*. Din sec. XVIII până în prezent numele respective au devenit destul de frecvente.

Azi, în republică, cu numele *Zglăvoc* sunt înscrise 40 de persoane, cu forma *Zglavoc* – 135, cu numele *Zglavoci* – 220 de persoane, cu numele *Zglăvuță* – 27 de persoane și cu forma *Zglavuța* – 77 de persoane.

BOGZA

Numele *Bogza* a provenit de la vechiul substantiv *bogză*, cu sensul „bufniță" și variantele „bufnă, buhnă", care prin asociație cu diferite însușiri ale oamenilor a devenit poreclă, apoi, cu timpul, nume de familie, atestat în toate teritoriile românești din sec. al XVI-lea. Dar numele *Bogza* este cu mult mai vechi, fiindcă numirea satului *Bogzești* (< *Bogza*), unul din cele mai vechi din Moldova, datează documentar de la 1423. Numele *Bogza* este frecvent în documentele privitoare la istoria Țării Moldovei: *Grigore Bogzovici*, uricar, scrie un act la 1528 în Huși; *Ion Bogza* (*Bogzovici*), uricar, scrie acte domnești în anii 1557-1563; *Drăghici Bogza*, logofăt în sfatul domnesc, la 1597-1563; *Vasilie Bogza*, comis, la 1616; *Petre Bogza*, martor la întărirea stăpânirii asupra satului Hăsnășeni și jumătate din satul Pătrășcani, ținut. Soroca lui Lascarachi Roset, la 1783; *Lupul Bogza*, pârcălab vinde moșia Nicorești, ținut. Soroca lui Iordachi Conta, vistiernic, la 1784; *Ștefan Bogza*, șetrar, la 1781, 1782 cumpără părți de moșii din ținut. Soroca și din moșia *Bogzești*, ținut, Orhei, la 1785 pretinde la hotărnicia acestor părți de moșii, iar la 1786 se spune că *Bogzeștii* este baștina șetrarului *Ștefan Bogza*. Prin urmare numirea satului *Bogzești* nu vine de la numele șetrarului *Ștefan Bogza*, cum s-a mai spus, ci invers.

Azi, în republică, cu numele *Bogza* sunt înscrise 193 de persoane.

STAN

Numele *Stan* este de origine veche slavă. *Stan* este forma scurtă, primul element al numelor slave compuse *Stanimir, Stanislav*, formate din *Stan* „a sta, a dura în timp" și *mir* „pace" sau *slav* „slavă", având semnificația „a instala", „a dura în timp pacea sau slava". În documentele moldovenești formele compuse sunt atestate rar. În schimb, forma *Stan* și mulțimea de derivate care s-au format în limba română sunt foarte frecvent atestate timp de un secol (1400-1500). *Stan* a circulat ca prenume și în sec. al XIX-lea, fapt confirmat și de opera lui Ion Creangă „Stan Pățitul". Este atestat documentar și prenumele feminin *Stanca*, precum și derivatele *Stanciu(l)* și *Stănilă*. La 1661 apar *Stan* și *Stanca* la împărțirea moșiei Sipoteni, ținut. Orhei, la 1682 – *Stan* din Vâlcănești. Apoi *Stan, Stancu* și *Stanciu* apar în funcție de nume de familie. La 1669 – *Ghervasie Stanciul*, la 1671 – *Vasilie Stancu*, martor la vânzarea unei părți din moșia Hrușovo, la 1724 – *Pavăl Stanciul*, martor la hotărnicia moșiei Sămășcani. Tot aici se vorbește și de neamul *Stăneștii*. La 1774 – Ion *Stan* din Vorniceni și Vasile *Stănișor* din Miclăușeni. Alte atestări nu se întâlnesc.

Azi, în republică, cu numele *Stan* sunt înscrise 867 de persoane, *Stancu* – 185, *Stanciu* – 1280, *Stănilă* – 324, *Stanilă* – 20, *Stănică* – 1, *Stănișor* – 1.

Colegiul redacțional:

Alecu Reniță (redactor-șef), Lilia Curchi (redactor-șef coordonator), Paraschiva Mămăligă (secretar), Petru Pascaru (designer), Ionel Căpiță, Dinu Rusu, Gheorghe Budeanu, Silvia Ursul, Aurelian Silvestru, Sorenela Reniță, Sânziana Pop (săptămânalul „Formula AS"), Eugen Statnic (Germania), Cristian Lascu („National Geographic" România), Mihai Ogrinji („România Pitorească"), Grigore Tinică, profesor, doctor (Iași), Dan Hazaparu (FDDR), Elena Scobioală, Ioana Bobână.

NATURA

Orice articol publicat în revista „NATURA" reflectă punctul de vedere al semnatarului și poate să nu coincidă cu cel al redacției.

Adresa redacției: str. S. Lazo, nr.13, or. Chișinău, 2004, Moldova
tel./fax: 23-71-49
E-mail: natura@natura.md
Pagina WEB: http//www.natura.md
Facebook.com/Natura.md

Tipar: Editura „Universul"
Tiraj: 4700 ex. Comanda: 251

Oraşul dantelat

Bruges/Brugge, încântătorul orășel situat în nord-vestul Belgiei

Text şi foto: Sorenela RENIȚĂ

Îmi croiesc drum pe foaia albă, încercând să evadez pentru câteva ore, măcar, din realitatea copleșitoare. Păşesc prin amintirile de dinaintea odioasei pandemii, până mă trezesc în fața unei case simpatice cu ferestre și uși mov. Veşmântul de „salcâm liliachiu" numit glicină *(Wisteria)* în care este îmbrăcată clădirea, un laitmotiv al orașului în acest anotimp, se asortează de minune cu ochii săi ce reflectă azuriul văzduhului. Pentru câteva momente, simt că sufletul uită de sine, împreună cu toate gândurile acestuia, căpătând și el nuanțele cerului, asemenea unor picturi ale suprarealistului René Magritte.

Primăvara lui 2019. Ne aflăm într-un orășel încântător situat în nord-vestul Belgiei (Flandra/Regiunea Flamandă a statului), un orășel medieval străbătut și îmbrățișat de numeroase canale pitorești și multiple poduri de piatră, un orășel-capodoperă atât de expresiv, încât, indiferent de calitățile tale de fotograf sau aparatura utilizată, imaginile cu acesta nu pot fi altfel decât reușite. Un oraș îmbietor precum ciocolata, croșetat în dantele de o desăvârșită finețe. Acesta este Bruges/Brugge.

Aici, uitându-ne în jur, parcă auzim niște șoapte care ne invită convingătoare să renunțăm la hărțile tipărite și virtuale. Astfel, ne lăsăm ghidați de busolele noastre interioare. Începând de la gara feroviară din sudul localității, urmăm, cel mai adesea și, aproape inevitabil, ținând cont de configurația așezării, drumul canalelor. Priveliștea atât de liniștitoare, atât de autentică și plină de suflul naturii, ne îndeamnă să ne detașăm de grijile cotidiene și să ne lăsăm purtați de ușoarele valuri ale „Veneției Nordului", așa cum i se mai zice capitalei Flandrei de Vest.

Vremea belgiană nu prea se ridică la nivelul reputației sale și ne scaldă mai mult în raze solare decât în perdele de ploaie, deși, ocazional, ne mai amintește, totuși, că dispoziția ei este foarte schimbătoare. Navigând de pe o străduță înflorită pe alta, „răsfoind" arhitectura șarmantă a locului, admirând nu doar dantelăriile delicate ale clădirilor, dar și cele ale iscusiților meșteșugari, pierdem noțiunea timpului. La un moment dat, însă, zărim, prin vitrina plină de picături a unui magazin în care norii de vată se oglindesc artistic, o colivie înaltă, umplută cu ceasuri deșteptătoare vechi (cadrane rotunde și două mici „umbrele" pe dispozitive). O străfulgerare filosofică. Titlu de imagine: „În căutarea timpului pierdut" („À la recherche du temps perdu"). Ne continuăm „rătăcirile" și ajungem, într-un final, în Centrul istoric al orașului Bruges înscris, din anul 2000, în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Prin Piața Burg se perindă câteva trăsuri elegante cu ghizi și turiști zâmbitori, vizibil fermecați de experiență și împrejurimile definite de stiluri arhitectonice precum cel romanic, (neo) gotic și renascentist. Detaliile fațadelor Primăriei (Stadhuis), Bazilicii Sângelui Sfânt (Basilique du Saint-Sang/ Basiliek van het Heilig Bloed), Palatului Libertății (fosta Curte de Justiție – Brugse Vrije), sunt și mai bine puse în valoare de jocul umbrelor și fasciculelor de lumini ce alternează în acest perimetru. Observăm, de asemenea, în imediata apropiere a Burg-ului, un turn-clopotniță (Belfort van Brugge) de peste 80 m, monument emblematic al Brugesului. De la înălțimea lui se deschide vederea panoramică a acestui oraș romantic al punților. Ne vom da seama ulterior, când vom răscoli fotografiile, pe care le vom califica drept „strâmbe", inițial, că, de fapt, este și el înclinat precum Turnul din Pisa, doar că mult mai…discret.

Ne îndreptăm spre acesta, descoperind, totodată, culorile Pieței Centrale (Markt), unde este localizat, și binevoitoarele-i căsuțe frumos decorate. Unele par făcute din turtă dulce, însă dacă ar fi, cu adevărat, nu te-ar lăsa inima să le mănânci. Palatul Provincial (Provinciaal Hof) împreună cu Muzeul de Istorie (Historium Museum), prieteni de nedespărțit – la propriu, ar putea fi comparat cu un tort aristocratic, iar dacă tot vorbim de mâncare…la o distanță de aproximativ 3-5 minute pe jos se găsește Muzeul Cartofilor Prăjiți (Frietmuseum), dar și Muzeul Ciocolatei (Choco-Story). Pe acestea din urmă le vom gusta, însă, data viitoare. Avem de prins trenul înapoi spre Bruxelles pe la ora 19.00.

Urmând drumul spre gară, vom face, totuși, câteva scurte popasuri la Catedrala Mântuitorului (Sint-Salvatorskathedraal), un lăcaș spectaculos atât în exterior, cât și în interior, cu picturi, covoare, vitralii remarcabile și o orgă la fel de memorabilă, la Biserica Notre-Dame din Bruges (Onze-Lieve-Vrouw), unde se află unica sculptură (din marmură) al lui Michelangelo care a părăsit Italia în timpul vieții renumitului artist și la Spitalul Sfântul Ioan (Sint-Janshospitaal), unul dintre cele mai vechi din Europa, construit în perioada Evului Mediu, astăzi muzeu.

Înainte de a ne ridica ancora din Bruges, ne așezăm pe marginea pietruită a Lacului Iubirii (Minnewater) din parcul cu același nume. Peisajul e atât de echilibrat și melodic, atât de fin „pictat", încât nu te-ai mira dacă din adâncurile apei sau pădurii ar ieși niște nimfe, ba chiar ți s-ar părea firesc. Cu toate acestea, una dintre legendele vestite privind denumirea lacului e…tulbure, bazându-se pe o poveste de dragoste cu final nefericit.

Povestea de dragoste cu acest oraș dantelat, însă, rămâne a fi una fericită.

P.S. Aveți grijă de voi și cei dragi!

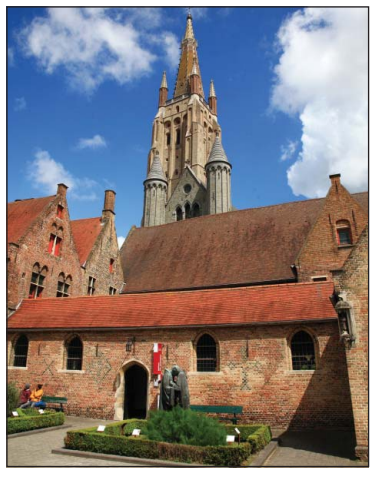

Ecologia – o șansă pentru mileniul trei
NATURA
Publicație de ecologie, turism și cultură
Abonează-te acum!

Indice de abonare:
PM 67805 (pers. fizice) – 6 lei/lună
PM 67804 (pers. jurid.) – 12 lei/lună
Abonarea on-line este disponibilă la adresa: www.natura.md/abonare

ISSN 1857-2677 00421
9 771857 267700